

Fritidsdeltagelse for børn og unge med handicap

Evaluering af tre kommuners udvikling af indsatsen 'Fritidsklar' med fokus på inkluderende fritidsmiljøer og individuel vejledning (2023-2025)



Fritidsdeltagelse for børn og unge med handicap – Evaluering af tre kommuners udvikling af indsatsen 'Fritidsklar' med fokus på inkluderende fritidsmiljøer og individuel vejledning (2023-2025)

© VIVE og forfatterne, 2026

e-ISBN: 978-87-7582-513-4

Arkivfoto: Lars Degnbol/VIVE

Projekt: 302306

Evalueringen er udarbejdet af VIVE for Social- og Boligstyrelsen

Finansiering: Social- og Boligstyrelsen

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.



VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.



Forord

Børn og unge med handicap støder ind i barrierer for deltagelse i fritidsfællesskaber. Der er gennem årene taget en række initiativer og udviklet indsatser for at skabe muligheder for, at flere børn og unge med handicap kan deltage i fritidsfællesskaber, men der er stadig mange, der ikke deltager. Derfor udarbejdede Social- og Boligstyrelsen i 2022 et udkast til en ny indsats og inviterede danske kommuner og fritidsfællesskaber til at indgå i et 3-årigt samarbejde om udvikling af indsatsen.

Tre kommuner og en række foreninger og frivillige organisationer i Allerød, Brønderslev og Varde fik støtte og har i perioden 2023-2025 udviklet indsatsen. Social- og Boligstyrelsen har samlet kommunernes erfaringer og beskrevet indsatsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap' med tilhørende materialer. VIVE har deltaget i udviklingsarbejdet og gennemført denne evaluering.

Rapporten er udarbejdet af analytiker Juliane Birkedal Poulsen, studentermedhjælper Ea Wulf Nielsen og seniorforsker Leif Olsen, projektleder. Rapporten har gennemgået VIVEs kvalitetssikringsproces med eksternt review. Tak til de eksterne reviewere for konstruktive kommentarer.

Evalueringen kunne ikke være gennemført uden det gode samarbejde med ledere, projektledere og fritidsvejledere i de tre kommuner og med Social- og Boligstyrelsen. Også tak til frivillige, forældre og børn og unge, der har delt deres erfaringer.

Evalueringen er bestilt og finansieret af Social- og Boligstyrelsen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef
for VIVE Sociale forhold og Arbejdsmarked



Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5
Afrapportering	12
1 Formål og udgangspunkt	14
1.1 Udvikling af indsatsbeskrivelsen i tre kommuner	15
1.2 Evaluerings opgaver og hovedspørgsmål	16
1.3 Kommunernes udgangspunkter og organisering af udviklingsarbejdet	18
1.4 Casebeskrivelser	21
2 Indsatsbeskrivelsen – fra start til 'Fritidsklar'	25
2.1 Præsentation af indsatsbeskrivelse, guider og inspirationshæfte	26
2.2 Forandringsteori	32
3 Centrale erfaringer fra kommunernes udvikling af indsatsen	36
3.1 Udvikling af internt samarbejde	36
3.2 Udvikling af eksternt samarbejde	41
3.3 Udvikling af fritidsvejledning	44
4 Svar på evalueringens hovedspørgsmål	75
4.1 Er indsatsen færdigudviklet og defineret?	75
4.2 Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?	76
4.3 Skaber indsatsen lovende resultater?	76
4.4 Er omkostningerne ved brug af indsatsen realistiske i drift?	83
4.5 Er indsatsen accepteret og efterspurgt af andre kommuner?	86
5 Konklusion	93
Dokumentation	94
6 Data og metode	95
6.1 Interview i tre kommuner	95
6.2 Indsamling, bearbejdning og analyse af kvalitativt datamateriale	99
6.3 Kvantitativ registrering af fritidsvejlednings-forløb	99
6.4 Vurdering af indsatsens omkostninger i drift	100
Litteratur	102
Bilag 1 Uddybning af omkostningsvurderinger	104

Hovedresultater

Børn og unge med funktionsnedsættelser deltager ikke i fritidsfællesskaber i samme omfang som børn og unge uden funktionsnedsættelser, og de møder barrierer, der står i vejen for, at de kan deltage. Børn og unge med funktionsnedsættelser har altså ikke samme muligheder for at få glæde ved at deltage i fritidsfællesskaber, udvikle erfaringer med aktiviteter og skabe venskaber, som er afgørende for børns og unges trivsel og udvikling.

For at gøre noget ved problemet valgte Social- og Boligstyrelsen i 2021-2022 at designe en ny indsats, der ved afslutningen af udviklingsprojektet har fået navnet 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap'.

Kommuner og fritidsfællesskaber blev indbudt til at søge om midler til at arbejde med og udvikle indsatsen i perioden 2023-2025 sammen med Social- og Boligstyrelsen og med deltagelse af VIVE som ekstern evaluator.

Indsatsen bygger på ekspertviden om emnet og erfaringer fra lignende initiativer, særligt Fritid med bistand (Midsundstad, 2022) og Fritidspas (Socialstyrelsen, 2021b). Indsatsen består af to sammenhængende dele, der tilsammen skal nedbryde barrierer for deltagelse og støtte børn og unge med handicap i at blive deltagere i de fritidsfællesskaber, de gerne vil deltage i:

- Opbygning af samarbejde internt i kommunen og opbygning af samarbejde mellem kommunen og fritidsfællesskaber
- Individuel vejledning og støtte til børn og unge med handicap fra fritidsvejleder (brobygning).

Tre kommuner og en række foreninger og frivillige organisationer i Allerød, Brønderslev og Varde ansøgte og fik tilskud til at udvikle indsatsen i perioden 2023-2025. VIVE har fulgt og deltaget i udviklingsarbejdet fra start til slut og har gennemført denne evaluering, der er rekvireret og finansieret af Social- og Boligstyrelsen.

Evalueringen har bidraget til udviklingsarbejdet ved løbende at dele de foreløbige erfaringer og evalueringens fund med kommunerne og Social- og Boligstyrelsen i forbindelse med fire modningsworkshops med deltagelse af alle, men også i forbindelse med andre møder med projektledernetværket og Social- og Boligstyrelsen.

I rapporten formidler vi de centrale erfaringer fra udviklingsarbejdet og besvarer på denne baggrund de fem hovedspørgsmål, der er knyttet til modningsprojekter i

Social- og Boligministeriets 'Strategi for Udvikling af Sociale Indsatser', SUSI (Socialstyrelsen, 2022):

1. Er indsatsen velbeskrevet og defineret?
2. Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?
3. Skaber indsatsen lovende resultater?
4. Er indsatsens omkostninger realistiske i drift?
5. Er indsatsen accepteret og efterspurgt af kommuner?

Erfaringer fra de tre kommuners arbejde og udvikling af indsatsen 'Fritidsklar' i perioden fra 2023 til sommeren 2025 viser, at kommunerne har omsat indsatsen til lokalt tilpasset praksis og skabt lovende resultater for børn og unge med handicap, der har fået erfaringer med at deltage i fritidsfællesskaber.

Knap 200 børn og unge i aldersgruppen 6-16 år, der lever med forskellige former for funktionsnedsættelser og handicap, er startet i forløb med fritidsvejledning. Cirka tre fjerdedele af dem har deltaget i ét fritidsfællesskab, og cirka en fjerdedel har deltaget i mere end et fritidsfællesskab i perioden. Herudover har kommunerne, i forbindelse med opsporing, været i kontakt med en del børn og unge i målgruppen, men hvor der ikke var grundlag for fritidsvejledning.

Kommunerne havde forventet at give fritidsvejledning til mere end dobbelt så mange børn og unge, men erfaringerne viser, at det er rimeligt at nedjustere forventningerne til antal vejledningsforløb. Opgaverne med opsporing af børn og unge i målgruppen kræver en del ressourcer, ligesom varigheden og indholdet i vejledningsforløbene også gør det. Registreringerne af 121 afsluttede vejledningsforløb viser, at godt en fjerdedel har haft en varighed på 1-2 år, mens tre fjerdedele er gennemført på 1-12 måneder.

Kommunernes erfaringer viser, at udvikling af internt samarbejde er en uundværlig og vigtig del af indsatsen. Alle tre kommuner er lykkedes med at sætte ledelsesmæssigt og fagligt fokus på målgruppens muligheder for deltagelse i fritidsfællesskaber. Kommunernes arbejde med at etablere eksternt samarbejde med fritidsfællesskaber har bidraget til flere muligheder for fritidsdeltagelse for børn og unge i målgruppen – både i eksisterende fritidsfællesskaber og gennem oprettelse af specialhold med særligt fokus på inkluderende rammer for deltagelse. Udvikling af eksternt samarbejde og kommunernes arbejde med tilvejebringelse af oversigt over lokale fritidsfællesskaber og -foreninger har bidraget til, at fritidsvejledere har bedre muligheder for at finde frem til fritidsfællesskaber, som børn og unge gerne vil deltage i, og til fritidsfællesskaber, der er imødekommende over for målgruppen bl.a. gennem udvikling og tilpasning af aktiviteter og deltagelsesformer.

Indsatsen 'Fritidsklar' er udviklet og redigeret undervejs i udviklingsprojektet, hvor der bl.a. er blevet tilføjet et kerneelement, der sætter fokus på arbejdet med afslutningen af forløb med fritidsvejledning. Fritidsvejlederne har erfaret, at det kan være svært at finde det rigtige tidspunkt for afslutning. Selvom forløbene strækker sig over længere tid, så oplever fritidsvejlederne, at det kan være sårbart at stoppe vejledningen, idet små ting kan være afgørende for, at børn og unge i målgruppen stopper med at deltage. Kommunerne har arbejdet med 'åben dør', der giver mulighed for at kontakte fritidsvejlederne efter forløbenes ophør, hvis det viser sig nødvendigt. Social- og Boligstyrelsen har arbejdet med at støtte fritidsvejlederne i at afslutte vejledningsforløb med opsamling af deltagelseserfaringer, som kan bruges fremadrettet sammen med børn, unge og deres familier. Det fremstår særdeles vigtigt for alle involverede parter, at forløb med fritidsvejledning og deltagelse i fritidsfællesskaber bliver afsluttet konstruktivt, hvad enten børn, unge og familier har fået positive eller mindre positive erfaringer gennem forløbet.

Er indsatsen færdigudviklet og defineret?

Projektledere og fritidsvejledere i de tre kommuner giver udtryk for, at indsatsen 'Fritidsklar' er velbeskrevet. De understreger, at udviklingsarbejdet har ført til, at Social- og Boligstyrelsen har forbedret materialerne gennem redigering, prioritering af redskaber og forkortelse af teksterne, som beskriver og understøtter anvendelsen af indsatsen:

- Indsatsbeskrivelsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap'
- 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde'
- 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'
- Inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud'
- Film om deltagelse.

De grundlæggende og sammenhængende dele af indsatsen forbindes gennem seks kerneelementer. De to første retter sig mod arbejdet med udvikling af det interne samarbejde i kommunen og udvikling af det eksterne samarbejde mellem kommunen og fritidsfællesskaber. De sidste fire kerneelementer retter sig mod fritidsvejledernes gennemførelse af forløb med fritidsvejledning for børn og unge i målgruppen.

Det er klart beskrevet, at kommuner skal arbejde med de grundlæggende dele og kerneelementerne for at kunne sige, at man bruger indsatsen 'Fritidsklar'. Det er samtidig meget klart, at kommunerne skal omsætte de forskellige dele og kerneelementer på lokalt tilpassede måder. De tre udviklingskommuners vurdering af

indsatsen bygger på det 3-årige samarbejde mellem kommunerne, Social- og Boligstyrelsen og VIVE.

Set i forhold til, at nye kommuner skal kunne tage udgangspunkt i 'Fritidsklar', er indsatsen beskrevet, så den kan tilpasses kommunens ønsker og ambitioner på området, og vil derfor kræve, at man lokalt tager stilling til forankring og organisering for derigennem at videreudvikle til en lokal version af indsatsen, som giver mening i den kontekst, den placeres i.

Fritidsklar er et resultat af et udviklingsarbejde, og det har vist sig at være en styrke for udviklingskommunerne, at de har kunnet foretage lokale tilpasninger.

Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?

Evalueringen viser, at de tre kommuner har afprøvet og udviklet forskellige greb i arbejdet med indsatsens to dele, så de understøtter hinanden på forskellige måder, der er tilpasset kommunernes lokale forhold.

Det passer med, at Social- og Boligstyrelsens indsatsbeskrivelse har til formål at støtte kommuner til at bruge og omsætte indsatsen til praksis på tilpassede måder, der virker i den lokale kommunale kontekst.

Indsatsens del 1 skal tilpasses det eksisterende interne samarbejde i kommunen og udbygge det eksisterende samarbejde med fritidsfællesskaber i kommunen. Del 2, der indeholder rekruttering, ansættelse og organisering af stillingerne som fritidsvejledere og gennemførelse af vejledningsforløb for børn og unge med handicap, skal også tilpasses de lokale forhold.

Evalueringen viser, at kommunerne, på tværs af deres forskelligheder og forskellige valg, har skabt brugbare erfaringer, og de foreløbige erfaringer er lovende i forhold til deres brug af indsatsen til at sætte fokus på behov og konkrete muligheder for, at børn og unge med handicap kan deltage i fritidsfællesskaber.

Skaber indsatsen lovende resultater?

Kommunernes erfaringer viser, at indsatsen kan fungere i forskellige setups i forhold til organisering og forankring, og 'Fritidsklar' fremstår således lovende i forhold til implementering i forskellige, kommunale kontekster.

Indsatsen er lovende i forhold til at udvikle det eksterne samarbejde med fritidsfællesskaber som fundament for at gennemføre fritidsvejledningsforløb for børn og unge med handicap. Kommunernes erfaringer viser, at det særligt er gennem de relationer, der skabes til fritidsfællesskaber i forbindelse med fritidsvejledningsforløb, at konkrete udgangspunkter for etablering af det eksterne samarbejde opstår.

De tre kommuner har tilsammen opsporet og inviteret mere end 200 børn og unge, hvoraf 197 har fået vejledning, og 173 er kommet frem til at prøve at deltage i fritidsfællesskaber. Aldersmæssigt er børnene og de unge nogenlunde jævnt fordelt fra 7 til 16 år, mens tre fjerdedele er drenge, og en fjerdedel er piger. Børn og unge oplever lovende resultater gennem mange varianter af forløb (fra en måned til 2 år) med fritidsvejledning, der giver gode oplevelser og erfaringer med at deltage i fritidsfællesskaber. Der er tale om op mod 40 forskellige typer af fritidsfællesskaber, som børnene og de unge har deltaget i. Ved afslutningen af vejledningsforløbene var 63 % af børnene aktive deltagere i fritidsfællesskaber, 30 % var ikke aktive, og 8 % er ikke oplyst.

Det er ikke alle fritidsvejledningsforløb, der ender med brobygning til et fritidsfællesskab, men dialogen om afdækning af ønsker og muligheder giver børn og unge med handicap og deres familier viden om og fokus på relevans og muligheder for – evt. på et senere tidspunkt – at deltage i lokale fritidsfællesskaber.

Er indsatsens omkostninger realistiske?

Variationerne i de tre kommuners vurdering af omkostningerne forbundet med driften af 'Fritidsklar' afspejler et nogenlunde fælles niveau for omkostningerne. Variationerne viser, at indsatsens organisatoriske implementering kan kræve mere eller mindre ledelse (variation 500-1000 timer pr. år), og Kerneelement 1 og 2 målrettet det interne og eksterne samarbejde kan prioriteres mere eller mindre. Omkostningerne forbundet med gennemførelsen af vejledningsforløb (Kerneelement 3, 4, 5 og 6) består af løntimer til fritidsvejledere (variation 1300-1900 timer pr. år). Hertil kommer mindre beløb til materialer, IT, telefoner og omkostninger forbundet med kompetenceudvikling, der er størst i de første år (variation 12.000-40.000 kr. pr. år). Hertil kan der være omkostninger forbundet med støtte til fritidsfællesskaberne og børn og unges kontingent (variation 0-50.000 kr. pr. år). De konkrete prioriteringer må vurderes i forhold til kommunernes forskellige udgangspunkter for internt og eksternt samarbejde samt fordelingen af opgaver med opsporing og invitation af børn og unge i målgruppen på special- og/eller almenområdet.

Samlet set virker kommunernes vurderinger af omkostningerne til at være forståelige og realistiske for nye kommuner set i lyset af de lovende resultater, som kommunerne har erfaret i udviklingsprojektet.

Er indsatsen accepteret og efterspurgt af kommuner?

Erfaringerne fra de tre udviklingskommuner viser, at der er interesse i at fortsætte arbejdet med 'Fritidsklar'. Projektledere og ledere udarbejdede derfor forslag til en politisk beslutning om at få indsatsen med i budgetforhandlingerne for 2026. Resultatet blev, at Allerød og Varde Kommuner forsætter med 'Fritidsklar' i 2026, mens Brønderslev Kommune vil bruge erfaringerne fra 'Fritidsklar' i deres eksisterende indsatser og tilbud til børn og unge med handicap.

For at få andre kommuners vurderinger af 'Fritidsklar' spurgte vi 15 tilfældigt udvalgte kommuner, hvordan de vurderede behovet, og om de kunne overveje at bruge indsatsen i egen kommune. 12 kommuner (80 %) besvarede spørgsmålene og 10 af de 12 kommuner vurderer, at der er i høj grad (1), i nogen grad (7) og i mindre grad (2) er behov for en indsats som 'Fritidsklar'. 2 af de 12 kommuner vurderede, at der ikke er behov for indsatsen i deres kommuner.

9 af de 12 kommuner svarer positivt på spørgsmålet, om de vil overveje at bruge 'Fritidsklar' i deres kommune. 3 kommuner svarer, at de i høj grad vil overveje det, 6 kommuner svarer i nogen grad, og 3 kommuner svarer nej.

På dette grundlag kan man med rimelighed konkludere, at 'Fritidsklar' er anerkendt og efterspørges af danske kommuner.

Evaluerings design

Evalueringen er formativ og designet til løbende at dele erfaringer og fund med Social- og Boligstyrelsen og de tre udviklingskommuner, så erfaringer og fund kan bruges direkte i udviklingsarbejdet. Designet er primært kvalitativt og har fokus på at indsamle de involverede aktørers erfaringer med at omsætte indsatsbeskrivelsen og de tilknyttede materialer til praksis i kommunerne. Hovedaktørerne i kommunerne er ledere, projektledere og fritidsvejledere, som er blevet interviewet og har deltaget i de fælles modningsworkshops, hvor aktørerne har delt erfaringer med hinanden, og VIVE har delt de foreløbige fund fra evalueringen. Evalueringen indeholder også et registreringsark, hvori alle fritidsvejledere og projektledere i

fællesskab har samlet både kvantitative og kvalitative data om alle børn og unges forløb med fritidsvejledning. Registreringsarket blev udviklet i samarbejde med de tre kommuner og Social- og Boligstyrelsen og er også blevet anvendt af kommunerne til deres egne behov for oversigter over børn og unge og deres Fritidsfællesskaber mv. Erfaringerne med registreringsarket har bidraget til, at Social- og Boligstyrelsen i dialog med kommunerne har redigeret registreringsarket og indarbejdet det som en del af 'Fritidsklar'.

Ved afslutningen af udviklingsperioden har evalueringen haft til opgave at besvare de fem hovedspørgsmål, der er knyttet til modningsprojekter i Strategien for Udvikling af den Sociale Indsats, SUSI (Socialstyrelsen, 2022). Formålet med evalueringens svar på de fem hovedspørgsmål er, at Social- og Boligstyrelsen kan inddrage svarene i vurderingen af, hvorvidt indsatsen 1) er klar til afprøvning, 2) er lovende, men har behov for yderligere udvikling eller 3) ikke er tilstrækkeligt lovende til yderligere udvikling og afprøvning.

Fakta om evalueringen

Evaluering af tre kommuners arbejde med udvikling af indsatsen *Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap* i perioden 2023-2025.

Evalueringens fund og analyser bygger på kommunernes erfaringer med opbygning af internt og eksternt samarbejde samt på viden om igangsatte fritidsvejledningsforløb med børn og unge i indsatsens målgruppen.

Evalueringen inddrager både kvalitative og kvantitative metoder og datakilder, herunder:

- Interview med kommunale ledere, projektledere samt fritidsvejledere i de tre projektkommuner
- Interview med børn og unge, der har modtaget fritidsvejledning gennem indsatsen, samt med forældre
- Interview med aktivitetsansvarlige/frivillige i fritidsfællesskaber, som har modtaget børn og unge gennem indsatsen
- Kvantitativ og kvalitativ registrering af de gennemførte fritidsvejledningsforløb.

> **Afrapportering**



Læsevejledning

Rapportens analyser og resultater er struktureret med følgende indhold:

- **Kapitel 1** beskriver **formål og kontekst** for indsatsen og udviklingsprojektet, herunder **evalueringens fem hovedspørgsmål**. Desuden præsenteres de tre **projektkommuners udgangspunkter** i forhold til arbejdet med udvikling og afprøvning af indsatsen i perioden 2023-2025. Kapitlet introducerer kommunernes organisering af udviklingsarbejdet, ligesom de væsentligste ligheder og forskelle mellem de tre kommuner beskrives.
- **Kapitel 2** fremlægger indsatsens indhold gennem en **præsentation af indsatsens centrale materialer**, herunder indsatsbeskrivelsen, to praksisrelaterede guides og et inspirationshæfte målrettet fritidsvejledere, der kan bruges som oplæg til dialog med fritidsfællesskaber.
- **Kapitel 3** præsenterer **centrale erfaringer** fra de tre kommuners arbejde med omsætning og udvikling af indsatsens dele, hhv. etablering af internt og eksternt samarbejde og gennemførelse af fritidsvejledningsforløb med børn og unge.
- **Kapitel 4** besvarer evalueringens hovedspørgsmål og fokuserer således på, hvorvidt indsatsen fremstår **færdigudviklet og defineret**, om indsatsen har skabt **lovende resultater**, og om indsatsen kan **implementeres** i en kommunal kontekst. Kapitlet rummer også en vurdering af indsatsens **omkostninger** og afsluttes med besvarelse af evalueringsspørgsmålet om, hvorvidt indsatsen er **accepteret** og **efterspurg**t af andre kommuner.
- **Kapitel 5** indeholder evalueringens **konklusion**, der samler op på evalueringens hovedspørgsmål og resultater i relation til vurderingen af, hvorvidt indsatsen, som den ser ud nu, kan videreføres og udbredes til andre danske kommuner.

I rapportens dokumentationsdel, kapitel 6, uddybes evalueringens metode- og datagrundlag.

1 Formål og udgangspunkt

Børn og unge med handicap deltager i mindre grad end andre børn og unge i fritidsfællesskaber (Videnscenter om handicap, 2024). Det er et stort problem for det enkelte barn, barnets familie og fritidsfællesskaberne, idet børnenes deltagelse i fritidsfællesskaber kan bidrage til alle børns glæde og udvikling og fællesskabernes mangfoldighed. Derfor anbefaler Det Centrale Handicapråd og Trivselskommissionen at understøtte alle børns muligheder for at deltage i fritidsfællesskaber (Det Centrale Handicapråd, 2024b, 2024a; Trivselskommissionen, 2025). Det er ikke en ny problemstilling, og der er tidligere arbejdet med udvikling af indsatser fx Fritidspas (DGI, 2022; Socialstyrelsen, 2021b). Aktuelt er der sat fokus på fremgangsmåder til udvikling af fællesskaber fx Friluftsfællesskaber (SUMH, 2025), ligesom der er en række nye initiativer i gang fx "Spirende fritidsfællesskaber", der vil arbejde med at understøtte, at flere mennesker med usynlige handicap bliver aktive i fritidslivet (Videnscenter om handicap, 2025a).

Social- og Boligstyrelsen har med udviklingen af indsatsen 'Fritidsklar' ønsket at imødekomme udfordringen med, at for mange børn og unge med handicap ikke deltager i fritidsfællesskaber. En indsats, som danske kommuner i samarbejde med fritidsfællesskaber og frivillige foreninger kan bruge til at understøtte, at flere børn og unge med handicap kan deltage i fritidsfællesskaber og foreninger.

I interview med frivillige fra udvalgte fritidsfællesskaber har vi bl.a. fået tilbagemeldinger om, at det er meget godt og velkomment, at 'Fritidsklar' sætter fokus på børn og unge med handicap. Nogle af dem oplever samtidig, at der er mange forskellige initiativer i gang med fokus på at støtte fritidsfællesskaberne til at være åbne over for flere målgrupper, så det kan være lidt svært at overskue dem alle.

Indsatsen havde fra start arbejdstitlen "Inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber". I Social- og Boligstyrelsens endelige version er indsatsen navngivet "Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap". Vi har i rapporten valgt at bruge navnet 'Fritidsklar', da der er tale om den samme indsats, og det er det navn, der fremadrettet vil blive anvendt.

Evalueringen omhandler tre kommuners udvikling af indsatsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap', der blev prioriteret i Social- og Ældreministeriets Udviklings- og Investeringsprogram (UIP) for 2022. Social- og Boligstyrelsen udbød i 4. kvartal 2022 en pulje, som kommuner kunne ansøge, og de tre kommuner Allerød, Brønderslev og Varde fik tildelt støtte til at deltage i udviklingsprojektet frem til udgangen af 2025. Lolland Kommune blev også tildelt støtte til at deltage i projektet, men udtrådte inden for det første år grundet lokale prioriteringer.

VIVE fik samtidig til opgave at gennemføre evalueringen og bidrage til løsning af tre hovedopgaver:

1. Udvikle en grundlæggende forandringsteori for indsatsen i samarbejde med Social- og Boligstyrelsen og herefter foretage løbende kvalificering heraf i modningsfasen.
2. Formidle evalueringens foreløbige fund og analyser til alle de deltagende parter, så de kan bruge dem formativt i deres arbejde med modning af indsatsen.
3. Skabe grundlag for, at det ved modningsfasens afslutning er muligt at give summativ svar på spørgsmål om, hvorvidt den modnede indsats lever op til kriterierne for, at sociale indsatser kan overgå fra modningsfasen til afprøvningsfasen, der er formuleret i *Strategien for udvikling af sociale indsatser i spor 2, SUSI 2.0* (Socialstyrelsen, 2022).

Der er tale om et modningsprojekt, hvorfor der undervejs i evalueringen skal foretages tilpasninger og prioriteringer i dialog med Social- og Boligstyrelsen om kommunernes foreløbige erfaringer og deraf afledte spørgsmål om revidering af indsatsen fx at tilføje et nyt kerneelement om udfasning og afslutning af forløb med fritidsvejledning, som det skete, da kommunerne fik erfaringer med, at det også er et meget vigtigt element i indsatsen. Herigennem sikres det, at evalueringen bidrager bedst muligt til modning af indsatsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap'. Tilpasninger og prioriteringer er foretaget i faglig dialog med Social- og Boligstyrelsen under hensyn til ressourcerne, der er afsat til den samlede evaluering.

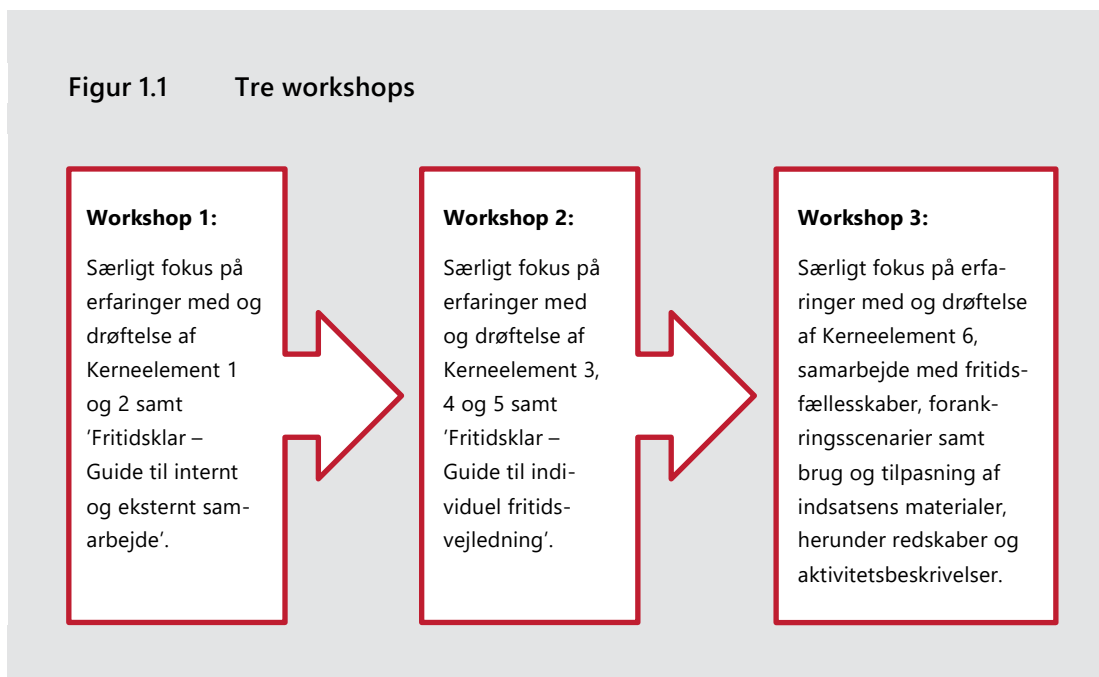
Social- og Boligstyrelsen har ud over at være bevillingsgiver også stået for processtøtte til kommunernes udviklingsarbejde og indarbejdelse af kommunernes erfaringer i de forskellige versioner af indsatsen, herunder den endelige version af 'Fritidsklar'.

1.1 Udvikling af indsatsbeskrivelsen i tre kommuner

Social- og Boligstyrelsen har iværksat udviklingsprojektet med det formål, at de tre udvalgte kommuner skulle udvikle og modne Social- og Boligstyrelsens indsatsbeskrivelse i deres organisatoriske og praktiske virkelighed.

Social- og Boligstyrelsens indsatsbeskrivelse har været udgangspunkt for kommunernes udvikling af indsatsen. Kommunerne har fået mulighed for at gennemføre udviklingen lokalt, men styrelsen har også faciliteret, at kommunerne har kunnet deltage i fælles udviklingsaktiviteter med de øvrige deltagerkommuner og Social- og Boligstyrelsen, og med VIVE, som formativ evaluator.

Udviklingsarbejdet blev igangsat med et opstartsseminar med deltagelse af de tre kommuner, Social- og Boligstyrelsen og VIVE. Herefter har der været gennemført i alt tre fælles workshops med fokus på udvikling og kvalificering af forskellige dele af indsatsen.



Kilde: VIVE.

I tillæg til opstartsseminaret og de tre tværkommunale workshops, har der i udviklingsperioden været etableret et netværk for hhv. projektledere og fritidsvejledere faciliteret af Social- og Boligstyrelsen. Disse netværk har haft til formål at danne ramme for deling af erfaringer med lokale måder at omsætte og udvikle indsatsens elementer i de tre kommuner. Ud over mundtlig videregivelse af erfaringer med indsatsen under deltagelse i workshops, netværksmøder og i interview med VIVE, har de tre kommuner skriftligt kommenteret indsatsens materialer som input til Social- og Boligstyrelsens proces med løbende tilpasning og kvalificering af indsatsmaterialerne (præsenteres i kapitel 2).

Evalueringsens bidrag til udviklingsarbejdet udfoldes nærmere i afsnit 1.2.

1.2 Evalueringsens opgaver og hovedspørgsmål

Evalueringsens design og gennemførelse har både haft et formativt og et summativt formål. Evalueringsens formål har været at understøtte udviklingen af indsatsen *undervejs* i projektperioden 2023-2025 og tilvejebringe et grundlag for en *afsluttende*

vurdering af indsatsens indhold, resultater, implementering, omkostninger og efterspørgsel.

Formålet med det formative evalueringsarbejde har været at understøtte kommunernes og Social- og Boligstyrelsens udvikling af indsatsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap' undervejs i projektperioden. Dette er gjort ved løbende at indsamle og formidle de tre projektkommuners erfaringer med at omsætte indsatsen i dens forskellige, tilpassede versioner. Den formative evaluering har gennem hele projektperioden haft fokus på projektets centrale aktører og indsatsens dele (indsatsbeskrivelse, kerneelementer mv.), men har været designet med åbenhed over for udviklingsarbejdets foranderlighed med mulighed for tilpasning af det evalueringsmæssige fokus undervejs i projektperioden.

I den formative evalueringsproces har en række forskellige datakilder og aktiviteter bidraget til opsamling og efterfølgende formidling og fælles drøftelse af foreløbige erfaringer med indsatsen:

- Interview med projektledere, ledere, fritidsvejledere, børn, forældre og frivillige/aktivitetsansvarlige i fritidsfællesskaber
- Diverse dokumenter udviklet lokalt i projektkommunerne, fx arbejdsgangsbeskrivelser, oversigter over fritidsfællesskaber, kommunikationsmateriale, hjemmesider mv.
- Registreringer af alle gennemførte fritidsvejledningsforløb
- Lokale aktiviteter: Bearbejdning af foreløbige registreringer af forløb med fritidsvejledning fx i forhold til opsporing og vejledning af børn og unge med hensyn til antal, køn, alder, ønsker og deltagelse i fritidsfællesskaber.
- Fælles workshops med fokus på særlige dele af indsatsen. Deltagelse af projektkommuner (ledere, projektledere, fritidsvejledere, foreningsrepræsentanter), Social- og Boligstyrelsen og VIVE.

De foreløbige erfaringer med indsatsen, herunder viden om fritidsvejledningsforløbene fra kommunernes registreringer og fra de gennemførte interview, er i projektperioden blevet delt, formidlet og drøftet på forskellige måder. Dels på tværkommunale workshops, via notater til Social- og Boligstyrelsen og ved videomøder om udvikling og erfaringer med registreringsark ved deltagelse af kommunernes projektledere og Social- og Boligstyrelsen. Formålet har været at bidrage til Social- og Boligstyrelsens løbende udvikling og kvalificering af indsatsbeskrivelsen ud fra kommunernes erfaringer.

VIVE har løbende samarbejdet med de tre projektkommuner, bl.a. om udarbejdelse af registreringsark til dokumentation af fritidsvejledningsforløbene fra deres start til

deres afslutning. VIVE har undervejs i projektperioden samarbejdet med projektledere i de tre kommuner om at anvende registreringer, opgørelser og analyser af fritidsvejledningsforløbene fx i forhold til varighed og afslutning, typer af fritidsønsker og barrierer for deltagelse. Formålet med samarbejdet om de foreløbige registreringer af vejledningsforløb har været at understøtte det lokale arbejde med udvikling af indsatsen og behovet for at formidle foreløbige erfaringer og resultater til ledere og beslutningstagere i kommunerne.

I tillæg til formålet om at kunne bidrage til det formative arbejde med indsatsen, har evalueringen været designet med henblik på at kunne tilvejebringe et grundlag for en afsluttende vurdering af, om indsatsen er klar til at overgå fra modningsfasen til afprøvningsfasen. Denne vurdering tager afsæt i de fem hovedspørgsmål, der fremgår af Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats (SUSI 2.0) (Socialstyrelsen, 2022). De fem hovedspørgsmål er:

1. Er indsatsen færdigudviklet og defineret?
2. Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?
3. Skaber indsatsen lovende resultater?
4. Er omkostningerne ved brug af indsatsen realistiske i drift?
5. Er indsatsen accepteret og efterspurgt af andre kommuner?

Evalueringsens svar på de fem hovedspørgsmål skal bidrage til grundlaget for Social- og Boligstyrelsens vurdering og beslutning om, hvorvidt indsatsen 1) er klar til afprøvning, 2) er lovende, men har behov for yderligere udvikling eller 3) ikke er tilstrækkeligt lovende til yderligere udvikling og afprøvning (Socialstyrelsen, 2022).

1.3 Kommunernes udgangspunkter og organisering af udviklingsarbejdet

De tre kommuner Allerød, Brønderslev og Varde har forskellige udgangspunkter for deres arbejde med udvikling af indsatsen i projektperioden i 2023-2025 bl.a. i forhold til befolkningstal og geografisk udstrækning. Det samme gælder for deres efterfølgende arbejde med at videreføre indsatsen efter projektperioden i 2026.

I det følgende skitserer vi de grundlæggende træk ved kommunernes forskellige organisering af udviklingsarbejdet, som er sammenfattet i Tabel 1.1, der formidler de væsentligste ligheder og forskelle mellem kommunerne.

Tabel 1.1 Organisering af udviklingsarbejdet i de tre projektkommuner

Kommune	Allerød	Brønderslev	Varde
Projekt navn	Alletiders fritid	Fritid for ALLE	Mere mangfoldig – også plads til dig
Kommunens målgruppe for projektet	Delmålgruppe 1: Børn og unge med autisme Delmålgruppe 2: Børn og unge med udfordringer ift. at indgå i fritidsfællesskaber, der ligner delmålgruppe 1, fx ADHD, angst, psykisk sårbarhed	Specialklasserne 0.-10.-klasse i kommunen (eksempelvis ADHD, Tourettes, autisme, OCD, CP, indlæringsvanskeligheder, udfordringer med adfærd, kontakt og trivsel)	Børn og unge i alderen 6 til 16 år med fysisk, psykisk, kommunikativt og/eller kognitivt handicap
Antal fritidsvejledere*	2	5	2
Organisatorisk forankring	Projektet er indplaceret under Borgerservice. Projektejer: Socialchef	Projektet er organiseret i Børne- og Skoleudvalget samt Fritids-, Kultur- og Turismeudvalget. Projektejer: Fritids- og Kulturchef	Projektet er forankret i Kultur- og Fritidsafdelingen i tæt ledelsesmæssigt samarbejde med Børne- og familiechefen. Projektejer: Kultur- og Fritidschef
Styre- og reference-/følgegruppe	Styregruppe bestående af Direktør for Skole & Dagtilbud, Direktør for Ældre & Sundhed, Direktør for Borgerservice, Socialchef, Chef for Teknik og Drift, Leder af skolegruppeordning, leder af fritidsklubtilbud og projektleder. Følgegruppe bestående af forældre til børn og unge i målgruppen samt Landsforeningen Autisme.	Styregruppe bestående af Direktør for Børn og Kultur, Skole- og Dagtilbudschef, Børne- og Familiechef, Fritids- og Kulturchef samt skoleledere fra fem skoler med specialklasser. Referencegruppe bestående af pædagogisk personale, som til dagligt arbejder med børn og unge med handicap.	Styregruppe bestående af Leder af specialrådgivningen, Leder af specialskolen, foreningsrepræsentant, Chef for Børn og Familie eller Chef for Kultur og Fritid.

Note: * I alle tre kommuner er der undervejs i projektperioden arbejdet fleksibelt med fritidsvejlederressourcer i indsatsen, både ift. antal timer og antal ansatte.

Kilde: Kommunernes projektansøgninger til Social- og Boligstyrelsen.

Af Tabel 1.1 ses det, at kommunerne har valgt at give indsatsen forskellige navne, som er vurderet til at fungere godt i de lokale kontekster. Ligeledes har kommunerne valgt at arbejde med forskellige målgrupper af børn og unge med handicap, særligt fra specialområdet, men også fra almenområdet. Kommunerne valgte fra start til slut at arbejde med forskelligt antal fritidsvejledere, ligesom indsatsen har været forankret forskelligt rent organisatorisk.

I forhold til eksisterende praksis, indsatser og organisering af indsatsen, så fremgår det af kommunernes projektansøgninger, at de gik ind i udviklingsprojektet med forskellige erfaringer og udgangspunkter.

Allerød Kommune tilkendegav i projektansøgningen, at kommunen ikke tidligere havde arbejdet målrettet med indsatsens forskellige dele og deres sammenhæng. Kommunen havde dog motiverende erfaringer fra et klubtilbud forbeholdt børn med bl.a. autisme, ADHD og indlæringsvanskeligheder med tilknytning af specialuddannet personale, der både var til stede i klubtilbud og på skoler.

Brønderslev Kommune gik ind i projektet med flere års erfaring i og fokus på at inkludere børn og unge med særlige udfordringer og behov i fritids- og foreningslivet. Kommunen beskrev og delte således forud for projektet bl.a. erfaringer med arrangementet 'Street Attack' afholdt som et årligt event i en 3-årig projektperiode. Arrangementet havde til formål at samle elever fra alle specialklasser i kommunen til en dag med streetaktiviteter. Brønderslev Kommune havde forud for projektperioden desuden en fritidsguideordning med mulighed for økonomisk støtte og følgeskab til fritidsaktivitet, dog ikke forbeholdt børn og unge med handicap.

Varde Kommune gik ind i projektet med begrænsede erfaringer med fritidsdeltagelse for målgruppen af børn og unge med handicap. Kommunen havde dog en ordning med fritidspas, der gav mulighed for økonomisk kontingentstøtte, ligesom indbyggere i kommunen kunne søge økonomisk støtte til udstyr hos BROEN Varde, en frivillig støtteforening, hvis der i forvejen var bevilget fritidspas. I forhold til arbejdet med inkluderende fritidsfællesskaber, indgik Varde Kommune i 2022 en vel-færdsalliance med DBU om at skabe bedre og mere inkluderende fodboldmiljøer.

De tre kommuner har også fremhævet enslydende argumenter for deres ønske om at indgå i udviklingen af indsatsen:

- Gøre en forskel for målgruppen af børn og unge med handicap, der står uden for fritidsfællesskaber
- Bidrage til udviklingen af en indsats, der forebygger social isolation, ensomhed og mistrivsel blandt børn og unge med handicap
- Skabe deltagelsesmuligheder og dermed adgang til fritidsfællesskaber, hvor børn og unge i målgruppen kan opnå succesoplevelser
- Styrke selvforståelse og følelsen af at høre til i et fritidsfællesskab hos børn og unge med handicap
- Bidrage til udviklingen af en indsats, der forhåbentlig kan give børn og unge med handicap nye strategier til mestring og øget tro på egne muligheder for at mobilisere egne styrker
- Øge kommunens samarbejde med civilsamfundet
- Opnå erfaring med én samlet kommunal fritidsindsats, der dækker hele kommunens geografiske område, og som favner hele målgruppen af børn og unge med handicap.

De tre kommuners forskellige udgangspunkter og måder at omsætte indsatsen på, har givet et godt og konstruktivt udgangspunkt for erfaringsdannelse og udvikling af indsatsen i det tværgående samarbejde både internt og eksternt mellem de tre kommuner, Social- og Boligstyrelsen og VIVE.

1.4 Casebeskrivelser

Vi præsenterer i det følgende tre casebeskrivelser, der giver et konkret indblik i børn og unges forskellige forløb med fritidsvejledning. Som casebeskrivelserne giver indblik i, kan fritidsvejledningsforløb se meget forskellige ud. Det gælder både, hvad angår indhold, varighed og barnets fritidsønsker, ressourcer og eventuelle barrierer for deltagelse, som knytter sig til barnets funktionsnedsættelse eller til barnets og familiens generelle situation.

Kasper, Jeppe og Ida er opdigtede navne, men casebeskrivelserne bygger på konkrete erfaringer, som de er beskrevet gennem fritidsvejledernes dokumentation af forløb og interview med børn og unge, forældre og fritidsfællesskaber.



Kasper kom i gang med håndbold og golf

Kasper er 7 år, har autisme og går i specialskole. Han kan godt lide at bruge sin krop og lege med jævnaldrende børn, når han er i trygge og velkendte rammer.

Kasper har søskende, som alle går til noget i fritiden. Kaspers forældre har længe ønsket og forsøgt at hjælpe Kasper ind i et fritidsfællesskab, men det er ikke lykkedes. Forældrene fortæller, at Kasper bl.a. har klynget sig til dem, fordi han har været utryg ved at skulle være sammen med de andre børn og voksne i fritidsfællesskabet. Kasper har også nogle sproglige vanskeligheder, der er en udfordring i nye relationer.

Kaspers forældre hører om muligheden for fritidsvejledning til et forældremøde på Kaspers skole, hvor kommunens fritidsvejleder fortæller om indsatsen. Kaspers mor tager kontakt til fritidsvejlederen, som herefter tager en snak med Kasper. Kasper fortæller, at han gerne vil prøve at gå til noget, men han ved ikke, hvad det skal være. Ved at se på en stor plakat, der viser forskellige typer af aktiviteter og fritidsfællesskaber, som findes i kommunen, kommer Kasper sammen med fritidsvejlederen frem til, at han gerne vil prøve at starte til håndbold.

Fritidsvejlederen tager kontakt til en håndboldforening, der ligger tæt på familiens hjem – det er nemlig vigtigt, at det fritidsfællesskab, som Kasper skal være en del af, ligger i familiens nærmiljø af hensyn til transporttiden. De aftaler, at Kasper kan starte på et nybegynderhold. Fritidsvejlederen ved, at der på dette hold er tre unge medhjælpere, som er super gode til at tage imod og være sammen med børnene på holdet. Fritidsvejlederen laver ingen særlige aftaler med de frivillige i forhold til Kaspers opstart og deltagelse, men fritidsvejlederen fortæller træneren, hvem Kasper er, og hvad han kan have brug for – fx at han vil trives med, at træningen foregår på nogenlunde samme måde og med en bestemt struktur, fx at der startes med fælles velkomst i rundkreds.

De første tre gange Kasper er til håndbold, er fritidsvejlederen med. Fritidsvejlederen ser, at Kasper hurtigt virker tryk – både i forhold til at være sammen med de andre børn, øvelser og lege. Herefter aftaler fritidsvejlederen med Kaspers forældre, at fritidsvejlederen ikke længere behøver at være med.

Fritidsvejlederen har kontakt til både Kasper, forældrene og håndboldtræneren over de kommende måneder. Alle synes, det går godt, og Kasper "stråler", når han fortæller fritidsvejlederen om de kampe, han har spillet, og de mål, han scorer. Kasper er stolt af sig selv og af at gå til en fritidsaktivitet ligesom sine søskende og andre børn. Kaspers forældre er overraskede over, hvor godt det går, og tror ikke, at Kasper var blevet en del af et fritidsfællesskab uden fritidsvejlederens hjælp.

Håndboldsæsonen slutter, og efter sommerferiepausen tager fritidsvejlederen kontakt til Kaspers forældre og sikrer sig, at Kasper er startet på holdet igen i den nye sæson. Fritidsvejlederen aftaler med Kaspers forældre, at fritidsvejledningsforløbet bliver afsluttet.

Et år efter forløbets afslutning kontakter Kaspers forældre igen fritidsvejlederen. Kasper har fået mod på at starte i endnu et fritidsfællesskab. Med afsæt i Kaspers ønsker bliver det besluttet, at Kasper skal begynde til golf sammen med en klassekammerat. Fritidsvejlederen er i dialog med træneren inden opstart. Træneren selv har et barn med en funktionsnedsættelse, og bl.a. derfor er der i fritidsfællesskabet allerede en opmærksomhed på inkluderende rammer for de deltagende børn. Af den grund er der, ud over et par enkelte opfølgninger, ikke behov for yderligere understøttelse af Kaspers deltagelse i fritidsfællesskabet fra fritidsvejlederens side.



Jeppes har deltaget i flere fritidsfællesskaber

Jeppes er teenager og lever med ADHD og autisme og går i en gruppeordning i folkeskolen. Jeppes er meget indadvendt og foretrækker at være på sit værelse i sin fritid, selvom han også godt kan lide at bevæge sig og spille bold. Jeppes har svært ved at håndtere sine følelser, især sin vrede, og er sårbar over for kritik, drillerier, mobning og forandringer i tætte relationer, fx voksne i fritidsfællesskaberne. Han har svært ved konkurrenceprægede og ustrukturerede aktiviteter og bliver vred, hvis han taber. Jeppes har det svært med at fastholde lysten til at deltage i fritidsfællesskaber, selvom han undervejs får gode erfaringer med at deltage og både har mental og praktisk støtte fra sine forældre.

Jeppes forældre har altid opmuntret og forsøgt at motivere ham til at gå til fritidsaktiviteter, så han kunne møde andre unge og få kammerater. Hans mor fortæller, at "det har helt klart været mig, der har drevet det og skubbet på, det har ikke været Jeppes". Det har både givet positive erfaringer, men også konflikter, når Jeppes ikke har været motiveret til at deltage og foretrak at blive hjemme. Det var en positiv erfaring, da mor efter sommerferien sagde til Jeppes, at han skulle gå til noget, og han så hørte, at der var et par andre drenge fra klassen, der gik til badminton, og han derfor gerne ville prøve.

Jeppes mor oplever det som en stor hjælp og en god mulighed for Jeppes, at han og familien i en 2-årig periode har fået støtte af fritidsvejlederen, der har åbnet for nye muligheder for deltagelse i fritidsfællesskaber. Jeppes har, med støtte fra vejlederen, deltaget i flere forskellige fritidsfællesskaber (e-sport, fodbold, badminton og klubtilbud). Jeppes har haft tillid til vejlederen, og opstart og deltagelse er blevet støttet gennem dialog mellem fritidsvejlederen og fritidsfællesskaberne om fx den gode velkomst, der gør Jeppes tryk, og tilpassede aktiviteter som fx alternativer til konkurrencesituationer, der kan være problematiske for Jeppes. Fritidsfællesskaberne har også været åbne over for dialog og rådgivning fra fritidsvejlederen, der har medført tilpasninger og opmærksomhed på, hvad der har betydning for Jeppes deltagelse. En træner fra et af fritidsfællesskaberne fortæller, at de var glade for, at Jeppes deltog og herigennem også bidrog til deres arbejde med fællesskabets rummelighed.

Jeppes mor er glad for, at Jeppes har deltaget i fritidsfællesskaberne, og havde håbet på, at han var fortsat i et eller flere af dem, men det er han ikke. Jeppes mor overvejer, hvordan og hvor meget hun skal fortsætte med at skubbe på, for at Jeppes går til noget. Efterfølgende er vejledningsforløbet blevet afsluttet med etablering af kontakt og aftale med et særligt klubtilbud, som Jeppes gerne vil prøve at deltage i.

Jeppes fortæller afslutningsvist i interview med VIVE, at han er positiv over for at prøve andre aktiviteter og siger, at han mangler viden om, hvad der er muligt. Han vil gerne prøve nogle mere kreative aktiviteter end sport, som han ikke synes, er sjovt.



Ida har deltaget i klub og interessefællesskab

Ida er teenager og lever med autisme og PDA (ekstrem kravundvigende adfærd) og går på en specialskole. Ida er kreativ, men har det svært med sociale relationer og lever isoleret og ensomt. Ida vil gerne træne sig selv i at være mere social og selvstændig, fordi hun ved, at det er vigtigt. Familien bakker op, men har ikke så mange ressourcer, så fritidsfællesskabet skal helst være noget, Ida selv kan gå til eller med hjælp fra fritidsvejleder eller Idas aflastningsperson.

Ida har i flere år gået til individuel ridning en gang om ugen, hvilket hun er meget glad for. Idas mor fortæller, at hun gennem Idas opvækst har forsøgt at få Ida med i forskellige fritidsfællesskaber. Moren fortæller bl.a., at hun havde kontakt med en idrætsforening, hvor hendes ældre søn har været meget aktiv. De var positive, men det blev ikke til noget. Hun var i kontakt med en judoklub, som var meget positiv over for at prøve at få Ida med. Men de stillede krav om, at Ida skulle komme to gange om ugen, hvilket var for meget for Ida.

Idas mor kontaktede fritidsvejlederen, som hun og Ida kendte godt i forvejen, og spurgte, om fritidsvejlederen eventuelt kunne hjælpe Ida med at blive aktiv i et fritidsfællesskab. Det førte til en afdækkende telefonsamtale mellem mor og fritidsvejleder, der gav et godt grundlag for den videre dialog med Ida, der fortalte, at hun ønskede at gå i klub en dag om ugen, kl. 16-18.

Fritidsvejlederen fik skabt grundlag for, at Ida kunne deltage i en specialklub og spille musik. Heri indgik, at fritidsvejlederen ville huske Ida på det faste tidspunkt og køre Ida frem og tilbage. Forløbet med fritidsvejledning strakte sig over godt et år, hvor Ida, udover at komme på faste tidspunkter i klubben for at spille musik, også deltog i en aktivitet med videoredigering og videospil. Fritidsvejlederen og Ida samarbejdede også om at gøre det trygt for Ida at gå frem og tilbage til klubben, så hun kunne blive uafhængig af fritidsvejlederens kørsel. Idas mor fortalte, at tanken var, at Ida kunne møde nogen i klubben og på sin vej i klubben, men at det endnu ikke har ført til nogen deciderede venskaber.

Ida skal starte på en ny skole efter sommerferien, og Ida synes derfor ikke, at det giver mening at fortsætte fritidsvejledningen. Fritidsvejledningen afsluttes med en aftale om, at mor og Ida kan kontakte fritidsvejlederen, hvis det bliver relevant.

Både Ida og hendes mor udtrykker stor tilfredshed med, at tilbuddet med fritidsvejledning er blevet en mulighed. Idas mor har savnet tilbud, der har været passende til Ida gennem hendes opvækst. Mor og familie er blevet rost meget for, at de klarer det godt og har det godt i familien, men "det betyder jo ikke, at vi ikke har brug for støtte og aflastning", siger Idas mor.

2 **Indsatsbeskrivelsen – fra start til ‘Fritidsklar’**

Dette kapitel præsenterer ‘Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap’, som undervejs i projektperioden er blevet udviklet og tilpasset i forskellige versioner. Det er disse versioner, som de tre deltagerkommuner har arbejdet med at omsætte, udvikle og kvalificere. Social- og Boligstyrelsen har indarbejdet erfaringerne i deres endelige indsatsbeskrivelse ‘Fritidsklar’, der er tilgængelig på hjemmesiden sbst.dk.

Indsatsens opbygning, elementer og vidensgrundlag er i de følgende afsnit beskrevet relativt kortfattet med udgangspunkt i version 2 af indsatsbeskrivelsen og de øvrige materialer, som understøtter arbejdet med indsatsen. Version 2 er den version af indsatsbeskrivelsen, der ligger til grund for den endelige version ‘Fritidsklar’.

Udviklingsarbejdet og den løbende kvalificering har – med afsæt i kommunernes feedback og konkrete erfaringer – bestået i redigering, prioritering og forkortelse af de materialer, som beskriver og understøtter anvendelsen af indsatsen. Undervejs har indsatsen også fået tilføjet Kerneelement 6, der omhandler afslutning af fritidsvejledningsforløb. Dette kerneelement viste sig at være vigtigt for fritidsvejlederne at få med, idet det både er udfordrende og særdeles vigtigt at finde frem til gode måder at afslutte et forløb med fritidsvejledning. Hvad enten børn og unge bliver deltagere i et fritidsfællesskab eller ej, er det afgørende, at alle børn, unge og familier får samlet konstruktiv op på deres erfaringer.

Kapitlet præsenterer også evalueringens forandringsteori, der beskriver og visualiserer indsatsens dele og aktiviteter. Præsentationen af evalueringens forandringsteori har to formål. For det første giver forandringsteorien et samlet overblik over centrale elementer og aktiviteter, der indgår i indsatsens to dele: 1) etablering af internt og eksternt samarbejde og 2) fritidsvejledningsforløb med børn og unge. For det andet fungerer forandringsteorien som ramme og udgangspunkt for præsentationen af de erfaringer, som aktørerne i deltagerkommunerne har gjort sig gennem arbejdet med udvikling af indsatsen ‘Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap’.

2.1 Præsentation af indsatsbeskrivelse, guider og inspirationshæfte

I tillæg til selve indsatsbeskrivelsen består 'Fritidsklar' af to guider og et inspirationshæfte: 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde' og 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' samt inspirationshæftet 'Fritidsklar – Fritid med handicap'. Foruden de skriftlige materialer er der i tilknytning til indsatsen også udviklet to film: 'Film om Deltagelsesspiralen' og 'Film om Deltagelsesstjernen' (Videnscenter om handicap, 2025b).

De supplerende materialer til indsatsbeskrivelsen har til formål at understøtte, at kommuner kan omsætte indsatsen til praksis:

- 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde' skal understøtte kommuners opgave med at etablere fundamentet for indsatsen
- 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' skal understøtte fritidsvejlederes arbejde med de deltagende børn og unge samt fritidsfællesskaber
- 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud' er et inspirationshæfte som supplement til indsatsens to guides og benyttes som oplæg til dialog med fritidsfællesskaber.
- 'Film om Deltagelsesspiralen' formidler sammenhængen mellem motivation, deltagelser erfaringer og selvforståelse
- 'Film om Deltagelsesstjernen' oplyser om faktorer, der spiller ind på en persons mulighed for deltagelse.

Det er de skriftlige materialer, altså indsatsbeskrivelse, de to guides samt inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud', der har været genstand for revidering med afsæt i kommunernes erfaringer med at omsætte og udvikle indsatsen til praksis. De to film, der blev udviklet i starten af projektperioden, er ikke blevet revideret.

2.1.1 Indsatsbeskrivelsen

Indsatsbeskrivelsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap' udgør indsatsens hoveddokument. Her udfoldes indsatsens baggrund, formål og målgruppe, ligesom indsatsens faglige fundament og centrale begreber præsenteres. Indsatsbeskrivelsen rummer ligeledes en oversigt over de organisatoriske forudsætninger for indsatsen og indsatsens kernelementer. De to guides 'Fritidsklar – Guide

til internt og eksternt samarbejde' og 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' rummer mere praksisnær vejledning og konkrete redskaber til at omsætte til indsatsens indhold i de forskellige kommunale kontekster. Der lægges vægt på, at indsatsen tilpasses de lokale forhold, og at de kommunale aktører vurderer, hvilke løsninger der fungerer bedst i deres kontekst.

I det følgende beskrives relativt kortfattet indsatsbeskrivelsens indhold, som det er præsenteret i version 2. Indsatsbeskrivelsen kan læses i sin fulde længde i den endelige version 'Fritidsklar' på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside sbst.dk.

Indsatsens navn

Indsatsens navn er i sin endelige version 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap'. Navnet rummer således indsatsens definerede målgruppe samt hensigten om, at målgruppen – gennem inklusion i fritidsfællesskaber, foreninger, klubber og lignende – skal opnå gode erfaringer med at være en del af et fællesskab med øvrige deltagere til aktiviteten.

Målgruppe

Indsatsens målgruppe defineres i indsatsbeskrivelsen som børn med handicap i alderen 6-16 år, der oplever, eller er i risiko for at opleve, ensomhed og social isolation, som kan lede til mistrivsel. Det beskrives, at målgruppen eventuelt også kan omfatte udsatte børn med lignende udfordringer, forstået som udfordringer, der relaterer sig til en handicapproblematik.

Målgruppen er bredt defineret og inkluderer således både børn med fysiske, psykiske, intellektuelle og sansemæssige funktionsnedsættelser. Målgruppen rummer dermed bl.a. børn og unge med ADHD, udviklingshæmning og autisme, cerebral parese, nedsat syn eller hørelse og muskelsvind.

Indsatsen er målrettet børn og unge, der ikke allerede er en del af et fritidsfællesskab, og som har kognitive forudsætninger for – med den rette støtte – at indgå i et valgt fritidsfællesskab.

Indsatsens fundament og centrale begreber

Social- og Boligstyrelse har formuleret det faglige fundament for indsatsen, der i indsatsbeskrivelsen udfoldes gennem præsentation af en række grundforståelser og fire centrale begreber:

- En relationel handicapforståelse
- Udvikling gennem relationer

- Fritidsliv styret af barnets ønsker
- Involveret deltagelse.

Tilsammen danner begreberne fundamentet for indsatsens indhold og aktiviteter, herunder hvordan indsatsen skal udføres i praksis.

Organisatoriske forudsætninger

I forlængelse af indsatsens centrale begreber indeholder indsatsbeskrivelsen en række organisatoriske forudsætninger, der skal være tilstede og/eller udvikles i forbindelse med implementering af indsatsen i kommunen og hos lokale aktører – særligt lokale frivillige foreninger og organisationer på fritidsområdet. De organisatoriske forudsætninger tæller:

- **Organisering og samarbejde** mellem involverede aktører, herunder de fagpersoner i kommunen, som har 1) viden om og kontakt til lokale fritidstilbud og 2) viden om og kontakt til målgruppen samt de fritidstilbud, hvis fællesskaber skal åbne sig, for at børn og unge med handicap bliver deltagere i deres fritidsfællesskab.
- **Kompetencer og viden** hos de involverede aktører i forhold til at være åbne for målgruppens deltagelse og afdække muligheder for aktiviteter samt planlægge og skabe aktiviteter, der gør, at børn og unge med handicap kan blive deltagere i fritidsfællesskaberne.
- **Ressourcer og rammeforhold**, der sikrer en solid rammesætning, hvor indsatsens råderum og resourceforbrug er tydeligt beskrevet, så der sikres en klar rollefordeling og forventningsafstemning mellem alle parter, ligesom der skal afsættes ressourcer til at udføre opgaven – både internt i kommunen og i lokale fritidsfællesskaber.

Kerneelementer og fokusområder

Indsatsbeskrivelsen rummer en præsentation af de i alt seks såkaldte kerneelementer, som er væsentlige for at lykkes med indsatsen. Ud over at beskrive, hvad de enkelte kerneelementer handler om, udfolder indsatsbeskrivelsen, hvorfor det betragtes som vigtigt at arbejde med det pågældende kerneelement, samt hvordan man kan arbejde med kerneelementet i praksis.

De seks kerneelementer er:

- **Kerneelement 1:** Opbyg samarbejde internt i kommunen
- **Kerneelement 2:** Opbyg samarbejde mellem kommune og lokale fritidstilbud

- **Kerneelement 3:** Afdæk barnets eller den unges interesser, ønsker og behov samt mulighederne i det lokale udbud af fritidsaktiviteter
- **Kerneelement 4:** Støt barnet eller den unge i at deltage i fritidsfællesskabet
- **Kerneelement 5:** Støt fritidstilbuddet i at modtage og inkludere barnet eller den unge i fritidsfællesskabet
- **Kerneelement 6:** Afstemt afslutning af forløb.

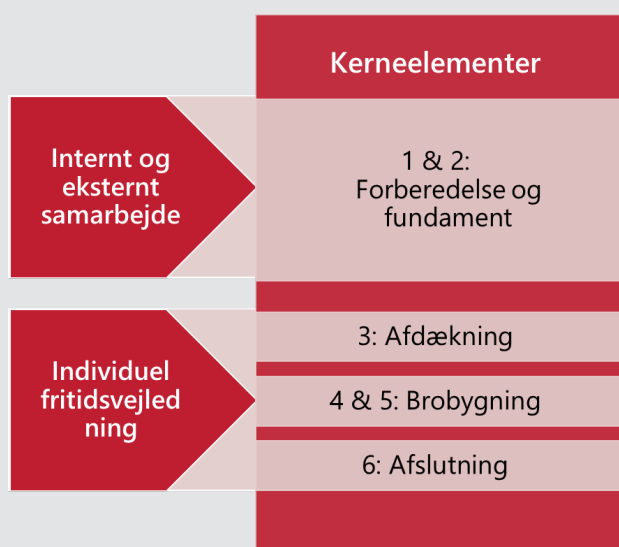
De seks kernelementer er, som det fremgår af indsatsbeskrivelsen knyttet til forskellige dele (fokusområder) af den samlede indsats. Således vedrører Kerneelement 1 og 2 indsatsens interne og eksterne organisatoriske og relationelle arbejde med rammer for målgruppens deltagelse i fritidsfællesskaber, mens Kerneelement 3 til 6 vedrører individuelle forløb med fritidsvejledning for børn og unge i målgruppen.

Hvad er et 'Kerneelement'?

Beskrivelse af en funktion eller et princip for handling, der er ufravigeligt for at opnå en ønsket virkning. Rummer desuden en beskrivelse af, *hvorfor* funktionen eller princippet er meningsfuldt at arbejde med (faglig begrundelse) samt *hvordan* man kan arbejde med funktionen eller princippet i praksis (praksisbeskrivelse samt redskaber).

Kilde: Socialstyrelsen (2022).

Figur 2.1 Fokusområder og Kernelementer



Kilde: VIVE.

2.1.2 Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde

'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde' har til hensigt at understøtte omsætningen af Kerneelement 1 og 2, der omhandler indsatsens organisatoriske forberedelse og fundament, til praksis i den lokale, kommunale kontekst. Hensigten med guiden er at understøtte det interne samarbejde i kommunen og det eksterne samarbejde mellem kommunen og de lokale fritidsfælleskaber og -tilbud samt evt. relevante organisationer eller foreninger fra civilsamfundet, der kan være såvel frivillige som private.

Guiden, der fremhæver, at den skal bruges som inspiration, så praksis bliver tilpasset de lokale kontekster, er målrettet ledere og medarbejdere fra de dele af kommunen, som indsatsen forankres i. Guiden er todelt: Den første del vejleder til opbygning af internt samarbejde, mens den anden del vejleder til opbygning af eksternt samarbejde.

For opbygning af internt samarbejde i kommunen er de fire temaer, som guiden vejleder til:

1. Organisering af indsatsen
2. Fælles fagligt afsæt og klar rollefordeling
3. Rekruttering af børn i målgruppen
4. Oversigt over lokale fritidstilbud.

For opbygning af eksternt samarbejde mellem kommune og lokale fritidstilbud samt eventuelt relevante organisationer eller foreninger fra civilsamfundet er de fire temaer, som guiden vejleder til:

1. Organisering af samarbejdet på tværs
2. Fundamentet for et godt samarbejde på tværs
3. Rekruttering af fritidstilbud
4. Generel synlighed af lokale fritidstilbud.

I tillæg til faglige overvejelser over guidens temaer, så rummer 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde' beskrivelser af relevante aktiviteter og konkrete redskaber til omsætning af indsatsens elementer vedrørende internt og eksternt samarbejde i praksis.

2.1.3 Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning

'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' skal understøtte omsætningen af Kerneelement 3, 4, 5 og 6 til praksis, der relaterer sig til arbejdet med afdækning, brobygning og afslutning af fritidsvejledningsforløb. Guiden skal fungere som et vejledende redskab og er målrettet fritidsvejledere og andre fagpersoner, der varetager fritidsvejledning eller på anden vis understøtter indsatsen. I tillæg til en præsentation af indsatsens samlede indhold indledes guiden med en beskrivelse af fritidsvejlederen og dennes rolle i indsatsen. Herefter følger et afsnit med en kort beskrivelse af centrale, faglige begreber med relevans for individuel fritidsvejledning. Disse tæller:

- Tryk og tillidsfuld relation
- Inddragelse af barnets og forældrenes perspektiver, herunder pædagogiske og didaktiske overvejelser og faglige greb, der kan indgå for at sikre tilpasset inddragelse og tilpassede vejledningsforløb, der understøtter både børn og unge og fritidsfællesskaberne i deres relationer med hinanden.

Guiden udfolder desuden arbejdet med at gennemføre opgaverne med 'Afdækning', 'Brobygning' og 'Afslutning', og giver inspiration til, hvordan fritidsvejlederne kan arbejde med i praksis at løse opgaverne for børn og unge i konkrete fritidsvejledningsforløb. 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' rundes af med et afsnit med redskaber og skabeloner, som kan tages i anvendelse i mødet med børn og unge, forældre samt frivillige i fritidsfællesskaber.

2.1.4 Inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud'

I tillæg til de to guides, er der som supplement til indsatsbeskrivelsen udviklet inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud'. Dette hæfte kan bruges af fritidsvejledere til at klæde frivillige fritidsfællesskaber på til at tage godt imod børn og unge med handicap – enten ved mundtligt at formidle hæftets information og gode råd til frivillige i foreninger eller ved at dele hæftet, eller udvalgte sider, med lokale fritidsfællesskaber.

Hæftet indledes med en beskrivelse af fritidsaktiviteter for alle børn og unge, herunder kort information om rummelige fritidstilbud og definition af deltagelse. Herefter udfolder hæftet en række generelle opmærksomhedspunkter, som aktivitetsansvarlige og frivillige kan overveje ved modtagelse af et barn eller en ung med handicap. Disse opmærksomhedspunkter tæller bl.a. refleksion over rammer og forforståelse, energi og udtrætning, aktivitetsomfang og tilpasninger.

Hæftet rummer herefter – i separate afsnit – beskrivelser af i alt 10 handicap/diagnoser, herunder bl.a. ADHD, autisme, synshandicap og udviklingshæmning. I disse afsnit udfoldes det, hvad det vil sige at have de pågældende handicap/diagnoser, og hvordan der for børn eller unge med netop disse handicap/diagnoser kan sikres 1) gode adgangsforhold, 2) tilpasning af aktiviteter mv. og 3) gode relationer for barnet/den unge i et fritidsfællesskab.

2.2 Forandringsteori

VIVE har ud fra indsatsens version 2 – som er den, kommunerne har arbejdet mest med – udformet en forandringsteori, der i en logisk model visualiserer indsatsens antagelser om sammenhænge mellem elementer og ønskede resultater. Heri indgår, hvordan aktiviteter og opgaver er formuleret i hhv. indsatsbeskrivelse og de to understøttende guider, der understøtter indsatsens seks kerneelementer. Forandringsteorien skitserer sammenhængen mellem indsatsens elementer, aktiviteter og mål som fremlagt i indsatsens version 2.

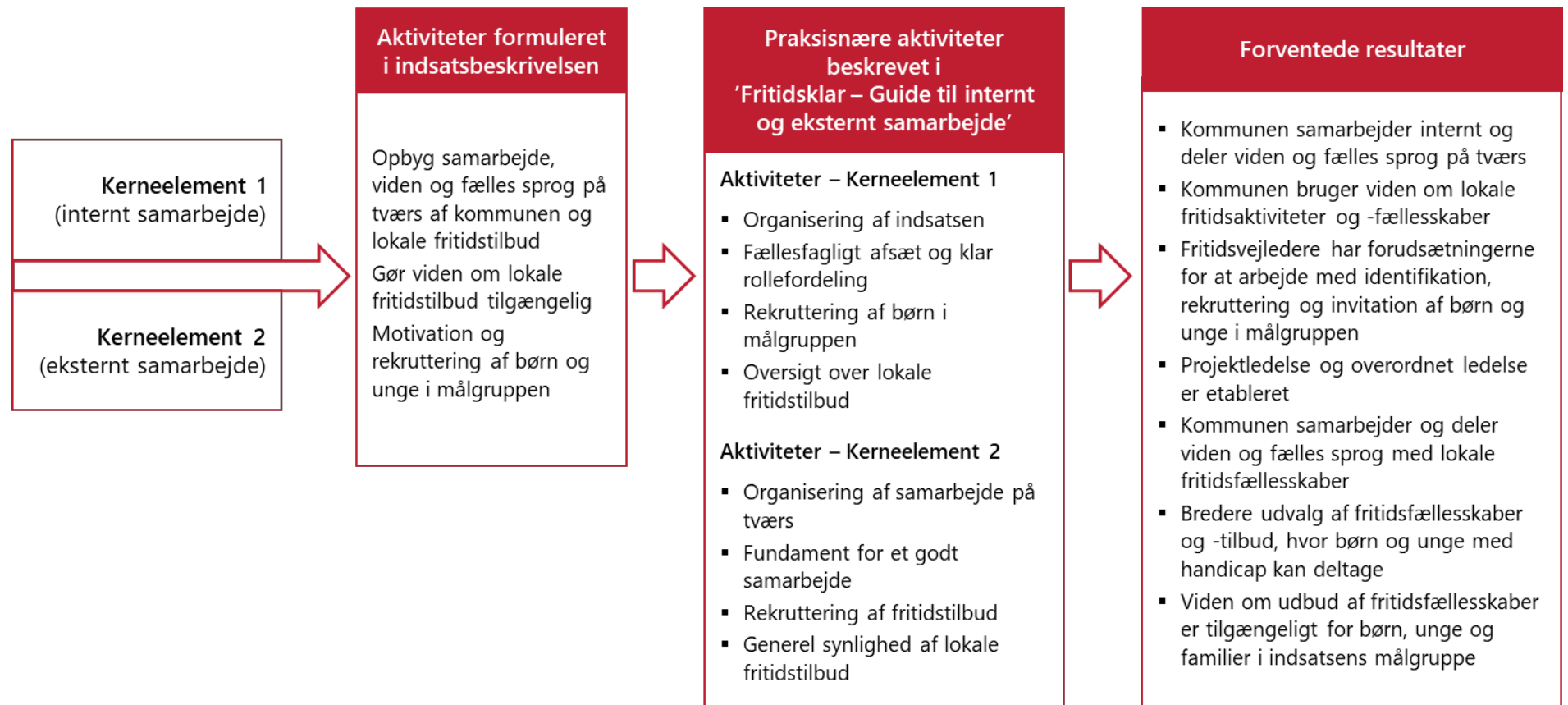
I det følgende præsenteres forandringsteoriens to dele. Forandringsteoriens del I indeholder de elementer, der knytter sig til indsatsens forberedelse og fundament med etablering af internt og eksternt samarbejde. Forandringsteoriens del II visualiserer de elementer og aktiviteter, der knytter sig til gennemførelse af selve fritidsvejledningsforløbene, herunder omsætning af forløbenes tre fokusområder, hhv. 'Afdækning', 'Brobygning' og 'Afslutning'.

2.2.1 Forandringsteoriens del I – Indsatsens forberedelse og fundament

Forandringsteoriens del I visualiserer kerneelementer, aktiviteter og forventede resultater, der er knyttet til indsatsens forberedelse og fundament gennem etablering af samarbejde internt i kommunen og samarbejde med fritidsfællesskaber.

Forandringsteoriens del I tager udgangspunkt i indsatsens to første kerneelementer og præsenterer herefter de aktiviteter, der for disse to kerneelementer er beskrevet i indsatsbeskrivelsen. Den efterfølgende del af forandringsteorien rummer de mere praksisnære aktiviteter og opgaver, som 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde' vejleder og giver inspiration til i forhold til at sikre indsatsens forberedelse og fundament.

Figur 2.1 Forandringsteoriens del I



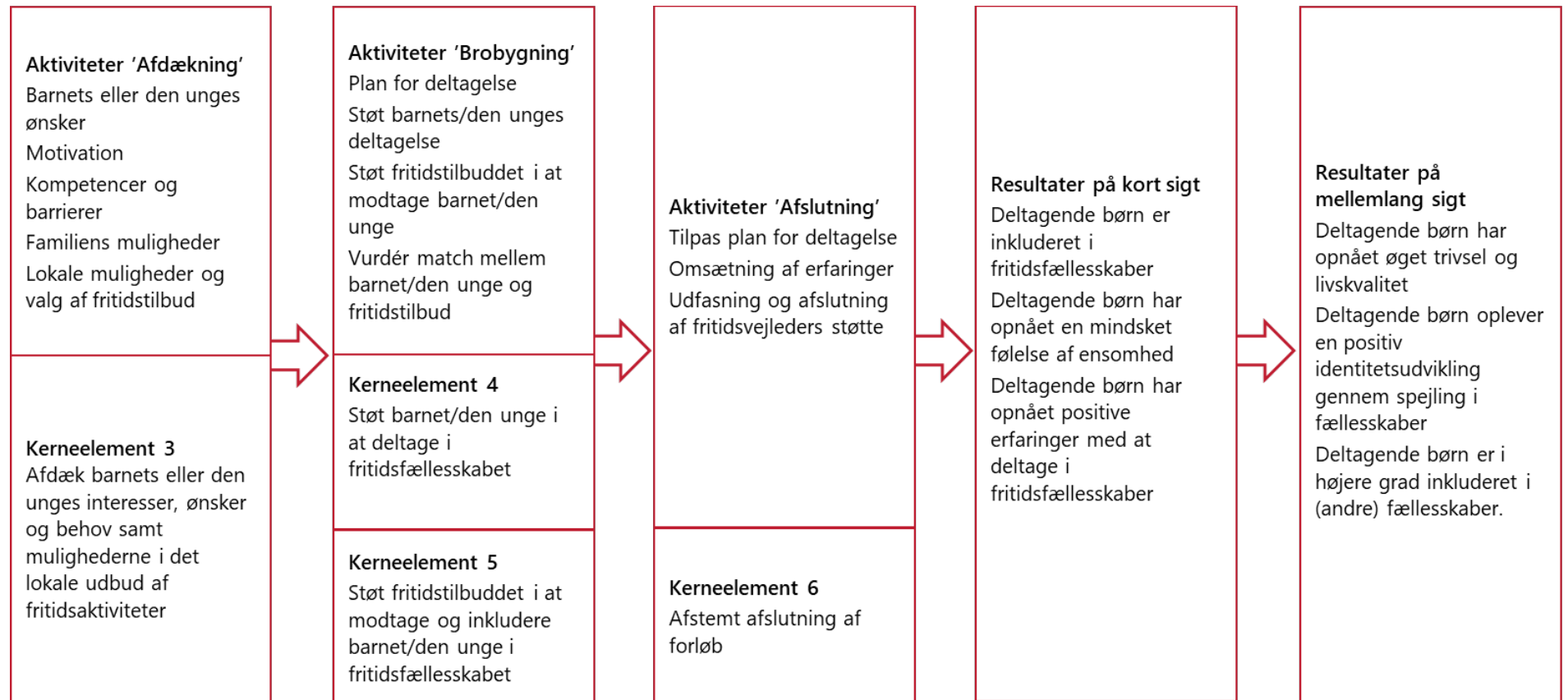
2.2.2 Forandringsteorien del II – Fritidsvejledning til børn og unge med handicap

Forandringsteoriens del II præsenterer de kerneelementer, aktiviteter og de forventede resultater, som er knyttet til fritidsvejledning af børn og unge.

Forandringsteoriens del II præsenterer hvert kerneelement startende med Kerneelement 3 ('Afdækning') efterfulgt af Kerneelement 4 og 5 ('Brobygning') og Kerneelement 6 ('Afslutning'). For hvert kerneelement beskriver forandringsteorien, de aktiviteter, der i indsatsbeskrivelsen er formuleret i relation til de enkelte kerneelementer, og som 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' udfolder i detaljer, herunder med præsentation af relevante redskaber, skabeloner mv. (Social- og Boligstyrelsen, 2025a). Forandringsteoriens del II rummer også forventede resultater på hhv. kort og mellemlang sigt for børn og unge.

Indsatsen er også formuleret med antagelser om mere langsigtede resultater knyttet til inklusion i sociale (fritids)fællesskaber. Med afsæt i såvel danske som internationale undersøgelser refereres i indsatsbeskrivelsen til viden om, at deltagelse i fritidsfællesskaber kan mindske ensomhed og social eksklusion og have positiv betydning for livskvalitet, identitetsudvikling og deltagelse i det øvrige samfundsliv, fx uddannelse og job, for mennesker med handicap (Bach Svendsen et al., 2019; Kissow, 2013; Nielsen et al., 2010; Winther et al., 2019). Disse langsigtede resultater fremgår ikke af forandringsteoriens del II, idet formålet med denne primært er at fungere som ramme for formidling af centrale erfaringer fra kommunernes omsætning af indsatsen, herunder for kommunernes vurdering af resultater for de konkrete børn og unge, der har været en del af indsatsen, og hvor ændringer i voksenlivet, fx i relation til uddannelse og job, endnu ikke kan vurderes, men selvfølgelig kan være motiverende for arbejdet med indsatsen.

Figur 2.2 Forandringsteoriens del II



3 Centrale erfaringer fra kommunernes udvikling af indsatsen

Dette kapitel udfolder de tre deltagerkommuners centrale erfaringer med omsætning og udvikling af indsatsens dele i praksis. Vi formidler således kommunernes erfaringer og læringspunkter med tilvejebringelse af indsatsens forberedelse og fundament – det interne og eksterne samarbejde – og med gennemførelse af konkrete fritidsvejledningsforløb med børn og unge i målgruppen for indsatsen.

3.1 Udvikling af internt samarbejde

Indsatsens første kerneelement fokuserer på opbygning af internt samarbejde, som en del af indsatsens forberedelse og fundament. I indsatsbeskrivelsen fremhæves det, at arbejdet med dette kerneelement omfatter:

- Opbygning af samarbejde, viden og et fælles sprog internt i kommunen
- Tilgængeliggørelse af viden om lokale fritidsfællesskaber
- Arbejde med motivation og rekruttering.

Den generelle tilbagemelding fra kommunerne er, at indsatsens første kerneelement, herunder relaterede aktiviteter udfoldet i indsatsbeskrivelsen, er velbeskrevet. Kommunerne har gjort sig en del fælles erfaringer fra arbejdet med at opbygge internt samarbejde i relation til indsatsen. Kommunernes erfaringer viser også, at det på forskellige måder er muligt at omsætte indsatsens første kerneelement til praksis i forskellige kommunale kontekster.

Praksisnære aktiviteter relateret til Kerneelement 1 'Opbyg samarbejde internt i kommunen'

- Organisering af indsatsen
- Fælles fagligt afsæt og klar rollefordeling
- Rekruttering af børn i målgruppen
- Oversigt over lokale fritidstilbud.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2025b).

Erfaringer med organisering og forankring

Modningserfaringerne viser, at indsatsen kan implementeres forskelligt i kommuners forvaltning. Uagtet hvilken forvaltning eller hvilket område indsatsen forankres i, peger erfaringerne vedrørende etablering af det interne samarbejde på, at det er en fordel at sikre involvering af både kultur- og fritidsområdet samt velfærds-, børne- og familieområdet. Erfaringerne er, at involvering af medarbejdere fra kultur- og fritidsområdet kan lette arbejdet med indsatsen gennem eksempelvis eksisterende kendskab til det lokale kultur- og fritidsudbud og erfaringer med at samarbejde med lokale fritidsfællesskaber. Inddragelse af velfærds-, børne- og familieområdet har vist sig fordelagtigt i forbindelse med kontakt til og rekruttering af børn og unge i målgruppen.

Kommunerne har gennem hele projektperioden oplevet positiv opbakning til arbejdet med indsatsen fra andre fagprofessionelle internt i kommunen, herunder eksempelvis sundhedsplejersker, PPR-medarbejdere, socialrådgivere og skolelærere. Det har dog krævet vedholdenhed og kontinuerligt informationsarbejde at sikre indsatsens synlighed internt i kommunen. Her har særligt Varde og Brønderslev Kommuner oplevet, at indledende interesse og opbakning til indsatsen fra andre kommunale områder og afdelinger ikke i forventet omfang er blevet fulgt op af henvisninger af børn og unge til indsatsen. Den tredje kommune, Allerød, har gennem projektleders og fritidsvejleders fysiske tilstedeværelse og organisatoriske placering i forvaltningen udbygget samarbejdsrelationer og fastholdt opmærksomhed på projektet og målgruppen gennem kontakter i hverdagen. Det har understøttet samarbejdet, men Allerød har, i lighed med Brønderslev og Varde, oplevet det udfordrende at sikre et velfungerende og forpligtende samarbejde med almenområdet. I den sammenhæng fremhæver alle kommuner, at der ved implementering bør sikres ejerskab til indsatsen flere steder i den kommunale forvaltning gerne både på special- og almenområdet og på både ledelses- og medarbejderniveau.

Indsatsens materialer vejleder til nedsættelse af en styregruppe med formålet at sikre ledelsesmæssig opbakning på tværs af de forskellige forvaltninger og fagområder i kommunen, som skal samarbejde om implementering af indsatsen. I projektperioden har alle tre kommuner nedsat en styregruppe og to af kommunerne har i tillæg etableret en følge-/referencegruppe bestående af hhv. forældre til børn og unge i målgruppen samt Landsforeningen for Autisme og pædagogisk personale, som til daglig arbejder med børn i målgruppen. Erfaringerne med nedsættelse af en styregruppe eventuelt i kombination med en følge-/referencegruppe har overvejende været positive. Ved afslutning af projektet har en kommune dog påpeget, at det efter modningsperioden ikke nødvendigvis er hensigtsmæssigt at nedsætte en ny styregruppe. Kommunen vurderer, at indsatsen kan blive en del af driftsorganisationen på lige fod med kommunens andre indsatser, hvor der typisk allerede vil

være etableret en række samarbejdsfora, fra direktørniveau til medarbejderniveau, som indsatsen kan forankres i.

Erfaringer med organiseringsmodeller og rammer for ansættelse af fritidsvejledere

Kommunerne har arbejdet med forskellige organiseringsmodeller og rammer for ansættelse af fritidsvejledere (se afsnit 1.3) og erfaringerne viser, at indsatsen kan fungere i disse forskellige setups. Således kan indsatsen implementeres med både få og relativt mange fritidsvejledere og med både central og decentral ansættelse af fritidsvejledere. Modningserfaringerne viser også, at indsatsen kan implementeres ved at ansætte nye medarbejdere til varetagelse af fritidsvejlederrollen. Alle tre kommuner har dog også gjort sig gode erfaringer med at frikøbe eksisterende medarbejdere til rollen som fritidsvejledere. Her er billedet på tværs af kommuner, at frikøbte medarbejders interne relationer og kendskab, herunder til børn og unge i indsatsens målgruppe, har fordele både i forhold til det interne samarbejde og i rekrutteringsmæssig sammenhæng.

De forskellige modeller for organisering og ansættelse af fritidsvejledere er forbundet med forskellige fordele og opmærksomhedspunkter. Her viser særligt Brønderslevs erfaringer, at decentral ansættelse af (relativt mange) fritidsvejledere, fx på særlige skoler eller specialafdelinger, kan være forbundet med et større behov for koordinering, projektledelse og interne sparringsmøder, idet fritidsvejledere med decentrale ansættelser kan have begrænset kontakt i det daglige. Omvendt fremstår det i relation til denne organiseringsmodel som en fordel, at indsatsen er tilstede flere steder i kommunen, og dér hvor børnene befinder sig. Varde Kommune har arbejdet med indsatsen med ansættelse af relativt færre fritidsvejledere. Her er behovet for intern koordinering mellem fritidsvejledere mindre.

I forhold til varetagelse af fritidsvejlederrollen peger tilbagemeldinger fra fritidsvejledere i kommunerne på, at indsatsens materialer fungerer godt. Det gælder både indsatsbeskrivelsen som overordnet ramme og de mere konkrete redskaber og praksisnære aktiviteter, der udfoldes i 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'. I overensstemmelse med indsatsbeskrivelsens fremlæggelse af fritidsvejlederes rolle, kompetencer og viden, fremhæver fritidsvejledere i kommunerne, at kendskab til målgruppen og relevant faglig baggrund er afgørende for kvalificeret fritidsvejledning for børn og unge i projektets målgruppe. Kommunerne vurderer dog også, at der i en indsats som 'Fritidsklar' løbende vil være behov for relevant kompetenceudvikling af fritidsvejlederne i forhold til arbejdet med målgruppen.

De samlede erfaringer med organisering og forankring af indsatsen peger desuden i retning af, at fritidsvejlederes tilstedeværelse dér, hvor børnene og de unge er, kan være vigtigt at prioritere uanset fritidsvejlederes primære arbejdssted. Erfaringen er,

at kontinuerlig og regelmæssig tilstedeværelse, fx på skoler, specialafdelinger eller i klubtilbud, skaber et bedre udgangspunkt for at danne relationer og for at rekruttere samt for fritidsvejlederne at få kendskab til børn, unge og forældre og omvendt.

Varde Kommune har i de første 2 år af projektperioden afprøvet en model med at tilknytte en brobygger med ansættelse på en af kommunens specialskoler. Brobyggeren havde opgaver med transport og følgeskab af børn ved deltagelse i fritidsfællesskaber. Tanken var, at brobyggeren således kunne aflaste fritidsvejlederen, men det viste sig i praksis, at tilknytningen af en brobygger i stedet gav ekstra opgaver i forhold til koordinering, administration og sparring, ligesom brobyggeren blev endnu en relation, som barnet, familien, fritidsvejleder og fritidstilbud skulle forholde sig til. Varde Kommunes erfaringer peger på, at det er mere hensigtsmæssigt at lade fritidsvejledere varetage forløbene fra start til slut.

Erfaringer med projektlederrollen i 'Fritidsklar'

I alle tre kommuner har der været en projektleder for kommunens arbejde med omsætning og udvikling af indsatsen. I to af kommunerne, Allerød og Brønderslev, har denne medarbejder udelukkende varetaget projektlederrollen, mens projektlederen i den tredje kommune, Varde, også har været fritidsvejleder i indsatsen, og dermed har haft alle opgaver og personificeret indsatsen positivt. Det er erfaringen, at de forskellige kombinationer af rollefordelinger mellem projektleder og fritidsvejleder har fungeret. Den tværgående erfaring er, at der over længere tidsperioder er brug for, at flere er involveret i at løse opgaverne og udvikle et fagligt samarbejde om at skabe relationer til samarbejdspartnere, fritidsfællesskaber og målgruppen af børn og unge.

På tværs af kommunerne er vurderingen, at projektlederen i forbindelse med etablering af indsatsen har en meget væsentlig og nødvendig funktion i forhold til at skabe samarbejde, organisering og koordinering både internt i kommunen og i samarbejdet med foreninger og fritidsfællesskaber. Erfaringerne er, at projektlederrollen – særligt i etableringsfasen og i den første periode af driftsfasen – indebærer varetagelsen af mange og forskelligartede opgaver i relation til omsætning af indsatsen i praksis. Der er tale om koordinering mellem fritidsvejledere og andre involverede parter i indsatsen, kontakt til fritidsfællesskaber, planlægning af tema-/uddannelsesdage, kortlægning af kommunens fritidsfællesskaber og -aktiviteter, varetagelse af den økonomiske del af indsatsen (udbetaling af støtte til kontingent og udstyr, transport mv. i forbindelse med barnets/den unges deltagelse), dokumentation, udarbejdelse af lokalt tilpassede arbejdsgange og informationsmaterialer samt indledende kontakt til skoler med børn og unge i målgruppen. Når indsatsen er etableret, peger kommunernes erfaringer på, at projektlederens rolle bliver mindre og primært omfatter: understøttelse af tværgående koordinering, sikring af forankring og udvikling af indsatsen lokalt. Den overordnede tilbagemelding fra kommunernes projektledere er i denne sammenhæng, at indsatsens materialer med bl.a.

baggrundsviden, beskrivelse af fritidsvejledningens faser og forslag til redskaber og skabeloner, skaber et godt udgangspunkt for omsætning af indsatsen lokalt.

Erfaringer med rolleafklaring og etablering af et fælles sprog

En del af arbejdet med at opbygge et internt samarbejde omhandler afklaring af rolle- og arbejdsfordeling mellem de involverede parter. Her er billedet på tværs af kommunerne, at indsatsens materialer suppleret af lokalt udviklede arbejdsgangsbeskrivelser og guides, tilvejebringer et tilfredsstillende grundlag for at sikre en klar rollefordeling mellem eksempelvis ledelse, projektleder og fritidsvejledere.

Kerneelementet 'Opbygning af internt samarbejde' rummer også et fokus på etablering af et fælles sprog. Kommunerne omtaler dette som en væsentlig del af indsatsen og har i praksis – og i overensstemmelse med indsatsens fundament og de centrale begreber udfoldet i indsatsbeskrivelsen – haft fokus på at italesætte børn og unges handicap og støttebehov, så ressourcer og muligheder for deltagelse og inklusion understøttes.

Erfaringer med tilgængeliggørelse af viden om lokale fritidsfællesskaber

Omsætning af kerneelementet 'Opbygning af internt samarbejde' indeholder kortlægning og tilgængeliggørelse af viden om lokale fritidsfællesskaber. På tværs af kommunerne bakkedes der op om dette element som en nødvendig og afgørende del af indsatsens forberedelse og fundament, idet viden om lokale fritidsfællesskaber har vist sig afgørende for at sikre overblik over tilbud og aktiviteter i kommunen som grundlag for god og kvalificeret fritidsvejledning. Tilbage meldinger fra kommunerne peger også i retning af, at den indledende kortlægning af fritidsfællesskaber kan være en stor og udfordrende opgave, ligesom et foreningsoverblik kræver løbende opdatering, bl.a. i forhold til kontaktoplysninger, (special)hold, træningstider, kapacitet, ressourcer mv. – oplysninger, der i alle tre kommuner fremhæves som afgørende for kvalificeret fritidsvejledning.

Mens foreningsoverblikket er blevet benyttet internt til fritidsvejlederes og projektlederes overblik, har kommunerne haft mindre held med indfrielse af kerneelementets intention om tilgængeliggørelse af foreningsoverblikket for børn og familier i målgruppen. Erfaringerne peger på, at denne opgave hurtigt bliver for krævende både i forhold til at få det fulde overblik og sikre opdateringer til eksternt brug.

Selvom kommunerne ikke for alvor er lykkedes med tilgængeliggørelse af et foreningsoverblik for børn, unge og familier i målgruppen, har både Allerød, Brønderslev og Varde gjort sig gode erfaringer med tilgængeliggørelse af viden på anden vis. I alle tre kommuner er der eksempelvis etableret projekthjemmesider, hvor børn, unge og familier samt fritidsfællesskaber og andre samarbejdspartnere kan opsøge

viden og tage kontakt, hvis de ønsker at være en del af indsatsen. Der er i kommunerne også arbejdet med bl.a. elektroniske henvendelsesblanketter, fællespostkasser, opslag på sociale medier samt formidling af fritidsvejlederes kontaktoplysninger, herunder fritidsvejlederes eventuelle geografiske eller skolerelaterede tilknytning. Kommunerne fremhæver generelt, at der bør arbejdes med flere mulige henvendelseskanaler for at lette familiers adgang til indsatsen. Erfaringen er, at en del forældre skal have hørt om indsatsen flere gange, før de henvender sig, ligesom det er værdifuldt at sikre indsatsens tilstedeværelse ved forenings- og idrætsrelaterede arrangementer, hvor viden om indsatsen samt muligheder for fritidsdeltagelse kan deles med børn, unge og familier i målgruppen.

Ønske til kvalificering af indsatsen

For at understøtte den administrative del af indsatsen har kommunerne efterlyst, at indsatsens materialer beskæftiger sig med, hvordan kommunerne rent praktisk, fx gennem registrering i fagsystemer eller andre former for oversigter, kan understøtte arbejdet med dokumentation og overblik over fritidsvejledningsforløb. Dette ønske er imødekommet i 'Fritidsklar', der indeholder en skabelon til et registreringsark, der kan skabe overblik over deltagende børn i indsatsen, og som kan downloades på www.sbst.dk gennem søgning på 'Fritidsklar'.

3.2 Udvikling af eksternt samarbejde

Indsatsens andet kerneelement fokuserer på opbygning af samarbejde mellem kommune og lokale fritidsfællesskaber som en del af indsatsens forberedelse og fundament.

I indsatsbeskrivelsen fremhæves det, at arbejdet med dette kerneelement omfatter:

- Opbygning af samarbejde, viden og et fælles sprog
- Tilgængeliggørelse af viden om lokale fritidsfællesskaber
- Arbejde med motivation og rekruttering.

Praksisnære aktiviteter relateret til Kerneelement 2 'Opbyg samarbejde mellem kommune og lokale fritidstilbud'

- Organisering af samarbejdet på tværs
- Fundament for et godt samarbejde på tværs
- Rekruttering af fritidstilbud
- Generel synlighed af lokale fritidsfællesskaber.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2025b).

Den generelle tilbagemelding fra kommunerne er, at indsatsens andet kerneelement er velbeskrevet. Det gælder også for de aktiviteter, der er formuleret i relation til kerneelementet. I modningsperioden har indgåelse af samarbejdsaftaler og rekruttering af fritidsfællesskaber forud for konkrete brobygningsforløb været aktiviteter knyttet til Kerneelement 2. Kommunernes erfaringer har vist, at der kan være begrænset behov for at arbejde med rekruttering af fritidsfællesskaber forud for konkrete fritidsvejledningsforløb. Dette har ført til, at aktiviteterne vedrørende indgåelse af mere formaliserede samarbejdsaftaler ikke indgår i 'Fritidsklar'. Baggrunden for dette og øvrige erfaringer med indgåelse af samarbejder med fritidsfællesskaber uddyber vi i afsnittet nedenfor.

Erfaringer med indgåelse af samarbejde med fritidsfællesskaber

Den generelle tilbagemelding fra projektkommunerne er, at de fritidsfællesskaber, der er blevet etableret kontakt til, har forholdt sig positivt til indsatsen, ligesom langt de fleste fritidsfællesskaber har været åbne over for at byde børn og unge med handicap velkommen i deres fællesskab.

Som en del af udviklingsprojektet indgik de tre kommuner ved projektperiodens start en række samarbejdsaftaler med fritidsfællesskaber i deres kommune. Disse samarbejdsaftaler, der blev indgået før igangsættelse af konkrete fritidsvejledningsforløb med børn og unge, rummede fritidsfællesskabers tilsagn til at ville tage imod børn og unge gennem indsatsen. I løbet af projektet viste det sig imidlertid i alle tre kommuner, at det ikke var alle fritidsfællesskaber, der indledningsvist var indgået samarbejdsaftaler med, som børn og unge ønskede at blive en del af. Af både tids- og ressourcemæssige hensyn – og for ikke at stille fritidsfællesskaberne et samarbejde om fritidsvejledningsforløb i udsigt, som måske alligevel ikke vil blive indfriet – fandt kommunerne, med baggrund i deres erfaringer, at det er mere fordelagtigt at lade eksternt samarbejde med fritidsfællesskaber udspringe af konkrete fritidsvejledningsforløb end af formaliserede samarbejdsaftaler. Som resultat heraf er 'Indgåelse af samarbejdsaftaler' som aktivitet ikke en del af 'Fritidsklar'.

Såfremt en kommune alligevel skulle finde det relevant at indgå samarbejdsaftaler med fritidsfællesskaber som en del af opbygningen af indsatsens eksterne samarbejde, råder deltagerkommunerne til tydelighed om, at det ikke kan garanteres, at fritidsfællesskabet vil modtage børn og unge gennem indsatsen.

Erfaringer med deltagelse i fælleskommunale aktiviteter

I tillæg til at lade det eksterne samarbejde udspringe af konkrete fritidsvejledningsforløb, har kommunerne i omsætningen af Kerneelement 2 gjort sig positive erfaringer med at deltage i fælleskommunale forenings-/aktivitetsdage. Kommunerne har oplevet, at tilstedeværelse i sådanne sammenhænge skaber synlighed omkring

indsatsen, ligesom der kan skabes kontakt og relationer til såvel lokale fritidsfællesskaber som til børn og unge i målgruppen. Kommunernes erfaringer peger i den forbindelse på, at det kan være fornuftigt at orientere sig mod netværk, arrangementer og aktiviteter, der allerede måtte eksistere på fritidsområdet i kommunen, og som der i forvejen er tilslutning til blandt lokale foreninger. Fra kommunernes side er der gode erfaringer med, at sådanne fora giver mulighed for at informere om indsatsen og skabe rum for deling af konkrete erfaringer med børn og unge med handicap og deres deltagelse i fritidsfællesskaber.

Viden og kompetencer i fritidsfællesskaber

Kommunernes erfaring er, at fritidsfællesskaber i større eller mindre omfang har eksisterende erfaringer med inklusion af børn og unge i indsatsens målgruppe, ligesom nogle fritidsfællesskaber har viden om, hvordan der generelt kan arbejdes med at sikre gode deltagelsesbetingelser for børn og unge med forskellige, individuelle behov og ressourcer. Generelt har erfaringen været, at fritidsfællesskaber er imødekommende og gerne vil tage imod den vejledning, som fritidsvejledere tilbyder, fx rådgivning om modtagelse og udvikling af aktiviteterne med henblik på deltagelse og inklusion af børn og unge med handicap.

Kommunernes erfaringer er også, at nogle frivillige og fritidsfællesskaber har erfaringerne og er særligt dygtige til at skabe inkluderende fællesskaber. Disse er attraktive for fritidsvejlederne at anbefale målgruppen, da mulighederne er bedre for at børn og unge med handicap får gode erfaringer med at deltage.

Kommunerne har oplevet begrænset tilslutning til egentlige kompetenceudviklingsaktiviteter fra fritidsfællesskabers side. Dog har erfaringen været, at det i forhold til at sikre tilslutning til kompetenceudvikling, informationsarrangementer, netværks- og temaaftener er væsentligt at informere om, hvad fritidsfællesskaber kan opnå ved at deltage i sådanne aktiviteter – ikke bare i forhold til inklusion af konkrete børn og unge gennem indsatsen, men med henblik på at skabe gode rammer for deltagelse for den samlede gruppe af børn og unge i fritidsfællesskabet. Kommunerne har også erfaret, at det fungerer godt, når fritidsvejledere og projektledere stiller sig til rådighed for sparring med fritidsfællesskaberne om de børn og unge med handicap som allerede deltager i fritidsfællesskaberne.

Det eksterne samarbejde: Kommunikation, kontakt og forventningsafstemning

Kommunerne har fremhævet, at løbende kommunikation om indsatsen direkte til fritidsfællesskaber og foreninger bidrager positivt til et velfungerende eksternt samarbejde. Her fremstår det også afgørende, at der vedvarende kommunikeres om, at der fra indsatsens side er sparring og vejledning at hente til de foreninger, der åbner deres fællesskab for børn og unge i indsatsens målgruppe. Når samarbejde om

konkrete fritidsvejledningsforløb er etableret, har tilbagemeldingen på tværs af kommuner været, at frivillige værdsætter, at den pågældende fritidsvejleder besøger deres fritidsfællesskab og understøtter barnets opstart, fx ved at deltage sammen med barnet/den unge det første antal gange (uddybes i afsnit 3.3.4). Tilbage-meldingen er også, at jævnlig kontakt og forventningsafstemning med fritidsfællesskaber bidrager positivt til det eksterne samarbejde.

Opbygning af viden om nye muligheder i det eksisterende samarbejde

Generelt har kommunerne fremhævet, at der i relation til det eksterne samarbejde bør være en opmærksomhed på, at indsatsen typisk vil blive en del af allerede eksisterende samarbejdsrelationer med lokale fritidsfællesskaber. Her består opgaven i at opbygge viden om nye muligheder i samarbejdet, og om hvordan kommunen kan understøtte foreningerne på handicapområdet og omvendt. Som udfoldet ovenfor, har kommunerne bl.a. gjort dette gennem deltagelse i foreningsdage, skriftlig information om indsatsen til fritidsfællesskaber, kommunikation på kommunens hjemmeside samt gennem direkte dialog mellem fritidsvejledere/projektledere og frivillige i lokale fritidsfællesskaber.

Udvidelse af deltagelsesmuligheder for børn og unge i målgruppen

I både Allerød, Brønderslev og Varde er billedet, at der enten sideløbende med eller i kraft af arbejdet med 'Fritidsklar' er blevet oprettet flere specialhold med fokus på inkluderende rammer og fællesskaber for børn og unge i indsatsens målgruppe. Der er også i regi af projektet gjort positive erfaringer med tilrettelæggelse af fritidsaktiviteter og -forløb i skoletiden for børn og unge i indsatsens målgruppe. Eksempelvis har der på en specialske i Varde, med hjælp fra fritidsvejleder i 'Fritidsklar' og med udgangspunkt i elevernes ønsker, været arrangeret forløb med hhv. skydning og kæphesteridning i skoletiden. Der er således flere konkrete eksempler på, at de tre kommuners involvering i udviklingen af indsatsen 'Fritidsklar' har været med til at udvide deltagelsesmuligheder i fritidsfællesskaber for børn og unge med handicap.

3.3 Udvikling af fritidsvejledning

I de følgende afsnit udfolder vi kommunernes centrale erfaringer med gennemførelse af fritidsvejledningsforløb. Det vil sige centrale erfaringer fra omsætning af indsatsens Kerneelement 3-6 knyttet til vejledningsforløbenes fokusområder: 'Afdækning' – af børn og unges ønsker, 'Brobygning' – til at prøve at deltage i fritidsfællesskab og 'Afslutning' – af vejledningsforløbet (udfoldet og visualiseret i forandringsteoriens del II, se 2.2.2). Foruden viden fra gennemførte interview og løbende dialog med de tre projektkommuner, bygger beskrivelserne på registreringer af alle

forløb med vejledning af børn og unge med handicap, der er foretaget af fritidsvejledere i de tre kommuner, jf. rapportens dokumentationsdel, afsnit 6.3.

Forinden de mere detaljerede beskrivelser af centrale erfaringer fra arbejdet med fokusområderne 'Afdækning', 'Brobygning' og 'Afslutning' udfolder vi fritidsvejlederes erfaringer med anvendelse af 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'. Herefter fremlægges kommunernes erfaringer med opsporing og invitation af børn og unge i indsatsen som nødvendigt første skridt for det senere arbejde med afdækning, brobygning og afslutning af forløb.

3.3.1 Erfaringer med 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'

Tilbagemeldingen fra fritidsvejledere på tværs af de tre kommuner er, at indsatsen er meningsfuld og velbeskrevet, og at indsatsen med kerneelementer, aktiviteter og forslag til redskaber er relativt nem at gå til også i forhold til varetagelse af fritidsvejlederrollen. I forhold til 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' er det særligt guidens konkrete redskaber og skabeloner, som fritidsvejledere i de tre kommuner har hæftet sig positivt ved. Til tidligere versioner af guiden har fritidsvejledere udtrykt ønske om, at redskaber og skabeloner blev koblet mere direkte til fritidsvejledningsforløbenes faser (afdækning, brobygning og afslutning). Dette er imødekommet i 'Fritidsklar', hvor der til hver fase og de forskellige aktiviteter heri fremgår forslag til anvendelse af guidens redskaber og skabeloner.

Fra fritidsvejlederes side har det også været et ønske, at guiden i sin endelige form blev af relativt beskedent omfang. Dette er også imødekommet i 'Fritidsklar', hvor afsnittene om 'Introduktion til guiden' (beskrivelse af indsatsen, introduktion til rollen som fritidsvejleder og beskrivelse af målgruppen for indsatsen) og 'Fritidsvejledning til børn og unge med handicap' (bl.a. relationsarbejde og inddragelse af barn/forældres perspektiver) er blevet væsentligt kortere end i tidligere versioner. For guidens længde har det også haft betydning, at der i 'Fritidsklar' er foretaget en prioritering af redskaber i forhold til fritidsvejledernes erfaringer med relevans og brugbarhed af redskaber og skabeloner, der har indgået i guidens tidligere versioner.

Der har været varierende betragtninger om vigtigheden af den del af guiden, som indeholder faglige og pædagogiske opmærksomheder til arbejdet med fritidsvejledning for indsatsens målgruppe. Dette fordi fritidsvejledere – hvilket også fremgår af indsatsbeskrivelsen – forud for deres involvering i indsatsen forventes at besidde relevante kompetencer, fx inden for relationsarbejde samt grundlæggende viden om og forståelse for børn og unge med handicap og de barrierer, de typisk møder i hverdagen. Afsnittet er i 'Fritidsklar' blevet væsentligt skærpet sammenlignet med tidligere versioner, og fritidsvejledere i de tre kommuner har også fremhævet, at

afsnittet kan bidrage med vigtig baggrundsviden til nye fritidsvejledere med eventuel mindre erfaring med målgruppen.

3.3.2 Opsporing og invitation af børn og unge

Som en del af evalueringen har projektledere og fritidsvejledere i de tre kommuner systematisk registreret, hvordan børn og unge er opsporet og inviteret til dialog om muligheden for at få fritidsvejledning. Registreringerne fra perioden fra april 2023 til juni 2025 viser, at opsporingen er sket på mange forskellige måder og gennem en bred vifte af aktører, som på forskellig vis har kontakt til målgruppen – herunder forældre, fritidsvejledere, rådgivere, skolemedarbejdere, sundhedspersoner, PPR, bolig-sociale medarbejdere og andre fagpersoner med kendskab til barnet eller familien.

Tabel 3.1 giver et overblik over, hvilke aktører der har opsporet og inviteret børn og unge til fritidsvejledningen i de tre kommuner. Kategorierne afspejler, at opsporing og invitation kan ske både gennem nære relationer (fx forældre og kendte fagpersoner) og mere formelle samarbejdsflader (fx skoler, rådgivere eller PPR), og at indsatsen kan tilpasses – og afspejler – lokale forhold og kommunale organiseringer og samarbejdsrelationer. Eksempelvis udgør initiativ fra fritidsvejleder den dominerende opsporingsmodel i Brønderslev Kommune (31 af 63 forløb). Dette afspejler organiseringsmodellen med ansættelse af fritidsvejledere med kombineret lærerfunktion, der – gennem daglig kontakt til målgruppen – har kunnet opspore og rekruttere børn og unge til indsatsen. Omvendt ses der i Varde, som den eneste af de tre kommuner, en relativt stor andel (11 af 43) forløb, der er igangsat på initiativ af PPR. Det skyldes ansættelsen af en fritidsvejleder, der foruden fritidsvejlederfunktionen har ansættelse i PPR og dermed har kunnet sikre opmærksomhed om indsatsen blandt kollegaer i netop denne afdeling.

Tabel 3.1 giver også et overblik over opsporings- og invitationsveje for de 173 børn og unge, der i projektperioden har haft et fritidsvejledningsforløb, der har nået fasen med brobygning til et fritidsfællesskab.

Kommunerne har været i kontakt med flere børn og unge, der ikke er med i denne opgørelse. Kommunerne har haft 21 børn og unge igennem fasen med afdækning, der førte til, at der ikke blev startet forløb med brobygning (Kerneelement 4 og 5). Der er desuden 3 børn og unge, der ved registreringens ophør i juni 2025 var på vej til at få startet vejledningsforløb.

Det samlede antal børn og unge, der har været opstartet i et forløb med fritidsvejledning i de tre kommuner i perioden fra april 2023 til juni 2025 er således 197.

Tabel 3.1 Opsporing og invitation af børn og unge fordelt på kommuner

Aktører	Allerød	Brønderslev	Varde
Forældre	30	16	13
Fritidsvejleder	6	31	-
Rådgiver	15	-	9
Skoleregi	5	9	3
Sundhedsperson	3	2	-
PPR	-	-	11
Andre forældre og unge	7	-	-
Barn henvender sig til fritidsvejleder	-	4	-
Det boligsociale team	-	-	2
Familiecentret	-	-	4
Andet	-	1	2
Total	66	63	44

Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb april 2023 til juni 2025.

Herudover har kommunerne opsporet en del flere børn og unge, hvor det viste sig, at der ikke var grundlag for at starte et vejledningsforløb begyndende med 'afdækning'. I samråd med kommunerne og Social- og Boligstyrelsen har vi valgt at prioritere kræfterne på registreringer af børn og unge, der starter med afdækning. Varde Kommune har dog af egen interesse registreret, at man i arbejdet med opsporing har haft kontakt med i alt 77 børn og unge i registreringsperioden, hvor det viste sig ikke at være relevant at påbegynde vejledningsforløb med afdækning for 34, altså 44 % af de børn og unge, man opsporede. Dette er ikke en fejl, men en erfaring, der viser, at opsporing og invitation af børn og unge i målgruppen betyder, at man vil komme i kontakt med en del børn og unge i målgruppen, hvor det viser ikke at være relevant eller muligt at starte fritidsvejledning.

På det generelle plan kan det fremhæves, at alle tre kommuner – både fra start og undervejs i projektet, hvor indsatsen også har været under udvikling – er lykkedes med at sikre rekruttering af børn og unge til indsatsen.

Forældrehenvendelser udgør en central rekrutteringsvej til fritidsvejledning, der skabes grundlag for gennem forudgående formidling af tilbuddet. Langt de fleste forældre introduceres til tilbuddet via informationskanaler såsom forældremøder, flyers, brugerpaneler, oplæg, Aula-beskeder eller kontakt til fagpersoner som rådgivere, skolemedarbejdere, PPR og fritidsvejledere. Disse formidlingsformer spiller en vigtig rolle

i at aktivere forældrene som opsporende aktører, så de kan tage initiativ til at kontakte kommunen om fritidsvejledning til deres børn og unge med handicap.

Henvendelser fra (special)skoler bidrager væsentligt til opsporingen. Typisk kontakter skoleledere, lærere eller pædagoger fritidsvejlederen for at igangsætte et forløb for børn eller unge, som de vurderer, har behov for støtte til at blive en del af et fritidsfælleskab.

Kommunerne har gennem projektperioden arbejdet på at udbygge samarbejdet med skolerne om opsporingen af børn, bl.a. ved at fritidsvejledere har besøgt kommunens skoler for at skabe opmærksomhed om indsatsen og formidle mulighederne for at få fritidsvejledning. Erfaringerne har dog været, at det – særligt på almenområdet og på skoler, hvor fritidsvejledere ikke har deres daglige gang – kan være udfordrende at sikre opmærksomhed på indsatsen, ligesom almindelig travlhed og andre dagsordener på skolerne har vist sig udfordrende for det opsporende arbejde.

En mindre del af opsporingen stammer fra kategorien "andre forældre og unge". Seks ud af de syv børn og unge i denne kategori udspringer af samme case, hvor en gruppe drenge, der allerede havde etableret et onlinefællesskab omkring gaming, efterspurgte hjælp til at ses fysisk og videreudvikle relationerne til hinanden. Fritidsvejlederen vurderede, at et klubtilbud, hvor kommunens tre fritidsvejledere også var tilknyttet qua kombineret stilling med varetagelse af både fritidsvejleder- og klubpædagogfunktion, ville kunne danne en tryk ramme for drengene, hvor fællesskab og relationer børnene imellem kunne styrkes. Erfaringen illustrerer, at nye fællesskaber også kan opstå gennem børn og unges egne relationer og initiativer, og at deltagelse dermed kan skabes ad andre veje end gennem de etablerede faglige netværk og foreninger.

Fritidsvejlederne fremhæver, at et forudgående kendskab mellem fritidsvejleder og barn styrker opsporingsmulighederne og dermed kan være med til at sikre et kontinuerligt flow ind i indsatsen. I Brønderslev fungerer en specialskolelærer eksempelvis som fritidsvejleder, hvilket muliggør løbende opsporing blandt børn, hun i forvejen har kontakt med. Det giver hende – sammenlignet med de øvrige fritidsvejledere i kommunen – lettere adgang til at identificere relevante børn og invitere dem ind i forløb, hvilket også afspejles i det høje antal af forløb igangsat af en fritidsvejleder i netop Brønderslev Kommune. På samme måde varetages fritidsvejledningen i Allerød Kommune af tre pædagogiske medarbejdere med tilknytning til et specialklubtilbud. De har daglig kontakt med børnene og deres forældre, samt et indgående kendskab til målgruppen, hvilket giver dem mulighed for at opspore børn og unge løbende – for eksempel ved at tage initiativ, når de ser et behov.

Fritidsvejlederne har oplevet, at en kombineret stilling som fritidsvejleder og pædagogisk- og/eller skolepersonale øger børnenes og forældrenes tryghed. I flere tilfælde har fritidsvejleder vurderet, at det forudgående kendskab har været en afgørende faktor for, at barnet overhovedet har haft interesse i at starte på en fritidsaktivitet, fordi det er sket i samspil med en voksen, barnet i forvejen kender og har tillid til. En central erfaring fra udviklingsarbejdet er således, at fritidsvejlederes relationelle og pædagogiske kompetencer samt konkrete kendskab til børn og unge i målgruppen kan bidrage positivt til etablering af et fritidsvejledningsforløb.

Fælles for de fleste opsporingsveje er, at de involverer fagpersoner, der har etableret en relation til barnet eller familien, herunder bl.a. rådgivere, som består af familiekoordinatorer, kontaktpersoner og socialrådgivere. De har ofte et længerevarende kendskab og tillidsfuldt forhold til barnet og familien, hvilket styrker deres mulighed for at introducere fritidsvejledningen på en måde, som børn, unge og forældre oplever som relevant og tryk. Det vidner om, at relationel nærhed og kontinuerlig kontakt på tværs af fagligheder kan være afgørende, for at børn og unge samt deres forældre tager imod tilbuddet.

Samlet set vidner de forskellige kontaktveje om, at det er relevant og vigtigt, at opsporing og invitation af børn og unge til fritidsvejledning involverer mange forskellige aktører, der på forskellige måder har kontakt med børn og unge, der ikke deltager i fritidsfællesskaber. Der er fordele ved et forudgående kendskab, men der er også brug for andre formaliserede og uformelle kontaktformer for at opspore og invitere børn og unge til fritidsvejledning.

Opstart af fritidsvejledningsforløb efter indledende opsporing og kontakt

Efter indledende kontakt og opsporing træffes beslutning om opstart af fritidsvejledningsforløb med efterfølgende arbejde med fokusområderne afdækning, brobygning og afslutning. Fritidsvejledernes registreringer viser, at der kan være flere forskellige baggrunde for, at forløb med fritidsvejledning enten opstartes eller ikke opstartes, og at disse kan være af fx både praktiske årsager knyttet til målgruppen og timingen i forhold til relevante fritidsfællesskaber samt børnene og de unges situation, se Boks 3.1.

Boks 3.1 Baggrund for at starte og ikke at starte fritidsvejledning

Kilde: Fritidsvejledernes registreringsark

Baggrunde for at starte

- Barnet er i målgruppen:
... ønsker selv vejledning
... vurderes af forældre, fritidsvejleder eller anden fagprofessionel at have behov for brobygning og pædagogisk støtte til opstart og deltagelse i fritidsfællesskab.
- Barnet er i målgruppen, og familien har behov for økonomisk eller praktisk støtte til barnets deltagelse, fx ift. transport eller udstyr.
- Fritidsvejledningsforløb opstartes, men rigtig timing ift. deltagelse i et fritidsfællesskab afventes, fx grundet hensyn til skolestart, overskud, andre igangværende indsatser, fritidsfællesskabers sæsonaktivitet.
- Barnet falder uden for kommunens definerede målgruppe i forhold til handicap, men har fx sociale udfordringer og tilbydes fritidsvejledning på baggrund af forældrenes formidling af barnets behov for støtte til at deltage i fritidsfællesskab.

Baggrunde for ikke at starte

- Timingen er ikke rigtig: Skolevægning, mangel på overskud hos barn, andre igangværende indsatser, skolestart.
- Barnet er ikke klar. Aftale om, at barnet/familien vender tilbage, hvis fritidsvejledning er relevant på et senere tidspunkt.
- Forælder vurderer, at barn ikke har overskud til forløb, men aftaler med fritidsvejleder, at familien vender tilbage, hvis situationen ændres.
- Barnets problematik/udfordring ligger uden for projektets målgruppe, evt. at der er behov for andre former for støtte.
- Barnet er ikke i målgruppen, fx alder, problematik eller type af udsathed (social eller kulturel udsathed).
- Fritidsvejleder kan ikke få kontakt til familien.
- Forløb startes ikke, fordi forældre – efter indledende dialog med fritidsvejleder – selv sørger for, at barnet starter i et fritidsfællesskab.
- Egentligt forløb startes ikke, men vejledning formidles til forælder "på distancen", fx i form af dialog om relevante tilbud til deres barn.

Både registreringer og interview med fritidsvejledere vidner om, at arbejdet med fritidsvejledningsforløb i praksis rummer en del forudgående arbejde – ikke bare med rekruttering, opsporing og invitation, men også med afklaring af, hvorvidt og i givet fald hvornår vejledningsforløb kan igangsættes.

Karakteristik af deltagende børn og unge i Allerød, Brønderslev og Varde Kommuner

Af de 173 børn og unge, der er i gang med eller har haft et brobygningsforløb i projektperioden, er der knap tre gange så mange drenge som piger, svarende til 128 drenge og 45 piger.

Fordelingen af drenge og piger opdelt på de tre kommuner fremgår af Tabel 3.2.

Tabel 3.2 Fordelingen af drenge og piger i brobygningsforløb

	Allerød	Brønderslev	Varde	I alt
Drenge	52	45	31	128
Piger	14	18	13	45
I alt	66	63	44	173

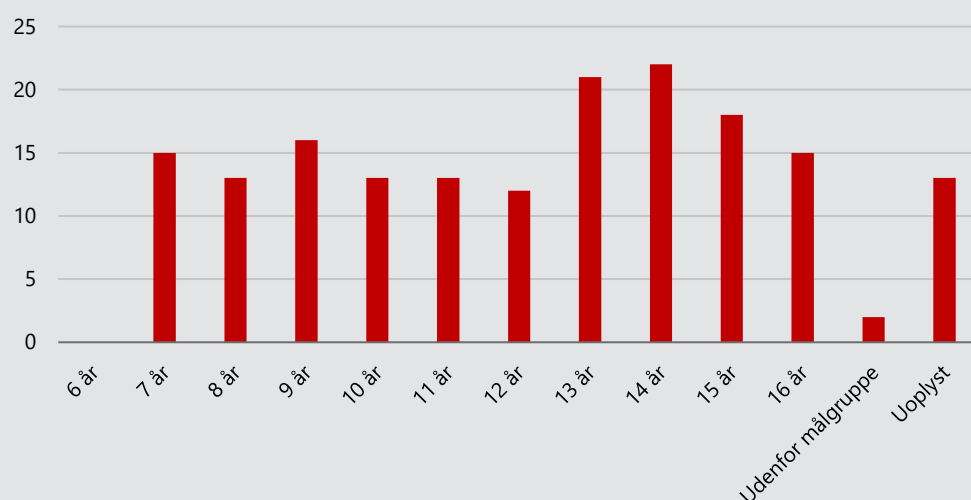
Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb fra april 2023 til juni 2025.

Overrepræsentationen af drenge kan hænge sammen med, at vanskeligheder hos drenge oftere opdages og diagnosticeres i en tidligere alder, fx når det kommer til ADHD (Social.dk, n.d.). Derudover er drenge på landsplan overrepræsenteret blandt segregerede elever (Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed, 2023), hvilket kan medføre, at de i højere grad end piger visiteres til gruppeordninger, specialtilbud, rådgivere og støttetilbud.

Blandt børn og unge i brobygningsforløb er der en overvægt af børn og unge med autisme og ADHD samt generelle indlæringsvanskeligheder. Derudover er der børn med fysiske funktionsnedsættelser såsom cerebral parese. Der er også eksempler på børn med sociale problemer, der formodes at hænge sammen med en diagnose eller handicap, men som ikke nødvendigvis er diagnosticeret. Denne fordeling af funktionsnedsættelser og diagnoser blandt børn og unge i brobygningsforløb afspejler kommunernes lokale prioriteringer i forhold til at fokusere på særlige målgrupper.

De deltagende børn og unge fordeler sig jævnt i alderen 7-16 år. Der ses mindre udsving, hvor der er flest 13- og 14-årige, mens 12-årige udgør den mindste gruppe. Selvom målgruppen er 6-16 år, har ingen 6-årige deltaget i forløbene, hvilket tyder på, at det er sværere at nå de yngste børn, der er i overgang til skole.

Figur 3.1 Aldersfordelingen blandt børn og unge i brobygningsforløb



Anm.: 173 brobygningsforløb

Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb april 2023 til juni 2025

3.3.3 Fokusområdet Afdækning – Kerneelement 3

Når der er skabt grundlag for at starte et forløb med fritidsvejledning for et barn, har fritidsvejlederen til opgave at afdække barnets ønsker om at deltage i et eller flere fritidsfællesskaber. Dernæst er opgaven at finde frem til et eller flere fritidsfællesskaber, der matcher barnets ønsker og situation, fx pædagogiske, praktiske og økonomiske forhold, der understøtter eller udgør barrierer for, at barnet kan deltage i de konkrete fritidsfællesskaber.

Kommunernes arbejde viser, at der er mange aspekter i fritidsvejlederens kontakt, dialog og relation til børn, unge og deres forældre i forhold til at foretage afdækningen. En del af disse aspekter er fritidsvejlederens baggrund og forudgående relation til barnet og familien, samt de måder fritidsvejlederen skaber rammer for dialog og opbygning af en god relation.

Vejledningsforløbene starter oftest ud med en afdækkende samtale med barnet og eventuelt en eller flere forældre. Fritidsvejlederne har gode erfaringer med at vise stor fleksibilitet i forhold til mødested og -tidspunkt. Således har fritidsvejledere på tværs af de tre kommuner bl.a. afholdt samtaler med barnet og/eller forældre i frikvarteret på barnets skole, på en gåtur efter skole eller en sen eftermiddag hjemme hos barnet. Fritidsvejlederne fremhæver samstemmende, at det er væsentligt at afstemme mødets varighed til barnets forudsætninger fx ressourcer i forhold til møder og samtalers form, indhold og længde.

Praksisnære aktiviteter relateret til Kerneelement 3 'Afdæk barnets eller den unges interesser, ønsker og behov samt mulighederne i det lokale udbud af fritidsaktiviteter'

- Barnet eller den unges ønsker
- Motivation
- Kompetencer og barrierer
- Familiens muligheder
- Lokale muligheder og valg af fritidstilbud.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2025a).



Beskrivelser af opstartsmøde foretaget af fritidsvejleder

Opstartsmødet var i hjemmet ved mor en weekenddag med deltagelse af barnet og mor (forældre er skilt). Mødet varede ca. 1 time. Barnet deltog de første 30 minutter. Timetimer blev sat til ved mødets start. Herefter havde jeg en snak med mor på 30 minutter. Barnet var forberedt på mødet med forberedelsesbrev. Opstartsmødets tilrettelæggelse var med henblik på at skabe en så forudsigelig og tryk ramme for barnet som muligt.

Indledningsvist havde fritidsvejleder et telefonmøde med mor. Herefter mødtes fritidsvejleder med mor og [barn] i hjemmet. Telefonsamtalen med mor giver de fornødne baggrundsoplysninger. Det efterfølgende hjemmebesøg med mor og [barn] giver en god opstart på relationen mellem [barn] og fritidsvejlederen – og dermed afsæt for afdækning og brobygning.

Kilde: Registreringsark

I overensstemmelse med indsatsbeskrivelsen fremhæver fritidsvejledere, at grundig afdækning er afgørende for kvalificeret fritidsvejledning med valg af et fritidsfællesskab, der bedst muligt matcher barnets ønsker, interesser, forudsætninger og behov. Både interview og registreringer vidner om, at det – foruden barnets interesser, ønsker og tidligere erfaringer med fritidsdeltagelse – er væsentligt at afdække forhold af både praktisk, geografisk og økonomisk karakter. Det kan fx dreje sig om afklaring af familiens mulighed for kørsel, behov for støtte til kontingent og udstyr, maksimal afstand mellem bopæl og fritidsfællesskab, særlige ugedage, hvor barnet har mulighed for at gå til en fritidsaktivitet.

Fritidsvejlederne beskriver, at de ved at afdække barnets erfaringer med at indgå i fritidsfællesskaber, hvad der har fungeret godt og mindre godt, samt deres interesser og ønsker til fremtidige fritidsaktiviteter, bliver klogere på, hvad barnet trives godt og ikke godt med i et fritidsfællesskab. Fritidsvejlederne oplever, at der både er børn og unge, der er meget afklarede om, hvilket fritidsfællesskab de ønsker at blive en del af, mens andre ikke har nogen konkrete ideer eller ønsker. Længst størstedelen af fritidsfællesskaberne vælges dog på baggrund af barnets eget ønske, som kan være baseret på interesser, tidligere erfaringer, kendskab og venner.

Boks 3.2 Eksempler på børns og unges ønsker om at deltage i fritidsfællesskaber

Kilde: Registreringsark

- Ønsker at genoptage en tidligere fritidsaktivitet
- Vil gerne have venner gennem deltagelse i fritidsfællesskab
- Mange forskellige og konkrete ønsker til fritidsaktivitet
- Vil gerne gå til noget og gerne noget sjovt
- Vil gerne gå til noget socialt, men ved ikke hvad, og det er lidt svært
- Fodbold om sommeren og håndbold om vinteren
- Drømmer om læseklub, badminton eller måske ridning
- Vil gerne være en del af et fællesskab
- Uafklaret, men kan godt lide at se YouTube og game
- Vil gerne gå til bueskydning og komme hurtigt i gang
- Uafklaret, men billeder fra Fritidsluppen skaber udgangspunkt for dialog om et fritidsfællesskab, som børn og unge gerne vil prøve at være med i
- Noget, der foregår i små hold og med variation mellem bevægelse og stillesiddende aktiviteter.

I tilfælde hvor barnet eller familien ikke giver udtryk for konkrete ønsker, har fritidsvejledere fundet det behjælpeligt at søge inspiration i redskaber såsom Fritidsluppen eller lokale oversigter. Fritidsvejledere har også gjort sig gode erfaringer med at vise små videoklip af forskellige aktiviteter for at illustrere for barnet, hvad det vil sige at deltage i de pågældende fritidsaktiviteter.

Oplevelsen blandt både fritidsvejledere, børn og forældre er, at visuelle redskaber kan fungere godt i den afdækkende fase både i forhold til at konkretisere samtalen og i forhold til at sætte refleksioner i gang hos både børn og forældre om mulige fritidsfællesskaber. Omvendt er der også fritidsvejledere, der har fremhævet, at introduktion af redskaber, skabeloner og oversigter kan virke overvældende for nogle børn og dermed ikke fremme forløbet. En fritidsvejleder fortæller:



De [børnene, red.] synes, det er svært nok i forvejen, og så skal jeg ikke komme med alle mine kort [fritidslup, red.]. Det er nogle gode redskaber, men de er ligesom for store.

Fritidsvejleder

Registreringer viser, at afdækningen ikke altid sker i direkte kontakt med barnet. I nogle tilfælde er det alene familien omkring barnet, der bidrager med viden om interesser og behov. Dette forekommer primært, når barnets umiddelbare motivation for at indgå i indsatsen er begrænset, eller hvor barnet har en kognitiv funktionsnedsættelse, der gør det svært at udtrykke sig. Fritidsvejlederne bestræber sig dog på – i det omfang de finder, det er muligt – at inddrage barnets perspektiv.

Når det vurderes, at barnet har mere komplekse udfordringer, og at fritidsvejledningen ikke kan tilbyde tilstrækkelig støtte, er der gode eksempler på, at kommunerne hjælper med at henvise til fritidsfællesskaber, der er specialiserede i forhold til børn og unge med handicap. Eksempelvis samarbejder Allerød Kommune med specialsport.dk, som tilbyder specialhold og længerevarende støtteforløb.

I praksis foregår afdækningen ikke altid som en klart afgrænset fase. Særligt når fritidsvejlederen i forvejen har kendskab til barnet eller familien, kan afdækningen ske mere løbende og parallelt med den indledende kontakt til fritidstilbuddet.

Det forudgående kendskab giver mulighed for en vedvarende og kontinuerlig indsigt i barnets interesser, behov og motivation. Dette peger på, at arbejdet med at afdække behov samt begyndende brobygning mellem barnet og fritidsfællesskabet i nogle tilfælde sker mere flydende og handlingsorienteret, end indsatsbeskrivelsen lægger op til.

Den afdækkende samtale: Erfaringer og opmærksom- hedspunkter fra Allerød, Brønderslev og Varde

- Afstem rammer og form med barnets behov evt. i dialog med forældre: Gåtur, møde på skole, i fritidstilbud eller i hjemmet.
- Forberedelse af barnet: Forberedelsesbrev/flyer med billede af fritidsvejleder kan skabe forudsigelighed og tryghed.
- Form, rammer og varighed bør tilpasses barnets ressourcer.
- Hav fokus på medbestemmelse og inddragelse: Barnet kan med fordel bestemme, hvor og hvordan fritidsvejleder, barn og evt. forældre skal sidde. Giv barnet mulighed for at gå til og fra og brug fx timetimer.
- Tilbyd fleksible rammer for afholdelse af møde: Weekend, formiddag, eftermiddag.
- Brug visuelle redskaber, film mv. i det omfang, det vurderes at fungere for barnet.
- Opmærksomhed på ikke at have et fastlåst blik på kendte udfordringer, fx fra skolesammenhæng, da udfordringerne ikke nødvendigvis vil optræde på samme måde i fritidsregi. Særligt væsentligt, hvis fritidsvejleder har et forudgående kendskab til barnet og den unge fra fx skole eller klubtilbud.

Boks 3.3 Eksempler på børn og unges ressourcer, udfordringer og barrierer, der er afdækket af fritidsvejledere

Kilde: Registreringsark

Ressourcer

- Har tidligere mestret at deltage i et fritidsfællesskab
- Motiveret til at deltage og skabe relationer
- Kreativ
- Kompetent/god til særlig aktivitet
- Glad for at bevæge sig/være kreativ/være ude i naturen
- Aldrig udadreagerende
- Kan deltage på egen hånd efter opstart
- Er en god ven
- God til bevægelse og kan skifte makkere til øvelser
- Har humor
- Er god til at hjælpe andre
- Kan selv tage bussen
- Er genert, men det ændrer sig, når sted og deltagere bliver mere velkendt
- Har mod på at prøve nye ting trods ængstelighed
- Har selv sat sig ind i muligheder for fritidsdeltagelse og vil gerne prøve noget af
- God sprogforståelse, selvom barnet ikke har noget talesprog
- Intelligent og strategisk
- Er god til at mærke efter for egne ressourcer og behov

Udfordringer og barrierer

- Behov for struktur, gentagelser, forberedelse
- Behov for støtte til omklædning og bad
- Separationsangst ift. forælder
- Impulsstyret, sensorisk sårbar, sårbar auditivt, udtrætning fysisk og mentalt
- Svært ved sociale relationer og indgåelse i gruppekonstellationer
- Motorisk udfordret
- Kognitivt udfordret
- Ængstelighed ift. at prøve nye ting
- Begrænset verbalt sprog, sproglig udfordret
- Svært ved ustrukturerede situationer
- Fysisk bevægelseshandicap (der skal tages højde for fysisk tilgængelighed)
- Behov for grundig introduktion
- Behov for økonomisk støtte til kontingent og udstyr
- Familiens mulighed for kørsel
- Brug for mange pauser og behov for hjælp til at komme tilbage til aktiviteten
- Er stresssårbar og har behov for forberedelse.

Som eksemplerne i Boks 3.3 viser, har børn og unge i indsatsens målgruppe meget forskelligartede typer af ressourcer og behov, der skal tages hensyn til i forhold til valget af fritidsfællesskaber. Det forudsætter, at fritidsvejlederne har kendskab til lokale fritidsfællesskaber, herunder de frivilliges viden og kompetencer samt rammer for deltagelse og ressourcer i de lokale fritidsfællesskaber. Dette understreger kerneelementets sammenhæng til arbejdet med tilvejebringelse af indsatsens forberedelse og fundament (Kerneelement 1 og 2), herunder kortlægning og overblik over kommunens fritidsfællesskaber. Det understreger også vigtigheden af, at fritidsvejledere og frivillige i fritidsfællesskaberne er udviklingsorienterede i det indbyrdes samarbejde og er opmærksomme på at handle i overensstemmelse med børnene og de unges ressourcer og med de udfordringer og barrierer, der skal håndteres, for at børn og unge kan deltage i de fritidsfællesskaber, de ønsker.

3.3.4 Fokusområdet Brobygning – Kerneelement 4 og 5

Efter arbejdet med fokusområdet 'Afdækning' følger 'Brobygning', hvor vejledningen retter sig mod, at barnet eller den unge prøver at deltage i et eller flere udvalgte fritidsfællesskaber.

På tværs af kommuner er billedet, at vejledningsforløbene i denne fase kan være meget forskelligartede, bl.a. i forhold til behovet for indgåelse af egentlige aftaler med fritidsfællesskabet og for fritidsvejlederens tilstedeværelse og deltagelse under barnets opstart. Indtrykket fra interview med fritidsvejledere i de tre kommuner er, at indsatsens materialer giver et godt udgangspunkt for gennemførelse af fritidsvejledningsforløb, særligt de konkrete redskaber og skabeloner, der udfoldes i 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning', som fritidsvejledere har brugt i varierende omfang alt efter behov i de enkelte fritidsvejledningsforløb.

Praksisnære aktiviteter relateret til Kerneelement 4 'Støt barnet i at deltage i fritidsfællesskabet' og Kerneelement 5 'Støt fritidstilbuddet i at modtage og inkludere barnet i fritidsfællesskabet'

- Aftaler omkring deltagelse
- Støt barnets deltagelse
- Støt fritidstilbuddet i at modtage barnet
- Vurdér match mellem barn og fritidstilbud.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2025a).

Børn og unge opstartet i en bred vifte af fritidsfællesskaber

I både Allerød, Brønderslev og Varde har billedet været, at børn og unge i fritidsvejledningen har haft meget varierende interesser og fritidsønsker, hvilket afspejler sig

i den brede vifte af fritidsfællesskaber og -aktiviteter, som børn og unge i indsatsen er blevet en del af.

Boks 3.4 Eksempler på fritidsfællesskaber, som børn og unge har prøvet

Kilde: Registreringsark

- | | | |
|----------------------|------------------|--------------------|
| ■ Amerikansk fodbold | ■ Fægtning | ■ Musik |
| ■ Atletik | ■ Golf | ■ Parkour |
| ■ Badminton | ■ Gymnastik | ■ Ridning |
| ■ Basketball | ■ Håndbold | ■ Skydning |
| ■ Billedkunst | ■ Jiu-Jitsu | ■ Spejder |
| ■ Bueskydning | ■ Karate | ■ Styrketræning |
| ■ Dans | ■ Keramik | ■ Svømning |
| ■ Dykning | ■ Kickboxing | ■ Tennis |
| ■ Elektronisk musik | ■ Klubtilbud | ■ Trampolin-spring |
| ■ El-hockey | ■ Kodning | ■ Video-redigering |
| ■ E-sport | ■ Kreaværksted | ■ Volleyball |
| ■ Fitness | ■ LEGO Challenge | ■ Vægtløftning |
| ■ Fodbold | ■ Lykke Liga | ■ Yoga |

Erfaringer med børn og unges opstart i fritidsfællesskaber

Fritidsvejlederes registreringer viser, at børn og unges opstart i det valgte fritidsfællesskab er foregået på flere forskellige måder alt efter barnets, den unges og familiens ressourcer og behov. Således har der på tværs af de tre kommuner været varierende modeller for opstart, se Boks 3.5, af de gennemførte forløb.

Boks 3.5 Fritidsvejlederes beskrivelse af deres modeller for støtte til børn og unges opstart i fritidsfællesskaber

Kilde: Registreringsark

- Fritidsvejleder deltager med barnet den første gang ved opstart af fritidsaktiviteten. Herefter er fritidsvejleder med, men trækker sig gradvist, så barnet deltager stadigt mere selvstændigt. Fritidsvejleder observerer barnets deltagelse for at finde frem til, om der er behov for støtte til for at sikre barnets og den unges fortsatte deltagelse i fritidsfællesskabet
- Fritidsvejleder deltager med barn og forælder første gang. Herefter tager barn og forælder selv afsted
- Fritidsvejleder kører barn til fritidsfællesskab de første to gange. Herefter deltager barnet selv
- Barnet tager selv til prøvetræning, forældre sørger for transport. Fritidsvejleder har forberedt træner på, at barnet kommer
- Fritidsvejleder er i telefonisk kontakt med forælder. Forælder og barn starter selv op.

Selvom opstarten foregår på mange forskellige tilpassede måder, så er den generelle tilbagemelding fra fritidsvejlederne, at fysisk tilstedeværelse i fritidsfællesskaberne har flere fordele for barnets opstart. For det første kan det for nogle børn have positiv og afgørende betydning, at der under opstart er en genkendelig voksen i nærheden, som barnet kan gå til og søge støtte hos, hvis der opstår svære situationer. For eksempel ved at fritidsaktiviteten eller samvær med de andre deltagere og frivillige bliver for overvældende. For det andet har fritidsvejledere erfaret, at fysisk tilstedeværelse bidrager til et mere dybdegående kendskab til de enkelte fritidsfællesskaber, herunder fritidsfællesskabernes ressourcer, viden, kultur, rammer for deltagelse samt mulighed for at arbejde med tilgængelighed og tilpasninger af aktiviteter og samværsformer på forskellig vis. Et kendskab, der bidrager til kvalificering af match mellem børn og unge og de udvalgte fritidsfællesskaber. Kendskabet bidrager også til udviklingen af det aktuelle overblik over lokale fritidsfællesskaber, som er en del af Kerneelement 2 i indsatsens forberedelse og fundament.

Støtte af barnets deltagelse

Som beskrevet ovenfor, er erfaringen fra Allerød, Brønderslev og Varde, at børn og unge i indsatsens målgruppe kan have forskelligartede behov, når det kommer til type og omfang af støtte til deltagelse. Det gælder i forhold til behov for forberedelse, fritidsvejleders tilstedeværelse, pædagogisk eller praktisk støtte og

nedenstående er tre forskellige eksempler på, hvordan fritidsvejledere har beskrevet barnets eller den unges behov for støtte under opstarten i konkrete fritidsvejledningsforløb.



Beskrivelser af støtte til barn/ung under opstart i fritidsfællesskab

- > Fritidsvejleder har haft kontakt med træner og er blevet klædt på til at forberede [barn] i forhold til, hvad der helt konkret skal ske. Fritidsvejleder gav [barn] strategier til at håndtere evt. udfordringer under træningen. Fritidsvejleder mødtes med [barn] og mor til de første to træninger. Herefter var [barn] klar til, at fritidsvejleder stoppede med at deltage.
- > Opstart til kor sammen med klassekammerater. I første omgang uden pædagogisk støtte, da det er vurderet, at [barn] har ressourcerne til at prøve selv. Musikskolen og kommunen hjælper med økonomisk støtte i fællesskab. Fritidsvejleder har bygget bro mellem familien, sagsbehandler og musikskolen.
- > Fritidsvejleder har besøgt fritidsfællesskabet og set en træning forud for opstart, så [barn] kunne forberedes bedst muligt. Fritidsvejleder og [barn] har herefter været ude at kigge på fire gange. Femte gang er fritidsvejleder og [barn] med parallelt med holdet og deltog desuden i en øvelse sammen med holdet. Herefter deltager fritidsvejleder fem gange yderligere sammen med [barn], som gradvist deltager mere og mere – og til sidst er fuldt selvstændigt med.

Kilde: Registreringsark.

Selvom fritidsvejledningsforløbene kan være meget forskelligartede alt efter barnets ressourcer, ønsker og behov, peger fritidsvejledere generelt på, at en anerkendende tilgang er væsentlig gennem hele brobygningen. Børn og familier i indsatsens målgruppe kan have oplevet udfordringer og modstand i forskellige arenaer, som kan gøre det svært at turde kaste sig ud i at prøve nye fællesskaber. Fritidsvejlederne oplever, at det derfor kan være afgørende, at de selv viser engagement, eventuelt ved selv at deltage i aktiviteten, samt tro på, at det kan lykkes, så både børn og forældre mærker en positiv opbakning og tryghed. Det styrker barnets selvtillid for at deltage, hvilket er en vigtig forudsætning for at turde tage det første skridt og for at blive ved med at deltage i fritidsfællesskabet. Desuden er tilbagemeldingen, at det kan være vigtigt at prioritere samarbejde, kommunikation og overlevering af information med barnets forældre under barnets opstart og i den videre brobygningsproces. Det skyldes erfaringer med, at forældres viden om plan og rammer for deltagelse, herunder håndtering af eventuelle udfordringer eller barrierer for deltagelse, kan være afgørende for barnets deltagelse efter fritidsvejledningsforløbet.

I tilfælde, hvor det er vurderet relevant, har fritidsvejledere anvendt egentlige planer, fx opstarts- eller aktivitetsplan, i processen med at støtte barnets opstart og deltagelse. Nedenstående to eksempler giver indblik i, hvordan fritidsvejledere har anvendt sådanne planer i sammenhæng med øvrig støtte af barnets deltagelse, herunder i dialog med frivillige i det fritidsfællesskab, der bygges bro til i fritidsvejledningen.



Eksempler på anvendelse af opstarts- og aktivitetsplaner i støtten af barnets opstart og deltagelse

- > Fritidsvejleder aftaler, at [barn] tager afsted første gang [dato]. Han vil blive kørt af mor. Vi gennemgår de forskellige punkter i den opstartsplan, som fritidsvejlederen har med. [Barn] fortæller, at jeg gerne må informere trænerne om, at han har brug for grundige instruktioner og gentagelse af dem; kan have svært ved at tage initiativ/være opsøgende; har brug for at blive stillet spørgsmål af dem og tilbudt hjælp; ikke kan læse; gerne vil have mor bliver og er med; er glad for at snitte. Vi aftaler, at jeg i mellemtiden skal få mødedatoerne for spejderholdet på plads, så det kan koordineres med far, hvis der er datoer, som falder sammen med fars samvær.
- > Fritidsvejleder taler med [holdleder] om, at [barn] vil komme [dato] og fortæller om de opmærksomhedspunkter/udfordringer, vi har talt om til opstartsmødet. Jeg spørger dem også om muligheden for at få tilsendt aktivitetsplan for mødegangene og betoner vigtigheden af, at der indgår en aktivitet med mad over bål første gang. Vi aftaler også, at jeg kan komme med flyer omkring spejdertilbud, som de kan give til [barn]. Jeg følger op med mor, når jeg har ovenstående på plads. [Holdleder] vender tilbage med mødedatoerne, og fortæller, at der vil blive lavet pandekager over bål første gang. Det vender jeg igen tilbage med til [barns] mor, så hun kan forberede [barn] på det.

Kilde: Registreringsark.

Ligesom der i opsporings-/invitationsfasen kan vise sig forhold, der gør, at et fritidsvejledningsforløb ikke igangsættes (se afsnit 3.3.2), har der i alle tre kommuner også været eksempler på, at forløb af forskellige årsager stopper i starten af brobygningsfasen. Her vidner interview og fritidsvejlederes registreringer om, at det fx kan være forhold omkring barnets eller familiens situation eller erfaringer med opstart i fritidsfællesskabet, der kan være udslagsgivende for, at forløbet indstilles, og barnets deltagelse ophører. Nedenstående er tre forskellige eksempler på årsager til ophørt forløb.



Fritidsvejleder beskriver forløb, der stopper i starten af brobygningsfasen

- > [Barn] havde en "kedelig" oplevelse med en af de frivillige i fritidsfællesskabet. Hun var ikke særlig pædagogisk og ikke særlig god til børn. Fritidsvejleder indgår i dialog med leder af fritidsfællesskabet med henblik på, at [barn] får en positiv oplevelse med deltagelse, men mor er blevet skræmt af oplevelsen og ønsker ikke at tage imod fritidsvejleders hjælp. Barnet stopper.
- > Forløbet blev afbrudt, da [barns] forældre ikke længere reagerede på de aftaler, der var lavet, ligesom [barn] fra den ene dag til den anden blev meldt ud af skolen og flyttet til privatskole. Jeg planlægger at tage fat i [barns] forældre på den anden side af sommerferien.
- > [Barn] havde et meget specifikt ønske om aktivitet med 'Dungeons & Dragons' og det skulle være i [hjemby]. Der var ikke et fritidsfællesskab, der matchede barnets ønsker, men jeg fandt et fritidsfællesskab med lignende aktivitet, som barnet afprøvede, men det havde ingen interesse. Forløbet ophørte.

Kilde: Registreringsark.

Som eksemplerne viser, kan der være forskellige årsager til, at vejledningsforløb ophører i starten af brobygningsfasen. Uagtet den specifikke årsag har fritidsvejledere i de tre kommuner, som eksemplerne også illustrerer, i de fleste tilfælde håndteret dette ved enten selv at vende tilbage til familien efter en vis tidsperiode eller ved at tilbyde barnet og familien at kunne henvende sig igen, hvis barnet på et senere tidspunkt ønsker fritidsvejlederens støtte til at blive en del af et fritidsfællesskab.

Erfaringer med støtte af fritidsfællesskabers modtagelse af børn og unge

Fritidsvejledere har generelt oplevet, at fritidsfællesskaber er positive over for at tage imod børn og unge i målgruppen, ligesom den grundlæggende erfaring fra de gennemførte forløb har været, at kommunikationen mellem fritidsvejleder og frivillige/aktivitetsansvarlige har været god.

I forhold til arbejdet med at støtte fritidsfællesskabers modtagelse af børn og unge peger fritidsvejledere på, at den information og viden, der gives til fritidsfællesskaber, skal være så præcis og konkret vejledende som muligt. Det handler om at formidle, hvad barnet eller den unge kan have brug for, hvordan særlige udfordringer eller barrierer for deltagelse kan håndteres, og hvad barnets ressourcer og stærke sider er. Fritidsvejledere på tværs af de tre kommuner har i denne sammenhæng udtalt, at den information, der deles med fritidsfællesskabet, skal være "balanceret". Med denne formulering peger fritidsvejledere på, at fritidsfællesskaber skal have

tilstrækkelig information og viden til, at barnet eller den unge får en god modtagelse og opstart i fritidsfællesskabet. Omvendt skal mængden af information og viden begrænses, da fritidsvejledere har erfaret, at for megen information, herunder eksempelvis (skriftlig) formidling af mere diagnosespecifik viden om inklusion og deltagelse, kan virke overvældende for frivillige. Særligt, fordi der er eksempler på, at fritidsfællesskaber med begrænset erfaring med inklusion af børn og unge i målgruppen, i den indledende dialog har været forbeholdne og forholdt sig spørgende i forhold til, hvad det vil kræve at tage imod et barn via indsatsen. Her har oplevelsen været, at konkret og præcis vejledning om det enkelte barn – fremfor mere generel viden og information – er at foretrække i forhold til at etablere et godt udgangspunkt for barnets deltagelse samt et godt samarbejde med de enkelte fritidsfællesskaber. Selvom der i nogle tilfælde er udarbejdet egentlige planer for deltagelse, er det generelle billede, at aftaler med fritidsfællesskaber, børn og forældre typisk er indgået mundtligt.

Fritidsvejlederes registreringer af gennemførte forløb vidner om, at de aftaler, der indgås, og den støtte, der gives til fritidsfællesskaber i forhold til at sikre gode rammer for deltagelse, kan være meget forskelligt alt afhængig af barnets situation og behov samt viden, ressourcer og erfaringer med målgruppen i det pågældende fritidsfællesskab. I stort set alle forløb er fritidsvejleder i dialog med fritidsfællesskabet forud for barnets opstart, eventuelt suppleret af et besøg i fritidsfællesskabet, hvis fritidsvejleders kendskab til fritidsfællesskabet (ressourcer, rammer, antal deltagere mv.) er begrænset. I tillæg til viden om barnets behov for støtte, kan den indledende dialog også rumme drøftelse af eventuelle særlige aftaler i forbindelse med at sikre en tryk opstart og deltagelse for barnet. Det kan eksempelvis være aftaler om, at barnet møder lidt tidligere end de andre deltagere til første aktivitetsgang, så barnet kan introduceres til aktiviteten og se, hvordan træningen forløber. I andre tilfælde kan det være aftaler om, at barnet kigger på de første par gange og derefter langsomt optrapper sin deltagelse. Fritidsvejledere, projektledere og forældre giver udtryk for, at en tilpasset opstart med plads til at imødekomme individuelle behov er meget givende, fordi barnet kan blive en del af fritidsfællesskabet på egne præmisser og i sit eget tempo. Nedenstående er fem konkrete eksempler på, hvordan fritidsvejledere – i samarbejde og dialog med fritidsfællesskaber – har støttet barnets opstart og deltagelse.



Eksempler på fritidsvejlederes beskrivelser af dialoger og samarbejde med fritidsfællesskaber

- > Træner var orienteret om, at barnet kom og kiggede på, og træner var indstillet på at støtte barnet i opstarten.
- > Fritidsfællesskab er orienteret om, at forælder skal kunne deltage sammen med barn, og at barn ikke kan være sammen med andre børn eller voksne det første stykke tid.
- > Fritidsvejleder aftaler med fritidsfællesskab, at der er en hjælpetræner til stede, som kan hjælpe barnet i gang.
- > Jeg fortæller træner, at vi kommer til prøvetræning, og fortæller kort om barn. Herudover ingen særlige aftaler om plan for støtte af opstart og deltagelse. Jeg kender til holdet og ved, at der er fokus på god modtagelse, visuel struktur, overgange, få krav m.m. og tænker derfor ikke, at særlige hensyn er nødvendige at italesætte, før vi får erfaringer med, hvordan barn oplever prøvebesøget.
- > Fritidsfællesskabet er en klub for børn med generelle indlæringsvanskeligheder og børn med diagnoser. Klubben arbejder meget med, at børnene skal føle sig trygge, og der er specielle kontakter til de voksne, som de kan tage med sig ud i livet.

Kilde: Registreringsark.

Fritidsvejlederne har enkelte gange oplevet, at foreninger henvender sig på grund af udfordringer med et barn på et alment hold. I sådanne tilfælde er der eksempler på, at fritidsvejledere har besøgt fritidsfællesskabet og observeret en træning, hvorefter fritidsvejledere har givet de frivillige inspiration og tips til, hvordan fritidsfællesskabet kan sikre rammer og deltagelsesmuligheder for et barn med den givne diagnose og med eventuelt særlige støttebehov.

Erfaringer med opfølgning og vurdering af match mellem barn og fritidsfællesskab

Erfaringer peger på, at løbende opfølgning med barn/ung, forældre og fritidsfællesskab er en vigtig del af indsatsen og kan være afgørende for at sikre barnets fremadrettede deltagelse. De gennemførte interview vidner om, at løbende opfølgninger med forsikring om, at fritidsvejleder står klar til at hjælpe, hvis der er behov i perioden efter opstart, skaber tryghed for både barnet, den unge, forældre og frivillige i fritidsfællesskaber. Fritidsvejlederes registreringer viser, at forløbene adskiller sig i forhold til omfang og indhold af opfølgninger, ligesom både registreringer og interview afdækker, at form og rammer for opfølgninger kan være varierende, se Boks 3.6.

Boks 3.6 Opfølgning – Form og rammer, eksempler fra de tre kommuner

Kilde: Registreringsark

- Løbende opfølgninger med barn, fx i skole, i fritidstilbud eller i fritidsfællesskab sideløbende med opfølgning med frivillig/aktivitetsansvarlig
- Telefonsamtaler med frivillig/aktivitetsansvarlig og med forældre
- Hjemmebesøg med deltagelse af barn og forældre
- Opfølgninger pr. mail eller sms
- Planlagte opfølgninger vs. opfølgninger af mere uformel karakter – fx opfølgninger med barn og forældre ifm. aflevering/afhentning på skole eller i fritidstilbud
- Fra enkeltstående opfølgninger til mange løbende kontakter for eksempel grundet udfordrende forhold eller episoder (familiens kommunikation og dialog med fritidsfællesskab, udstyr, praktiske forhold, tilmeldinger, påkrævede apps i forbindelse med barnets deltagelse i fritidsfællesskabet eller andet).

Ud over varierende form og rammer for opfølgning i de enkelte forløb, rummer datamaterialet eksempler på flere typer af opfølgningsforløb rent indholdsmæssig. Disse er præsenteret i Boks 3.7.

Boks 3.7 Eksempler på typer af opfølgningsforløb

Kilde: Interview og registreringsark

- Barnet er glad for at deltage i fritidsfællesskabet og vil gerne fortsætte. Forældre og fritidsfællesskab er enige og bakker op. Ikke behov for justering.
- Barnet vil gerne afprøve et andet fritidsfællesskab
- Barnet har tabt interessen og har ikke lyst til at være i fritidsfællesskabet. Barnet er presset i skolen, og der er p.t. ikke overskud til at afprøve et nyt fritidsfællesskab. Forælder og fritidsvejleder aftaler, at familien vender tilbage, hvis situationen ændres.
- Barnet er egentlig glad for fritidsfællesskabet, men der har været episoder i forhold til modtagelse og deltagelse i fritidsfællesskab, som fritidsvejleder er i dialog med fritidsfællesskabet om:
 - Mangelfuld information eller en frivillig har haft en u hensigtsmæssig adfærd og kommunikationsform over for barn og/eller familie
 - Støtte til fritidsfællesskabet i forhold til afkodning af barnets adfærd, håndtering af uoverensstemmelser mellem barn og andre deltagere.
- Det går godt, men der er behov for justering eller anden støtte i forhold til fremadrettet deltagelse:
 - Transport, fx involvering af bedsteforældre eller frivillig i fritidsfællesskab, som kan hjælpe med dette
 - Behov for nyt/andet udstyr
 - Behov for støtte til særlige aspekter af deltagelse, fx omklædning
 - Fritidsfællesskabet har en positiv oplevelse af barnets deltagelse, men har ikke tilstrækkelige ressourcer til at sikre reel deltagelse, fx:

Træner/leder siger, at hun synes, det har været rigtigt hyggeligt med [barn], men hun må erkende, at det ikke vil komme til at fungere på torsdagsholdet. [Barn] har for stort et behov for støtte, og funktionsniveauet er p.t. ikke foreneligt med deltagelse på holdet. Træner/leder opfordrer til, at vi afsøger, hvilke muligheder der kan være for opstart i andet regi, hvor støttebehovet bedre kan imødekommes, som fx ved handicapridning. Hvis det ikke kan lade sig gøre at finde et sted, så må vi gerne vende tilbage, og så vil de se på, om det kan lade sig gøre at fortsætte enetimer hver 3. eller 4. uge mod indmeldelse og kontingent.

Kilde: Fritidsvejleders beskrivelse af opfølgning i registreringsark.

Som eksemplerne i Boks 3.7 viser, kan opfølgninger og vurderinger af match mellem barn og fritidsfællesskab af forskellige årsager give anledning til beslutning om at afprøve et andet fritidsfællesskab. En gennemgang af kommunernes registreringer viser, at vurderinger af match for 17 ud af 173 børn/unge har givet anledning til at afprøve et nyt fritidsfællesskab. Af disse 17 børn har 3 børn med hjælp fra en fritidsvejleder afprøvet et tredje fritidsfællesskab.

Antal afprøvede fritidsfællesskaber for børn og unge i indsatsen er opgjort samlet i Tabel 3.3.

Tabel 3.3 Antal afprøvede fritidsfællesskaber for børn og unge i indsatsen

	1 afprøvet fritidsfællesskab	Afprøvning af flere fritidsfællesskaber samtidigt*	2 afprøvede fritidsfællesskaber**	3 afprøvede fritidsfællesskaber***	Sum
Allerød	45	8	13	0	66
Brønderslev	53	4	3	3	63
Varde	38	5	1	0	44
Sum	136	17	17	3	173

Anm.: 173 brobygningsskemaer.

Noter: * Kategorien dækker over simultan brobygning til flere fritidsfællesskaber i samme fritidsvejledningsforløb.

** Kategorien dækker over afslutning af deltagelse i fritidsfællesskab, der i første omgang blev brobygget til, hvorefter der er foretaget brobygning til et andet fritidsfællesskab, evt. med genbesøg af aktiviteter koblet til fokusområdet 'Afdækning' (Kerneelement 3).

*** Kategorien dækker over afslutning af deltagelse i de to første fritidsfællesskaber, som der har været brobygget til, hvorefter der er foretaget brobygning til et tredje fritidsfællesskab, evt. med genbesøg af aktiviteter koblet til fokusområdet 'Afdækning' (Kerneelement 3).

Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb fra april 2023 til juni 2025.

3.3.5 Fokusområdet Afslutning – Kerneelement 6

Indsatsens sidste fokusområde og kerneelement vedrører arbejdet med udfasning og afslutning af fritidsvejledningsforløb. Fokusområdet 'Afslutning' er blevet tilføjet indsatsen undervejs i projektperioden med afsæt i fritidsvejlederes konkrete erfaringer, hvor et behov for vejledning til udfasning og afslutning af forløb har vist sig i både Allerød, Brønderslev og Varde Kommuner.

Fritidsvejlederes erfaringer er, at processen med udfasning og afslutning kan være meget forskellig fra forløb til forløb. Mens det i nogle forløb foregår uproblematisk, har fritidsvejledere i andre tilfælde oplevet det sværere at udfase og afslutte forløb. Det kan eksempelvis være i forløb, hvor fritidsvejleders tilstedeværelse og støtte

under barnets deltagelse i fritidsfællesskabet viser sig nødvendig over en længere periode, eller hvor fritidsvejlederen forudser, at det vil være vanskeligt for familien at opretholde barnets fortsatte deltagelse på egen hånd. Undervejs i projektperioden har fritidsvejledere også været optaget af spørgsmål om, 1) hvordan nogle børn og unges fortsatte behov for periodisk understøttelse til deltagelse håndteres, og 2) hvordan man som fritidsvejleder kan sikre vellykket opstart i fritidsfællesskabet efter eksempelvis en ferie eller en sæsonpause.

Fritidsvejlederes erfaringer og overvejelser peger på, at udfasning og afslutning af forløb ikke altid er en nem opgave. Særligt ikke i tilfælde, hvor fritidsvejlederen har en relation til barnet i andre sammenhænge, såsom i skole- og fritidsmiljøet. Her kan det opleves vanskeligere at lave en konkret afslutningssamtale- og dato, fordi fritidsvejlederne på daglig basis ser og har kontakt til barnet eller den unge.

I forbindelse med afslutningen af forløb har det vist sig relevant, at fritidsvejlederen har adgang til viden om kommunens og andre aktørers eventuelle muligheder for at give supplerende støtte efter forløbets afslutning. Der kan fx være tale om kontingent, kørsel eller andet, der har vist sig at kunne støtte barnets fortsatte deltagelse i fritidsfællesskabet.

Den generelle erfaring er dog, som indsatsens materialer også henviser og opfordrer til, at tydelig kommunikation og forventningsafstemning om indsatsens midlertidige karakter med barn, forældre og fritidsfællesskab letter processen med udfasning og afslutning. I alle tre kommuner er der også mere eller mindre eksplicit arbejdet med en 'åben dør-politik', der giver børn og familier mulighed for at vende tilbage til fritidsvejleder, hvis der opstår behov for støtte efter forløbets afslutning. Desuden er der eksempler på, at fritidsvejledere, der møder afsluttede børn og unge i deres hverdag i fx skole- eller fritidstilbudssammenhæng, løbende følger med i og spørger ind til barnets eller den unges fritidsdeltagelse og fx efter en ferieperiode sørger for, at barnet eller den unge bliver tilmeldt en ny sæson og deltager i fritidsfællesskabet.

Fokusområdet 'Afslutning' indebærer også et fokus på omsætning af deltagererfaringer, hvor fritidsvejlederen har til opgave at støtte bearbejdning af de erfaringer, barnet har fået med at deltage i fritidsfællesskabet, så de bliver konstruktive for alle parter (Social- og Boligstyrelsen, 2025a). I 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'

Praksisnære aktiviteter relateret til Kerneelement 6 'Afstemt afslutning af forløb'

- Tilpas plan for deltagelse og/eller aftaler
- Omsætning af erfaringer
- Udfasning og afslutning af fritidsvejleders støtte.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2025a).

fremhæves det, at dette kan være en særlig vigtig opgave i lidt mere komplicerede forløb, hvor det vil kræve "en bevidst indsats at vende en erfaring om noget, der ikke er lykkedes, til at blive en erfaring om, at "her blev vi klogere" (Social- og Boligstyrelsen, 2025a). Fritidsvejledere i de tre kommuner har ikke arbejdet systematisk med dette element af udfasning og afslutning af forløb, og de begrænsede erfaringer med omsætning af deltagelseserfaringer skyldes også, som fremhævet ovenfor, at dette først blev et egentligt fokuspunkt med tilføjelsen af Kerneelement 6 og fokusområdet 'Afslutning' omtrent midtvejs i projektperioden.

I forhold til omsætning af deltagelseserfaringer kan det dog siges, at fritidsvejledere, som beskrevet i afsnit 3.3.4, har mødt børn, unge og familier med ros og anerkendelse og har haft fokus på at italesætte erfaringer og udvikling af nye kompetencer på positiv vis. Fritidsvejledere har dog også givet udtryk for, at omsætning af deltagelseserfaringer kan forudsætte længerevarende og dybdegående indsigt i barnets eller den unges deltagelse, hvilket fritidsvejledere ikke oplever at have i alle forløb, særligt ikke de mere kortvarige forløb.

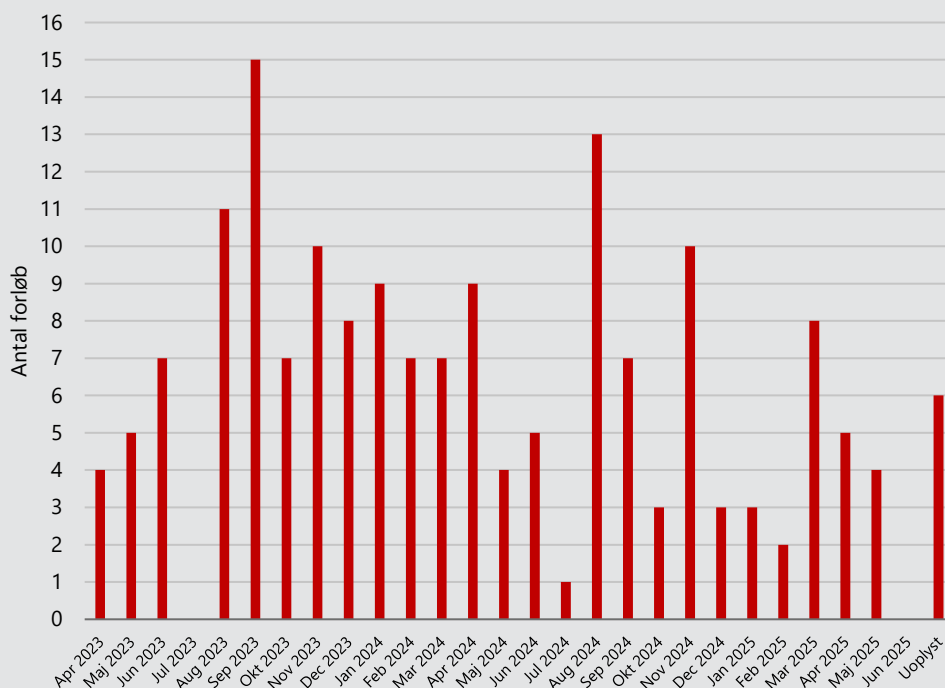
Opstart og varighed af forløb for børn og unge i indsatsen

På tværs af de tre kommuner har der i projektperioden været 173 fritidsvejledningsforløb, der har nået fasen med brobygning til fritidsfællesskab. På tidspunktet for afslutning af evalueringens dataindsamling, var 121 af disse forløb registreret som udfaset og afsluttet.

I perioden fra april 2023 til juni 2025 har opstarten af vejledningsforløb fundet sted, som det fremgår af Figur 3.2, der viser det helt forventelige: at der er igangsat flere forløb i det første år end i det andet år, men samtidig at der igangsættes nye forløb over hele perioden.

Figur 3.2 Opstart af fritidsvejledning for børn og unge med handicap

Søjlerne viser, hvor mange forløb med fritidsvejledning de tre kommuner tilsammen satte i gang i de pågældende måneder i perioden fra april 2023 til juni 2025.



Anm. 173 brobygningsforløb.

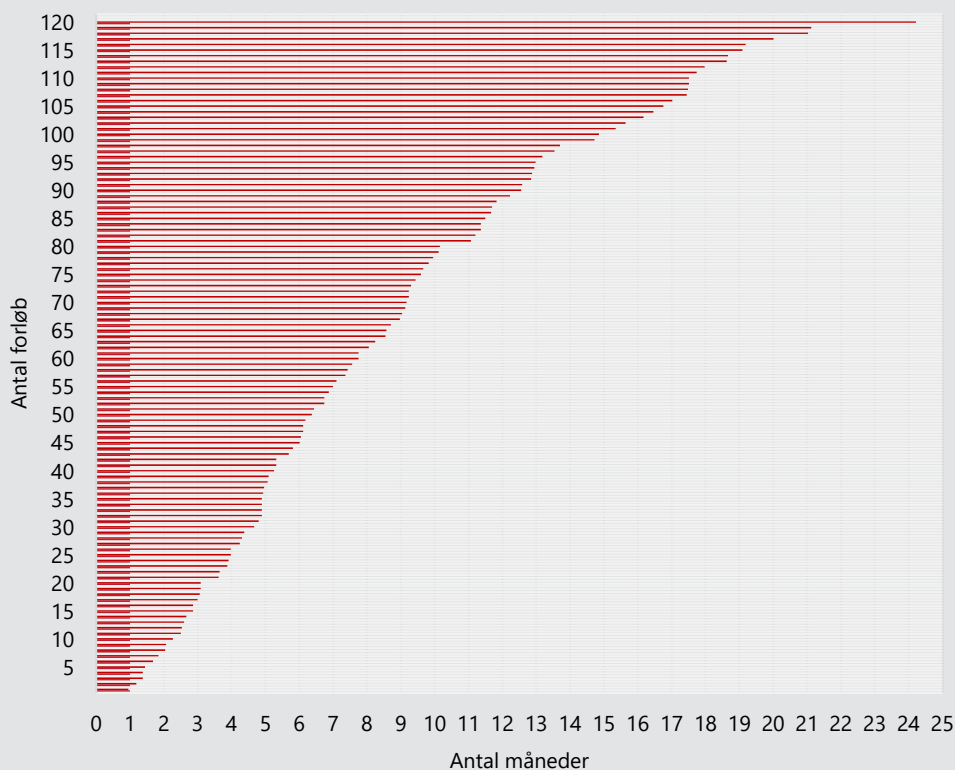
Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb april 2023 til juni 2025.

Varigheden af forløbene spænder bredt, som det fremgår af Figur 3.3, der viser en variation fra under en måned til op til lidt over 24 måneder.

89 af de 121 forløb (ca. 73 %), er afsluttet inden for det første år. Det afspejles også i, at tredje kvartil ligger på knap 12,6 måneder, hvilket betyder, at tre fjerdele af forløbene højst varer omkring et år. Samtidig er der dog en gruppe af længerevarende forløb, hvilket viser, at børnenes støttebehov og vejledningsindsatsen i flere tilfælde har strakt sig over længere tid – fx i forbindelse med flere brobygningsforsøg eller behov for ekstra støtte til opstart og fastholdelse. Blandt disse har 8 forløb en varighed på over 18 måneder, svarende til 1,5 år, hvoraf et enkelt af disse strækker sig ud over 2 år. Den store variation viser, hvordan der generelt arbejdes med en fleksibel tilgang, hvor vejledningsforløbenes længde og graden af opfølgning tilpasses det enkelte barns behov. Variationen i forløbenes varighed ses på tværs af de tre kommuner. Således er der i både Allerød, Brønderslev og Varde forløb med en varighed fra ca. 1 eller 1,5 måned til over 20 måneder.

Figur 3.3 Varighed af afsluttede forløb med fritidsvejledning

Stregerne viser i alt 121 afsluttede vejledningsforløb og varigheden heraf fra 1 til 24 måneder.



Anm.: Hver søjle er ét fritidsvejledningsforløb.

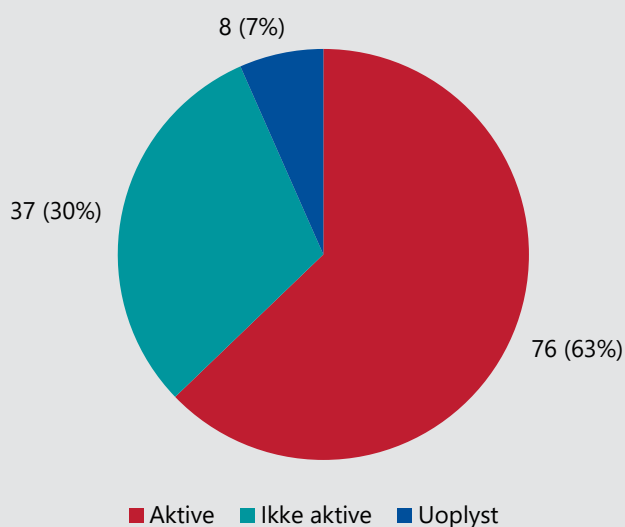
121 afsluttede brobygningsforløb.

Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb april 2023 til juni 2025.

Status for deltagelse i fritidsfællesskab for afsluttede fritidsvejledningsforløb

I projektperioden har fritidsvejledere registreret information om status for barnets fritidsdeltagelse. Her viser registreringerne, at 76 ud af 121 børn og unge, hvis forløb er opgjort som afsluttet, og som har været igennem processen med brobygning, deltager i et fritidsvejledningsforløb, se Figur 3.4. I denne sammenhæng skal man være opmærksom på, at fritidsvejledere i projektperioden har foretaget opfølgning på barnets deltagelse i fritidsfællesskab også i perioden umiddelbart efter afslutning af selve vejledningsforløbet. Af de 37 børn og unge, der er registreret som ikke-deltagende, er der altså både eksempler på, at barnet/den unge er stoppet i fritidsfællesskabet i perioden efter opstart, har været deltagende i en længere periode og så stoppet, dog inden afslutning af forløbet, eller er stoppet i perioden umiddelbart efter afslutning af fritidsvejledningsforløbet.

Figur 3.4 Deltagelsesstatus – Afsluttede fritidsvejledningsforløb



Anm.: 121 afsluttede brobygningsforløb.

Kilde: Kommunernes samlede registreringer af deres vejledningsforløb april 2023 til juni 2025.

Selvom fastholdelse i fritidsfællesskabet er et vigtigt parameter at se på jævnfør indsatsens mål om fritidsdeltagelse for børn og unge med handicap, er det mindst lige så vigtigt at se på deltagelseserfaringer og måske særligt interessant, for de børn og unge, hvis forløb er afsluttet, og hvor de er registreret som ikke-deltagende. I denne gruppe af børn og unge er der, ud fra fritidsvejlederes beskrivelser i forløbsregistreringsarket, tilfælde, hvor den manglende deltagelse kan kobles til mangel på overskud, lyst og motivation til fritidsdeltagelse, eller hvor barnets eller familiens situation gør det vanskeligt at fastholde deltagelsen. Det kan for eksempel dreje sig om opstået skolevægring, skilsmisse, flytning eller andet. Der er dog også en del børn og unge i denne gruppe, for hvem manglende deltagelse i et fritidsfællesskab på opgørelsestidspunktet blot dækker over, at barnets fritidsinteresser- og ønsker har udviklet sig i nye og andre retninger. Hvad enten børnene og de unge har fået gode eller mindre gode erfaringer, så er det vigtigt, at de får bearbejdet dem konstruktivt, så de har bearbejdede erfaringer, de kan tage med sig efter afslutningen af deres forløb med fritidsvejledning.



Eksempler på årsager til ophørt deltagelse i fritidsfællesskab

- > [Barn] er flyttet til [by] i mellemtiden. Han vil gerne spille fodbold, men det bliver ikke i [det fritidsfællesskab, der er blevet brobygget til], siger han. Nu kunne han godt tænke sig at gå til boksning.
- > [Barn] stoppede med at komme på skydebanen [det fritidsfællesskab, der blev brobygget til], men glæder sig virkelig meget til at starte til fodbold. Vil gerne i gang så hurtigt som muligt.
- > [Barnet] synes, skydning [det fritidsfællesskab, der blev brobygget til] var for kedeligt, men han vil gerne gå til E-sport.
- > [Barn] går ikke til svømning mere [det fritidsfællesskab, der blev brobygget til], men [barn] vil gerne prøve noget andet.
- > Stoppede til svømning [det fritidsfællesskab, der blev brobygget til]. Startede til dans i stedet. Der var for mange regler til svømning.

Kilde: Registreringsark.

4 Svar på evalueringens hovedspørgsmål

I dette kapitel sammenfatter vi erfaringerne fra kommunernes arbejde og udvikling af 'Fritidsklar' i forhold til evalueringens fem hovedspørgsmål.

Svarene er samlede vurderinger på baggrund af det samlede datagrundlag, der er beskrevet i kapitel 6, og erfaringerne, der er præsenteret i kapitel 3.

4.1 Er indsatsen færdigudviklet og defineret?

Projektledere og fritidsvejledere i de tre kommuner giver udtryk for, at indsatsen 'Fritidsklar' er velbeskrevet. De understreger, at udviklingsarbejdet har ført til, at Social- og Boligstyrelsen har forbedret materialerne gennem redigering, prioritering af redskaber og forkortelse af teksterne, som beskriver og understøtter anvendelsen af indsatsen:

- Indsatsbeskrivelsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap',
- 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde'
- 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'
- Inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud'
- Film om deltagelse.

De grundlæggende og sammenhængende dele af indsatsen forbindes gennem seks kerneelementer. De to første retter sig mod arbejdet med udvikling af det interne samarbejde i kommunen og udvikling af det eksterne samarbejde mellem kommunen og fritidsfællesskaber. De sidste fire kerneelementer retter sig mod fritidsvejledernes gennemførelse af forløb med fritidsvejledning for børn og unge i målgruppen.

Det er klart beskrevet at kommuner skal arbejde med de grundlæggende dele og kerneelementerne for at kunne sige, at man bruger indsatsen 'Fritidsklar'. Det er samtidigt meget klart, at kommunerne skal omsætte de forskellige dele og kerneelementer på lokalt tilpassede måder. De tre udviklingskommuners vurdering af indsatsen bygger på et flerårigt samarbejde med hinanden, Social- og Boligstyrelsen og VIVE. Det betyder, at udviklingskommunerne har været mindre afhængige af den skriftlige fremstilling af 'Fritidsklar', end nye kommuner vil være. Det er derfor

vigtigt, at Social- og Boligstyrelsen har haft lejlighed til at indarbejde kommunernes erfaringer og forslag til forbedringer af den endelige version af 'Fritidsklar'. Den endelige version af 'Fritidsklar' er ikke afprøvet endnu, men den vil give nye kommuner et godt grundlag for at integrere indsatsen, så den passer til de lokale forhold.

4.2 Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?

Evalueringen viser, at de tre kommuner har afprøvet og udviklet forskellige måder at arbejde med indsatsens to dele, så de understøtter hinanden på forskellige måder, der er tilpasset kommunernes lokale forhold.

Det passer med, at Social- og Boligstyrelsens indsatsbeskrivelse har til formål at støtte kommuner til at bruge og omsætte indsatsen til praksis på tilpassede måder, der virker i den lokale kommunale kontekst.

Indsatsens del 1 skal tilpasses til det eksisterende interne samarbejde i kommunen, og udbygge det eksisterende samarbejde med fritidsfællesskaber i kommunen. Del 2, der indeholder rekruttering, ansættelse og organisering af stillingerne som fritidsvejledere samt gennemførelse af vejledningsforløb for børn og unge med handicap skal også tilpasses de lokale forhold.

Evalueringen viser, at kommunerne, på tværs af deres forskelligheder og forskellige valg, har skabt brugbare erfaringer, og de foreløbige erfaringer er lovende i forhold til deres brug af indsatsen til at sætte fokus på behov og konkrete muligheder for, at børn og unge med funktionsnedsættelser kan deltage i fritidsfællesskaber.

4.3 Skaber indsatsen lovende resultater?

I dette afsnit besvarer vi evalueringsspørgsmålet om, hvorvidt indsatsen skaber lovende resultater. Vi ser først på resultater i relation til etablering af internt og eksternt samarbejde. Herefter ser vi på indsatsens resultater for børn og unge med udgangspunkt i de mål, der er formuleret på kort, mellemlang og lang sigt.

Svarene bygger på viden fra gennemførte interview og dialog om indsatsens resultater på tværkommunale udviklingsworkshops samt på data fra fritidsvejledernes forløbsregistreringer, der indeholder oplysninger om børn og unges forløb med deltagelse i fritidsfællesskaber og deres erfaringer med at deltage.

Ved afslutning af projektperioden har både Allerød, Brønderslev og Varde Kommuner givet skriftlig tilbagemelding på, hvorvidt de – med afsæt i konkrete erfaringer med omsætning og udvikling af indsatsen – vurderer indsatsen lovende i forhold til opnåelse af de formulerede resultater, som bl.a. er skitseret i forandringsteorien i afsnit 2.2.1 og 2.2.2. Vi inddrager også disse skriftlige tilbagemeldinger i vores svar.

Endelig har de tre kommuner løbende gennem projektperioden selv arbejdet med at indsamle og dokumentere viden om indsatsens resultater. Vi inddrager denne viden, som kommunerne har delt med VIVE.

De beskrevne resultater er fremkommet ved kommunernes arbejde med indsatsen 'Fritidsklar' i sin helhed, altså ved omsætning af alle indsatsens seks kerneelementer, herunder gennem aktiviteter beskrevet i indsatsbeskrivelsen og ved anvendelse af redskaber fra de to understøttende guides.

Evalueringen dokumenterer en række lovende resultater, der primært opgøres kvalitativt, men også kvantitativt dog ikke trivsel og ensomhed, hvilket vil være relevant at arbejde med i et afprøvningsprojekt. Når der ikke blev inddraget skemaer til dokumentation af trivsel og ensomhed i denne sammenhæng, så var det ud fra en vurdering af, at dataindsamlingen via registreringsark var så krævende, at det ville være kontraproduktivt at bede fritidsvejlederne om yderligere dokumentation. Denne vurdering blev bekræftet af, at en kommune gjorde forsøg med at anvende WHO-5, der er et kort, valideret spørgeskema udviklet af WHO til at måle mental trivsel og subjektivt velbefindende. Det viste sig ikke muligt at implementere i praksis i sammenhæng med den øvrige dataindsamling.

4.3.1 Resultater for internt og eksternt samarbejde

De ønskede og tilsigtede resultater med indsatsen indgår i forandringsteorien, der præsenteres i afsnit 2.2. Der er formuleret ønskede resultater for arbejdet med Kerneelement 1 og Kerneelement 2. Kerneelement 1 skal forbedre det interne samarbejde i forhold til at skabe opmærksomhed på målgruppens ønsker og muligheder for at deltage i fritidsfællesskaber. Kerneelement 2 skal udvikle det gensidige kendskab og samarbejde mellem kommunen og lokale fritidsfællesskaber, så parterne får kendskab til hinanden og målgruppen med henblik på at forbedre mulighederne for, at børn og unge med handicap bliver deltagere i fritidsfællesskaberne. Den samlede liste over forventede resultater af Kerneelement 1 og 2 fremgår af Boks 4.1.

**Boks 4.1 Forventede resultater – internt og eksternt samarbejde
(Kerneelement 1 og Kerneelement 2)**

- Projektledelse og overordnet ledelse er etableret
- Kommunen samarbejder internt og deler viden og fælles sprog på tværs af faggrupper og organisatoriske enheder
- Kommunen har overblik og bruger information og viden om lokale fritidsfællesskaber til at fremme målgruppens deltagelse
- Fritidsvejledere har forudsætningerne for at arbejde med identifikation, rekruttering og invitation af børn og unge i målgruppen
- Kommunen samarbejder og deler viden og fælles sprog med lokale fritidsfællesskaber
- Bredere udvalg af fritidsfællesskaber og -tilbud, hvor børn og unge med handicap kan deltage
- Information og viden om fritidsfællesskaber er tilgængelig for målgruppens børn, unge og familier.

4.3.1.1 Internt samarbejde

Modningsarbejdet i Allerød, Brønderslev og Varde Kommuner viser overvejende lovende resultater i forhold til etablering af internt samarbejde som forudsætning for gennemførelse af fritidsvejledningsforløb for børn og unge med handicap. De tre kommuner har organiseret deres projektledelse og overordnede ledelse på lokalt tilpassede måder, som det fremgår af afsnit 1.3, og det har i alle tre kommuner understøttet arbejdet med indsatsens dele. Således har både Allerød, Brønderslev og Varde – med afsæt i indsatsbeskrivelsen samt 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde' – etableret samarbejde internt, herunder med deling af viden og fælles sprog på tværs. Kommunernes arbejde viser også, at indsatsen kan fungere i forskellige setups i forhold til organisering og forankring, og den samlede indsats fremstår således lovende i forhold til implementering i forskellige, kommunale kontekster.

Alle tre kommuner er også lykkedes med opbygning og anvendelse af viden om lokale fritidsaktiviteter- og fællesskaber, som indsatsens materialer vejleder til, og der er enighed om, at netop opbygning af viden om lokale fritidsfællesskaber er en central og afgørende del af indsatsen og understøtter arbejdet med brobygning, som beskrevet i afsnit 3.2. Kommunerne har også opnået målet om, at fritidsvejledere

har forudsætningerne for at arbejde med identifikation, rekruttering og invitation af børn og unge i målgruppen. Her viser erfaringerne dog, at decentrale ansættelser med tilstedeværelse netop der, hvor børn og unge i målgruppen befinder sig, samt forudgående kendskab og relationer er afgørende for, hvordan og hvor hurtigt fritidsvejledere kan opspore, rekruttere og invitere børn og unge i målgruppen til fritidsvejledning.

Selvom alle tre kommuner har oplevet opbakning til indsatsen internt, er kommunerne ikke for alvor lykkedes med at finde formelen på et velfungerende samarbejde med almenområdet, hvor der ellers af både ledere, fritidsvejledere og andre fagprofessionelle i alle tre kommuner vurderes at være flere børn og unge, der vil have gavn af indsatsen. Dette trods ihærdig kommunikation og en opsøgende tilgang. Erfaringerne peger således på, at det kan være væsentligt at sikre ejerskab og opbakning fra netop almenområdet tidligt i processen.

Med ovenstående nuancer vurderer kommunerne generelt indsatsen lovende i forhold til opnåelse af resultater formuleret i tilknytning til Kerneelement 1. I de skriftlige tilbagemeldinger har kommunerne udfoldet de resultater, som arbejdet med udvikling og omsætning af indsatsen har tilvejebragt internt i kommunen. På tværs af kommunale forvaltningsområder, kan resultaterne sammenfattes på følgende vis, hvor kommunerne fremhæver, at indsatsen internt har bidraget til:

- Tværgående samarbejde, ejerskab og forpligtelse
- Sammenhængende fokus på målgruppens deltagelse i fritidsfællesskaber via information og dialog mellem ledere og fagpersoner på tværs af forvaltninger og afdelinger
- Et helhedsorienteret blik på målgruppen, som fagpersoner på fx børne- familieområdet arbejder med
- Skabelsen af en ekstra handlemulighed
- Skabelsen af øget opmærksomhed internt på målgruppens deltagelse i fritidslivet som en vej til bl.a. forbedret trivsel
- Bredere indsigt i fritidsfællesskaber og muligheder, der kan skabes ud fra medarbejderes erfaringer og fritidsvejlederes faglige tilgang og overblik
- En mere åben tankegang om, hvilke fritidsfællesskaber der fx kan inviteres med ind i skolerne og sætte fokus på prioritering af fritidsaktiviteter og deres relevans for børn og unge i målgruppen.

Eksternt samarbejde

Modningserfaringer peger på, at indsatsen er lovende i forhold til at etablere et eksternt samarbejde som fundament for gennemførelse af fritidsvejledningsforløb med børn og unge i indsatsens målgruppe. Med visse undtagelser er det primært gennem fritidsvejledningsforløb, at der skabes konkrete udgangspunkter for etablering af det eksterne samarbejde.

Selvom kommunernes erfaringer viser, at indsatsen giver et godt udgangspunkt for opnåelsen af resultater formuleret i tilknytning til Kerneelement 2, er billedet også, at de eksterne samarbejdsrelationer kan være meget forskelligartede – dette også med hensyn til deling og aktivering af viden om indsatsens målgruppe ude i de enkelte fritidsfællesskaber. Her viser erfaringerne, at der ligger et vigtigt arbejde i at formidle kompetencer og viden som forudsætning for, at børn og unge i indsatsens målgruppe føler sig forstået og mødt på den rette måde. Fritidsvejlederne har erfaret, at det er vigtigt at tage udgangspunkt i det enkelte barn og den unge i dialogen med fritidsfællesskaberne. Det er vigtigt at være konkret i forhold til de kompetencer og den viden, der er relevant i forhold til, at barnet og den unge kan deltage i fritidsfællesskabet. Inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud' var oprindeligt tænkt som vidensformidling direkte til fritidsfællesskaberne, men erfaringerne viser, at inspirationshæftet i praksis ikke fungerer på den måde, men fungerer som baggrundsviden for fritidsvejlederne, der kan formidle viden herfra til fritidsfællesskaberne, når det viser sig relevant i forhold til de konkrete børn og unge.

Der er i alle tre kommuner, enten sideløbende med eller i kraft af arbejdet med 'Fritidsklar', blevet oprettet specialhold med fokus på inkluderende rammer og fællesskaber for børn og unge i indsatsens målgruppe. Ligeledes er der, særligt med udgangspunkt i konkrete fritidsvejledningsforløb, arbejdet med almene fritidsfællesskabers rummelighed og kompetencer i forhold til at byde børn og unge med handicap velkommen. Indsatsen fremstår således lovende i forhold til målet om et bredere udvalg af fritidsfællesskaber, hvor børn og unge med handicap kan deltage.

4.3.2 Resultater for børn og unge i forløb med fritidsvejledning

Indsatsen er, som udfoldet i afsnit 2.2.2, formuleret med følgende forventede resultater for børn og unge i indsatsen koblet til arbejdet med omsætning af Kerneelement 3, 4, 5 og 6 i konkrete fritidsvejledningsforløb.

Boks 4.2 Forventede resultater for børn og unge i indsatsen (Kerneelement 3, 4, 5 og 6)

Resultater på kort sigt

- Deltagende børn er inkluderet i fritidsfællesskaber
- Deltagende børn har opnået en mindsket følelse af ensomhed
- Deltagende børn har opnået positive erfaringer med at deltage i fritidsfællesskaber.

Resultater på mellemlang sigt

- Deltagende børn har opnået øget trivsel og livskvalitet
- Deltagende børn oplever en positiv identitetsudvikling gennem spejling i fællesskaber
- Deltagende børn er i højere grad inkluderet i (andre) fritidsfællesskaber.

Resultater på lang sigt

- Deltagende børn og unges deltagelse og mestringsevne øges i andre arealer (skole, fritid, uddannelse, beskæftigelse)
- Forebyggelse af ensomhed i voksenlivet.

Med i alt 197 fritidsvejledningsforløb, heraf 176, som har nået brobygningsfasen, fremstår indsatsen lovende i forhold til at skabe forudsætningerne for, at flere børn og unge med handicap kan blive deltagere i fritidsfællesskaber.

Tilbagemeldinger fra Allerød, Brønderslev og Varde samt interview og fritidsvejlederes registreringer giver indikationer på, at børn og unge, der gennemfører et fritidsvejledningsforløb, kan opnå de formulerede resultater, herunder bl.a. positive deltageserfaringer og mindsket ensomhedsfølelse. Med forbehold for ikke at have kunnet følge og dokumentere resultater for deltagende børn og unge på længere sigt, udtrykker kommunerne generelt opbakning til indsatsens formulerede resultater. Kommunerne har givet flere konkrete eksempler på opnåede resultater for børn og unge, og disse tæller bl.a.:

- **Mindsket ensomhedsfølelse**
 - Eksempler på børn og unge, der giver udtryk for, at de leger med flere børn, end de plejer
 - Sociale relationer til andre børn i fritidsfællesskabet

- Forældre, der giver udtryk for, at deres barn trives godt i det nye fritidsfællesskab
 - Afsmittende effekt, hvor også børn, som ikke har været en del af indsatsen, men som er i målgruppen, starter i samme fritidsfællesskab som eksempelvis en klassekammerat, der har modtaget fritidsvejledning
 - Indsatsen har ikke kun positiv effekt på barnet/den unge, men kan mindske hele familiens oplevelse af ensomhed og eksklusion fra lokalsamfundet.
- **Trivsel, livskvalitet og selvtillid**
- Tilkendegivelser fra børn og unge, der glæder sig til at komme til fritidsaktivitet, og som er stolte af deres bedrifter i fritidsfællesskabet (score mål, slå golfbold langt, ride, ramme plet til skydning).
 - Forældre, der giver udtryk for, at deres barn er modnet, er mindre sensitiv, har mindre separationsangst
 - Indsatsen har ikke kun positiv effekt på barnet/den unge, men kan øge hele familiens trivsel
 - Styrket selvtillid gennem mestring af fritidsaktivitet.
- **Mestringsevne og deltagelse i andre arenaer**
- Eksempler på, at børn er blevet mere selvhjulpne i forhold til transport
 - Deltagelse i andre fritidsfællesskaber, medlem af elevråd, mod på at blive frivillig
 - Lettet opstart i nyt skoletilbud, grundet relationer til skoletilbuddet gennem deltagelse i fritidsfællesskab.

Som ovenstående eksempler giver indtryk af, kan der for børn og unge være flere positive resultater forbundet med deltagelse i indsatsen. Projektperioden har dog også vist, at der, som udfoldet i afsnit 3.3, er mange varianter af fritidsvejledningsforløb, både med hensyn til indhold, varighed og fastholdelse i fritidsfællesskab. Her kan man rejse spørgsmålet om, hvor mange deltagelseserfaringer, der i længde og kvalitet skal til, førend de formulerede resultater indfries, og det synes under alle omstændigheder at pege på behovet for opfølgning og omsætning af deltagelseserfaringer i de tilfælde, hvor deltagelsen bliver kortvarig. Et punkt, som indsatsens materialer vejleder til, men som kommunerne i projektperioden ikke for alvor har fået erfaringer med.

Til trods for, at ikke alle igangsatte fritidsvejledningsforløb munder ud i brobygning til et fritidsfællesskab, viser modningsarbejdet, at indsatsen også i disse tilfælde bidrager til at informere børn og unge med handicap og deres familier om muligheder for deltagelse i lokale fritidsfællesskaber samt om muligheden for støtte fra en

fritidsvejleder i 'Fritidsklar'. En viden, der kan antages at gøre vejen mod deltagelse i fritidsfællesskaber for børn og unge med handicap kortere end ellers.

4.4 Er omkostningerne ved brug af indsatsen realistiske i drift?

Som led i evalueringen er der gennemført en omkostningsvurdering på niveau 3, jf. Social- og Boligstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser (Socialstyrelsen, 2021a).

Omkostningsvurderingen består i kommunernes kvalificerede skøn over, hvad det vil koste for en ny kommune at opstarte og drifte indsatsen 'Fritidsklar' i en 3-årig periode fx 2026-2028 ud fra de erfaringer, som kommunerne har fået i udviklingsprojektet. Der er tale om et kvalificeret skøn, idet en væsentlig del af omkostningerne for kommunernes udviklingsarbejde i 2023-2025 har været knyttet til netop udviklingsarbejde, evalueringsaktiviteter mv., som nye kommuner ikke vil skulle bruge ressourcer på. De kan tage udgangspunkt i 'Fritidsklar'.

De tre kommuners skøn over omkostninger er udviklet i samarbejde med VIVE og beskrevet i afsnit 6.4 og alle konkrete vurderinger af omkostninger og kommentarer til dem fremgår af Bilag 1.

Vi har samlet hovedtallene for kommunernes vurderinger af omkostninger til løn (ledere, projektleder, fritidsvejledere og andre) og øvrige omkostninger (lokaler, materialer, udstyr, kompetenceudvikling og andet) i Tabel 4.1.

Tabel 4.1 Kommunernes vurdering og skøn over, hvad der vil koste at opstarte og drifte indsatsen i 3 år i en kommune, der ligner deres

Allerød	2026	2027	2028	SUM	Brønderslev	2026	2027	2028	SUM	Varde	2026	2027	2028	SUM
Løn	Timer	Timer	Timer		Løn	Timer	Timer	Timer		Løn	Timer	Timer	Timer	
Leder	0	0	0	0	Leder	50	40	40	130	Leder	57	38	38	133
Projektleder	780	520	0	1.300	Projektleder	1.125	675	675	2.475	Projektleder	0	0	0	0
4 Fritidsvejledere	1.924	1.924	1.924	5.772	3 Fritidsvejledere	1.350	1.350	1.350	4.050	3 Fritidsvejledere	1.656	1.932	1.932	5.520
Administrativ medarbejder	0	0	0	0	Administrativ medarbejder	15	15	15	45	Administrativ medarbejder	20	20	20	60
Timer i alt	2.704	2.444	1.924	7.072	Timer i alt	2.540	2.080	2.080	6.700	Timer i alt	1.733	1.990	1.990	5.713
Øvrige omkostninger					Øvrige omkostninger					Øvrige omkostninger				
Fysiske rammer				SUM	Fysiske rammer				SUM	Fysiske rammer				SUM
Lokaler	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.	Lokaler	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.	Lokaler	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.
Materialer - samarbejde	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.	Materialer - samarbejde	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.	Materialer - samarbejde	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.
Materialer - vejledning	0 kr.	0 kr.	0 kr.	0 kr.	Materialer - vejledning	6.500 kr.	6.500 kr.	6.500 kr.	19.500 kr.	Materialer - vejledning	1.500 kr.	0 kr.	0 kr.	1.500 kr.
Materialer	15.000 kr.	500 kr.	500 kr.	16.000 kr.	Materialer	11.999 kr.		2.100 kr.	14.099 kr.	Materialer	5.000 kr.	2.000 kr.	2.000 kr.	9.000 kr.
Kompetenceudvikling					Kompetenceudvikling					Kompetenceudvikling				
Løn	32.560 kr.	18.480 kr.	18.480 kr.	69.520 kr.	Løn	19.190 kr.	8.920 kr.	8.920 kr.	37.030 kr.	Løn	3.500 kr.	5.250 kr.	5.250 kr.	14.000 kr.
Transport	460 kr.	1.000 kr.		1.460 kr.	Transport	1.700 kr.	1.700 kr.	1.700 kr.	5.100 kr.	Transport	2.400 kr.	1.800 kr.	1.800 kr.	6.000 kr.
Andre – fx kursusafgifter	14.060 kr.	32.560 kr.	0 kr.	46.620 kr.	Andre – fx kursusafgifter	1.792 kr.	4.656 kr.	2.284 kr.	8.732 kr.	Andre – fx kursusafgifter	5.000 kr.	4.500 kr.	6.000 kr.	15.500 kr.
Øvrige omkostninger				0 kr.	Øvrige omkostninger					Øvrige omkostninger				
Mobiltelefon + udstyr	8.372 kr.	1.456 kr.	1.456 kr.	11.284 kr.	IT-udstyr	26.974 kr.			26.974 kr.	Computer	5.000 kr.	0 kr.	0 kr.	5.000 kr.
					Telefoner + abonnementer	10.402 kr.	6.346 kr.	1.137 kr.	17.885 kr.	Telefon	2.800 kr.	0 kr.	0 kr.	2.800 kr.
					Foreningshonorar	3.545 kr.	16.560 kr.	16.560 kr.	36.665 kr.	Støttemuligheder	7.500 kr.	15.000 kr.	15.000 kr.	37.500 kr.
										Introduktion af fritidstilbud	0 kr.	48.000 kr.	48.000 kr.	96.000 kr.
										Understøttelse af fritidstilbud	0 kr.	10.000 kr.	10.000 kr.	20.000 kr.
I alt	70.452 kr.	53.996 kr.	20.436 kr.	144.884 kr.	I alt	82.102 kr.	44.682 kr.	39.201 kr.	165.985 kr.	I alt	32.700 kr.	86.550 kr.	88.050 kr.	207.300 kr.

Det fremgår af Tabel 4.1, at vurderingerne af behov for løntimer i 3 år svinger mellem i alt 5.731 i Varde, 6.700 i Brønderslev og 7.072 i Allerød. Denne forskel dækker over, at de tre kommuner når frem til stort set det samme antal løntimer på omkring 2.000 i det 3. år.

De større forskelle i vurderinger af løntimer i de 2 første år beror på, at Allerød vurderer, at der er behov for projektledelse i de 2 første år, men at disse timer kan nedtrappes i det 2. år og helt bortfalde i det 3. år. Brønderslev vurderer også, at der er behov for løntimer til ledelse og projektledelse, samt at de kan nedtrappes i det 2. år, men ikke i det 3. år. Varde vurderer, at der ikke er behov for projektledelse, men alene overordnet ledelse på niveau med Brønderslevs vurdering på omkring 50 timer i det første år og dernæst omkring 40 timer i de følgende år. Allerød vurderer, at den overordnede ledelse af indsatsen kan varetages inden for øvrige ledelsesopgaver.

I år 3 er Allerød og Varde helt på linje med hinanden, når de vurderer, at behovet for løntimer til fritidsvejledere er på omkring 1.925 timer. Brønderslev vurderer, at der er behov for færre løntimer: 1.350 til fritidsvejledere, og flere løntimer til projektledelse: 675 i de 3. år.

Det fremgår også af Tabel 4.1, at de tre kommuners vurderinger af øvrige omkostninger varierer mellem i alt knap 150.000 kr. og godt 200.000 kr., der går til materialer, kompetenceudvikling og IT-udstyr for alle tre kommuner. Forskellene viser sig særligt i, at det alene er Brønderslev, der har disponeret midler til foreningshonorar, og alene er Varde, der har disponeret midler til forskellige støttemuligheder til fritidstilbud.

Variationerne i de tre kommuners vurdering af omkostninger afspejler et nogenlunde fælles niveau, hvor variationerne viser, at indsatsens organisatoriske implementering kan kræve mere eller mindre ledelse, og Kerneelement 1 og 2 målrettet det interne og eksterne samarbejde kan prioriteres mere eller mindre. De konkrete prioriteringer må vurderes i forhold til kommunernes forskellige udgangspunkter i forhold til det eksisterende interne og eksterne samarbejde samt fordelingen af opgaver med opsporing og invitation af børn og unge i målgruppen på special- og/eller almenområdet.

Samlet set betragtes de tre udviklingskommuners omkostningsvurderinger som værende forståelige og realistiske for nye kommuner, set i lyset af de lovende resultater, som kommunerne har erfaret i udviklingsprojektet.

4.5 Er indsatsen accepteret og efterspurgt af andre kommuner?

Erfaringerne fra de tre udviklingskommuner viser, at der er interesse i at fortsætte arbejdet med 'Fritidsklar'. Projektledere og ledere udarbejdede derfor forslag til politisk beslutning om at få indsatsen 'Fritidsklar' med i budgetforhandlingerne for 2026. Dette skete som en naturlig konsekvens af, at både ledere, projektledere, fritidsvejledere, fritidsfællesskaber og de involverede børn, unge og deres forældre har givet udtryk for, at indsatsen er relevant og kan bidrage til, at flere børn og unge med handicap bliver deltagere i fritidsfællesskaber.

Resultatet for de tre kommuners fremlagte forslag til fortsættelse af 'Fritidsklar' blev, at man i Allerød og Varde forsætter med 'Fritidsklar' i 2026, mens man i Brønderslev vil arbejde med at bruge erfaringerne i eksisterende indsatser og tilbud.

I forbindelse med projektledermødet i september 2025 besvarede projektlederne en række spørgsmål fra VIVE om deres forslag til at fortsætte med 'Fritidsklar' i kommunen. Da svarene er meget lærerige, så bringer vi dem i de følgende tre bokse, hvorefter vi sammenfatter 15 andre kommuners svar på, om de vurderer, at der er behov for 'Fritidsklar', og om indsatsen er efterspurgt.

1. Hvor vil indsatsen være forankret rent organisatorisk?

Indsatsen vil fortsat foregå i et samarbejde mellem skole- og socialområdet. Det vil organisatorisk være forankret på skoleområdet, i "virksomheden" UNG Allerød (hvor fritidsvejlederne er ansat) med understøttelse til fortsat koordinering fra det øvrige skoleområde og socialområdet.

2. Hvor mange fritidsvejledere forventes at være tilknyttet indsatsen, og hvad er deres ugentlige timeantal?

Der er budgetteret med 1,2 årsværk fordelt på 3-4 medarbejdere, som vil have en kombineret jobfunktion, hvor de er ansat som både fritids- og klubmedarbejdere. Indregnet i de 1,2 årsværk er også koordinatorfunktionen på socialområdet. Det forventes, at fritidsvejlederne vil have mellem 5 og 15 timer i indsatsen ugentligt.

3. Oplist kort de opgaver, som hhv. projektleder og fritidsvejleder kommer til at varetage

Tilbuddet vil som udgangspunkt fortsætte, som under projektperioden. Dog vil den administrative del blive minimeret, da fritidsvejlederne ikke skal dokumentere i samme omfang. Der vil i stedet blive lavet en "light"-registreringsudgave, som skal sikre den løbende koordinering af tilbuddet fremadrettet. Projektlederens rolle vil også blive minimeret. Projektlederens rolle vil fremadrettet være at understøtte den tværgående koordinering og sikre forankring/udvikling af indsatsen.

4. Hvilken målgruppe af børn og unge kommer I til at tilbyde indsatsen?

Som udgangspunkt er det intentionen at fortsætte med den målgruppe, som indsatsen er blevet testet på i Allerød Kommune. Det vil sige børn og unge i grundskolealderen med autisme- og eller ADHD-lignende adfærd (usynlige handicap). Vi kan dog se, at tilbuddet med fordel kan udvides til at inkludere unge, der fx er i målgruppen for STU. Der er under projektperioden lavet en aftale med Specialsport om, at de hjælper de børn og unge med handicap, som ligger uden for Allerød Kommunes tilbud. Denne aftale vil fortsætte med det fortsatte medlemskab af Handicapidræts- og Fritidspuljen.

5. Er der ting, som I vil stoppe med at gøre eller gøre anderledes, end I har gjort hidtil?

Registreringen vil blive justeret fra at understøtte både evaluering og den praktiske koordinering af tilbuddet til udelukkende at understøtte den praktiske koordinering af tilbuddet. Ledelsen af tilbuddet vil blive flyttet fra Borgerservice (socialområdet) til Klub Allerød (skoleområdet).

1. Hvor vil indsatsen være forankret rent organisatorisk?

Indsatsen vil være forankret i Fagforvaltningen for Børn og Kultur i Fritids- og Kulturafdelingen.

2. Hvor mange fritidsvejledere forventes at være tilknyttet indsatsen, og hvad er deres ugentlige timeantal?

1 fritidsvejleder med et ugentlig timeantal på 10 timer.

3. Oplist kort de opgaver, som hhv. projektleder og fritidsvejleder kommer til at varetage

Fritidsvejlederen skal rekruttere børn og unge i målgruppen, lave relationsarbejde med børn/unge, forældre, skole og foreningsliv, hjælpe børnene/de unge ud i fritidsfællesskaber i det omfang, det er muligt. Herudover skal fritidsvejlederen i højere grad skabe stærke netværker til skolernes specialafdelinger, så afdelingerne i højere grad kan klare rekrutteringsarbejdet.

Projektlederfunktionen vil blive varetaget inde hos Fritids- og kulturafdelingen. Projektlederfunktionen vil dække over faglig sparring med fritidsvejlederen, de formelle ansættelsesforhold, hjælp til koordinering med skoler og foreninger.

4. Hvilken målgruppe af børn og unge kommer I til at tilbyde indsatsen? Børn og unge tilknyttet Brønderslev Kommunes specialafdelinger.

5. Er der ting, som I vil stoppe med at gøre eller gøre anderledes, end I har gjort hidtil?

- a) Vi vil i højere grad målrette registreringen af data, således at vi kun registrerer data, som vi kan bruge fremadrettet i praksis. Det vil sige: mindre registrering.*
- b) Fritidsvejlederen vil i højere grad skulle agere på de henvisninger fra specialafdelingerne og bruge mindre tid på rekruttering grundet det mindre timeantal.*
- c) Der vil ikke være mulighed for at søge støtte til kontingent og udstyr gennem denne ordning mere. Brønderslev Kommune har en fritidspasordning, hvor der er mulighed for at søge kontingentstøtte.*

1. Hvor vil indsatsen være forankret rent organisatorisk?

Der er udarbejdet et forslag, hvor der lægges op til en organisering under Kultur og Fritid, men hvor der skal findes fælles finansiering mellem Kultur-og Fritidsforvaltningen, Børn og Familieforvaltningen og evt. Skoleforvaltningen.

2. Hvor mange fritidsvejledere forventes at være tilknyttet indsatsen, og hvad er deres ugentlige timeantal?

"Drømmescenariet" er følgende, men kan reduceres til 1 fritidsvejleder (koordinatorfunktion) på 30t/u og 1 fritidsvejleder på 6t/u: 1 fritidsvejleder (koordinatorfunktion) – 30 t/u (organiseret i Kultur og Fritid), 1 fritidsvejleder – 6 t/u (organiseret i fx PPR), 1 fritidsvejleder – 6t/u (organiseret i fx Familiecentret, AKT-netværk, specialscole, myndighed, ungdomsscole etc.)

3. Oplist kort de opgaver, som hhv. projektleder og fritidsvejleder kommer til at varetage

Vi arbejder ikke videre med en projektleder, men i stedet en opsplitning i, hvilke opgaver fritidsvejleder med koordinatorfunktion og fritidsvejleder uden koordinatorfunktion vil komme til at varetage. Fritidsvejleder(ne) uden koordinatorfunktion har som deres arbejdsopgave de individuelle fritidsvejledningsforløb – og at være ambassadører for indsatsen på deres fagområde/arbejdssted. Disse opgaver har fritidsvejleder med koordinatorfunktion også, men derudover varetager vedkommende også en række opgaver i forhold til koordinering, opsporing og rekruttering samt øvrige aktiviteter. Se disse oplystet i bilaget under Model 1 – Fritid For Alle ved overskriften: Arbejdsopgaver.

4. Hvilken målgruppe af børn og unge kommer I til at tilbyde indsatsen?

I de forslag, der arbejdes med lige nu, er oplægget en udvidelse af målgruppen for fritidsvejledning til børn og unge i udsatte positioner i alderen 5-17 år.

5. Er der ting, som I vil stoppe med at gøre eller gøre anderledes, end I har gjort hidtil?

Brobyggere: Vi har i de to foreslåede modeller ikke gået videre med tanken om brobyggere. Samarbejdet med landsorganisation: Relevant at samarbejde med landsorganisationer om specifikke opgaver, der kunne vise sig relevante, frem for et fast timetal.

Opkvalificeringskoncept: Det har vist sig mere givtigt at målrette vejledningen til foreningerne i forhold til behovet i de specifikke fritidsvejledningsforløb og herudover supplere med netværks-/temaafstener for de frivillige relateret til inklusion af målgruppen.

Styregruppe: Ansaret for indsatsen placeres ved en chef, men med 1-2 dialogmøder årligt med de andre involverede chefområder for at sikre kvalitet i driften, ejerskab og tværgående involvering.

For at svare på evalueringens spørgsmål om, hvorvidt indsatsen er accepteret og efterspurgt af andre danske kommuner, har vi rettet henvendelse til 15 tilfældigt udvalgte kommuner og spurgt, om de efter en kort præsentation af indsatsen kunne overveje at implementere indsatsen i egen kommune. De 15 kommuner er tilfældigt udvalgt, dog med variation i forhold til geografisk placering (region), befolkningsstørrelse og type (fx lille landkommune, forstadskommune, mellemstor kommune mv.). De 15 kommuner fordeler sig desuden ligeligt mellem kommuner, der aktuelt både har fritidspasordning og fritidsvejleder, kommuner, som kun har fritidspasordning, og endelig kommuner, som hverken har fritidspasordning eller fritidsvejleder.

Information om indsatsen samt spørgsmål om interesse og efterspørgsel af indsatsen er blevet fremsendt via mail til ledere af hhv. kultur- og socialforvaltninger i de 15 kommuner. Vi har modtaget svar fra 12 kommuner (svarende til en svarprocent på 80 %). Indholdet af de indkomne svar fremgår af Tabel 4.2.

Det fremgår af Tabel 4.2, at 10 af de 12 kommuner vurderer, at der er i høj grad (1), i nogen grad (7) og i mindre grad (2) er behov for en indsats, der understøtter inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber. To kommuner vurderer, at der ikke er behov for indsatsen i deres kommunale kontekst.

Når det kommer til kommunernes vurdering af, om de kunne overveje at implementere indsatsen 'Fritidsklar', svarer 9 af de 12 kommuner positivt, idet 3 kommuner i høj grad ville overveje det (økonomi og faglige perspektiver angives som afgørende) 6 kommuner ville i nogen grad overveje det (økonomi, tilvejebringelse af kompetencer, faglige perspektiver samt mulighed for lokal tilpasning og koordinering med øvrige indsatser angives som afgørende). 3 kommuner svarer nej og angiver allerede eksisterende tilbud og målgruppens begrænsede størrelse i kommunen som afgørende grunde for deres svar.

Kommunerne har også svaret på det sidste spørgsmål: Hvor sandsynligt er det, at I vil vælge at implementere *Indsats til inklusion af børn og unge med handicap*, der nu hedder 'Fritidsklar', i jeres kommune, hvis I får stillet implementeringsrådgivning og kompetenceudvikling til rådighed? Her svarer 5 kommuner, at det er overvejende sandsynligt; 3 kommuner svarer, at det er lidt sandsynligt; og 3 kommuner fastholder, at det ikke er sandsynligt, at de vil implementere indsatsen, selvom de får stillet implementeringsvejledning og kompetenceudvikling til rådighed. En enkelt kommune svarer 'ved ikke' til spørgsmålet om sandsynlighed for implementering af indsatsen med implementeringsvejledning og kompetenceudvikling.

Tabel 4.2 Svar på spørgsmål om interesse og efterspørgsel af indsatsen 'Fritidsklar'

	1. Behov for indsats?	2. Overveje at implementere indsatsen?	3. Hvad er afgørende for dit svar?	4. Sandsynlighed for implementering med støtte?
Kommune 1	Ja, i høj grad	Ja, i høj grad	Afklaring af forvaltningsmæssige snitflader, tilførsel af økonomiske ressourcer og behov for udvidelse af eksisterende indsatser (Fritidsguide)	Lidt sandsynligt
Kommune 2	Ja, i nogen grad	Ja, i nogen grad	Tilførsel af ressourcer og prioritering	Overvejende sandsynligt
Kommune 3	Ja, i nogen grad	Ja, i høj grad	Faglige perspektiver	Overvejende sandsynligt
Kommune 4	Ja, i nogen grad	Ja, i nogen grad	Allerede eksisterende tilbud og behov for yderligere ressourcer	Lidt sandsynligt
Kommune 5	Ja, i nogen grad	Ja, i nogen grad	Tilførsel af ressourcer samt tilvejebringelse af kompetencer	Overvejende sandsynligt
Kommune 6	Ja, i nogen grad	Ja, i nogen grad	Faglige perspektiver	Ved ikke
Kommune 7	Ja, i nogen grad	Ja, i høj grad	Faglige perspektiver	Overvejende sandsynligt
Kommune 8	Ja, i nogen grad	Ja, i nogen grad	Økonomiske ressourcer og mulighed for lokal tilpasning	Overvejende sandsynligt
Kommune 9	Ja, i mindre grad	Ja, i nogen grad	At indsatsen kan koordineres med igangværende indsatser	Lidt sandsynligt
Kommune 10	Ja, i mindre grad	Nej	Lille kommune, hvor målgruppen er begrænset. Vurderer, at være lykkedes godt med målgruppens inklusion i fritidsfællesskaber.	Ikke sandsynligt
Kommune 11	Nej	Nej	Allerede eksisterende tilbud	Ikke sandsynligt
Kommune 12	Nej	Nej	Allerede eksisterende tilbud	Ikke sandsynligt

Anm: Spørgsmålene i deres helhed:

1. Har din kommune et behov for en indsats, der kan bidrage til at styrke Inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber?

2. Vurderer du, på baggrund af den vedhæftede information om de tre kommuners erfaringer med implementering, resultater og omkostninger, at din kommune alvorligt kunne overveje at implementere indsatsen Inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber? 3. Hvad er afgørende for dit svar om brugen af indsatsen i din kommune?

4. Hvor sandsynligt er det, at I vil vælge at implementere indsatsen i jeres kommune, hvis I får stillet implementeringsrådgivning og kompetenceudvikling til rådighed?

Kilde: VIVE.

De 10 kommuner, som i varierende grad vurderer, at der er behov for en indsats som 'Fritidsklar', har også svaret på et spørgsmål om, hvorvidt kommunen ser potentiale i at anvende eller hente inspiration i hhv. selve indsatsbeskrivelsen, indsatsens to guides til hhv. internt og eksternt samarbejde og til individuelle fritidsvejledningsforløb samt inspirationshæftet 'Fritidsklar – Fritid med handicap'.

Her svarer 4 ud af 10 kommuner, at de vil overveje at gøre brug af alle fire materialer. 2 kommuner ser potentiale i at anvende og hente inspiration i indsatsbeskrivelsen og 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde'. 1 kommune tilkendegiver særlig interesse i indsatsens to guides, mens 1 kommune fremhæver 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning' og inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud' som brugbare. Endelig er der 2 kommuner, som særligt peger på inspirationshæftet 'Fritidsklar – Fritid med handicap' som relevant at hente inspiration i.

5 Konklusion

Kommunernes udviklingsarbejde og evalueringens fund viser, at det har været muligt for de tre udviklingskommuner at omsætte indsatsens grundlæggende dele til praksis på hver deres måder og har skabt lovende resultater.

Der er skabt lovende resultater i forhold til at udvikle det interne samarbejde om målgruppens deltagelse i fritidsfællesskaber og det eksterne samarbejde med fritidsfællesskaber. Mest afgørende resultater: At børn og unge med handicap gennem forløb med fritidsvejledning er blevet deltagere i fritidsfællesskaber.

Kommunernes udviklingsarbejde og evalueringens fund viser samtidig, at der er en indre sammenhæng mellem konstruktive forløb med fritidsvejledning og etablering af internt og eksternt samarbejde. Erfaringerne viser desuden, at der er behov for adgang til relevant viden, der tilpasses målgrupperne i praksis for så vidt angår i både form, indhold og omfang. Læringen på dette punkt er særligt, at frivillige ikke efterspørger og læser lange pjecer om forskellige former for handicap og diagnoser, men meget gerne lytter, når de taler med fritidsvejledere om, at konkrete børn og unge gerne vil deltage i deres fritidsfællesskab.

Evalueringens samlede vurdering af 'Fritidsklar' er meget positiv for så vidt angår de grundlæggende elementers sammenhæng, relevans og målsætningen om, at 'Fritidsklar' skal understøtte, at flere børn og unge med handicap deltager i fritidsfællesskaber.

Det er klart beskrevet, at kommuner skal arbejde med de grundlæggende dele og kerneelementerne for at kunne sige, at man bruger indsatsen 'Fritidsklar'. Det er samtidigt meget klart, at kommunerne skal omsætte de forskellige dele og kerneelementer på lokalt tilpassede måder.

'Fritidsklar' er en relativt åben ramme for kommuners lokale tilpasninger, hvilket gør det relevant at skabe en ramme for tværkommunalt samarbejde mellem kommuner, der arbejder med 'Fritidsklar' og lignende indsatser. Kommunernes lokale brug af indsatsen kan styrkes gennem udveksling erfaringer og viden mellem kommunerne og andre relevante aktører. Formålet med deltagelse af andre aktører skulle være at bidrage med viden og fastholde fokus på, at indsatsen 'Fritidsklar' anvendes og udvikles i overensstemmelse med hovedmålsætningen om, at børn og unge med handicap bliver deltagere i fritidsfællesskaber.

> Dokumentation

6 Data og metode

6.1 Interview i tre kommuner

Som led i arbejdet med at følge og dokumentere de tre kommuners omsætning og udvikling af 'Fritidsklar – Indsats til inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber' har VIVE undervejs i projektperioden gennemført interview med relevante parter. Disse tæller: Kommunale ledere og projektledere, fritidsvejledere, aktivitetsansvarlige/frivillige i fritidstilbud samt børn og forældre, som har været en del af indsatsen i de tre kommuner.

Interview med kommunale ledere og projektledere samt med fritidsvejledere er gennemført over i alt tre runder, hvoraf den første runde af interview blev gennemført ved fysisk besøg i kommunerne. Interviewene er ved de to opfølgende runder gennemført virtuelt over zoom.

De børn og unge samt forældre, som har deltaget i interview og delt deres erfaringer med at modtage fritidsvejledning gennem indsatsen, har fået tilbudt at afholde interviewet både fysisk, virtuelt eller over telefon. Her har alle børn og forældre foretrukket enten virtuelle eller telefoniske interview. Det samme gør sig gældende for aktivitetsansvarlige/frivillige i fritidstilbud, som har åbnet deres fritidsfællesskab for børn og unge i indsatsen.

Interviewene med de forskellige grupper af informanter har taget udgangspunkt i informanternes respektive roller i og særlige perspektiver på indsatsen. Samlet giver de gennemførte interview således viden om bl.a. forhold omkring organisering og forankring af indsatsen, opbygning af internt samarbejde, rekruttering af børn i målgruppen, opbygning af eksternt samarbejde med fritidsfællesskaber og foreninger, gennemførelse af konkrete fritidsvejledningsforløb samt vurdering af indsatsens resultater på organisatorisk niveau og i henhold til målgruppen.

Boks 6.1 Interview med kommunal leder – hovedtemaer

- Baggrund og motivation for samt forventninger til arbejdet med at udvikle og afprøve indsatsen
- Organisering og forankring: Valg og erfaringer
- Ledelsesmæssige opgaver i forbindelse med afprøvning og udvikling af indsatsen
- Vurdering af behov for indsatsen som tilbud til målgruppen
- Vurdering af indsatsens mål for internt og eksternt samarbejde samt for børn og unge i målgruppen
- Udvikling af indsatsen: Justeringer og erfaringer

Boks 6.2 Interview med kommunal projektleder – hovedtemaer

- Baggrund og motivation for samt forventninger til arbejdet med at udvikle og afprøve indsatsen
- Organisering og erfaringer med rollen som projektleder, herunder opgaver i relation til internt og eksternt samarbejde
- Erfaringer med organisering og forankring samt med opsporing og rekruttering
- Vurdering af behov for indsatsen som tilbud til målgruppen
- Vurdering af indsatsens mål for internt og eksternt samarbejde samt for børn og unge i målgruppen
- Udvikling af indsatsen: Justeringer og erfaringer

Boks 6.3 Interview med fritidsvejleder – hovedtemaer

- Baggrund og motivation samt forventninger til arbejdet med indsatsen
- Erfaringer med opsporing, rekruttering og invitation
- Konkrete erfaringer med gennemførelse af fritidsvejledningsforløb, herunder afdækning, brobygning og afslutning af forløb
- Erfaringer med internt samarbejde
- Erfaringer med eksternt samarbejde og kontakt til fritidsfællesskaber
- Vurdering af indsatsen resultater
- Udvikling af indsatsen: Justeringer og erfaringer.

Boks 6.4 Interview med barn/unge – hovedtemaer

- Præsentation, herunder beskrivelse af dagligdag, interesser, fritid og eventuelle tidligere erfaringer med deltagelse i fritidsfællesskaber
- Første møde med fritidsvejleder, herunder afdækning af interesser, ressourcer og eventuelle barrierer
- Motivation, ønsker og drømme i forhold til deltagelse i et fritidsfællesskab
- Erfaringer med deltagelse i fritidsfællesskabet: Aktiviteter, samvær med andre børn og voksne
- Kontakt til fritidsvejleder undervejs i forløbet
- Udbytte af fritidsvejledningsforløb.

Boks 6.5 Interview med forældre – hovedtemaer

- Præsentation af forældre og barn/unge, herunder dagligdag og familiens (barnets, søskendes og forældres) erfaringer med deltagelse i fritidsfællesskaber
- Baggrund for og beskrivelse af barnets vej ind i indsatsen
- Første møde med fritidsvejleder
- Erfaringer fra barnets fritidsvejledningsforløb: Afdækning, brobygning og opfølgning og afslutning af forløb
- Erfaringer med kontakt til og eventuelt samarbejde med barnets fritidsfællesskab
- Udbytte af fritidsvejledningsforløbet
- Forslag til eventuel tilpasning eller udvikling af indsatsen/fritidsvejledningen.

Boks 6.6 Interview med aktivitetsansvarlig/frivillig i fritidsfællesskab – hovedtemaer

- Præsentation af aktivitetsansvarlig og fritidsfællesskab: Aktiviteter, medlemmer, krav/rammer for deltagelse
- Eksisterende erfaringer med børn i indsatsens målgruppe
- Erfaringer med kontakt til og samarbejde med fritidsvejleder
- Erfaringer med inklusion af barn/ung gennem indsatsen, herunder opstart eventuelt med støtte fra fritidsvejleder
- Generelle erfaringer og vurdering af indsatsen 'Fritidsfællesskaber'
- Forslag til udvikling og justering af indsatsen.

6.2 Indsamling, bearbejdning og analyse af kvalitativt datamateriale

Interview med kommunale ledere, projektledere og fritidsvejledere er i første indsamlingsrunde (medio 2023) gennemført ved fysiske besøg, mens interviewene i de efterfølgende indsamlingsrunder er gennemført enten telefonisk eller virtuelt over zoom. Interview med børn/unge, forældre og aktivitetsansvarlige/frivillige i fritidsfællesskaber er, efter interviewpersonernes ønske, gennemført telefonisk eller virtuelt.

Vi har ved interviewene anvendt semistrukturerede interviewguides, der dels har tilladt fokus på en række hovedtemaer (udfoldet i afsnit 6.1) med relevans for den givne informanttype på tværs af kommuner og dels sikret åbenhed for dialog om eksempelvis mere kommunespecifikke forhold, fx særlige organiserings- eller rekrutteringsmåder.

Alle interview er med interviewpersonernes tilladelse blevet optaget, og lydfilerne er efterfølgende blevet refereret. Referaterne, indeholdende fuldt transskriberede passager, er efterfølgende blevet kondenseret med fokus på erfaringer med indsatsens forskellige dele og indhold.

Evalueringen præsenterer hovedindtryk fra interviewene samt udsagn i form af citater i anonymiseret form.

6.3 Kvantitativ registrering af fritidsvejledningsforløb

Med formålet at indsamle viden om de gennemførte fritidsvejledningsforløb har evalueringen anvendt et registreringsskema opbygget i Excel. Registreringsskemaet er for hvert fritidsvejledningsforløb blevet udfyldt af fritidsvejledere i de tre kommuner. Registreringsarket rummer en række grundoplysninger om barnet/den unge samt informationer om barnets skole, kontaktoplysninger på forældre mv. I tillæg til grundoplysningerne, er arket opbygget i en række sektioner, der stemmer overens med de faser, aktivitetsbeskrivelser og kerneelementer, der udgør indsatsen i forhold til gennemførelse af fritidsvejledningsforløb. Fritidsvejlederne har således udfyldt informationer i relation til afdækning af barnets fritidsinteresser, ressourcer og udfordringer, til brobygning og samarbejde med de valgte fritidsfællesskaber og i relation til opfølgning og afslutning af forløb.

Registreringsarket har i sin grundform været ens på tværs af de tre projektkommuner, dog med enkelte, kommunespecifikke tilpasninger. Arket er opbygget og tilpasset i dialog med fritidsvejledere og særligt projektledere i kommunerne.

Registreringer af de gennemførte fritidsvejledningsforløb gør det i evalueringen muligt at fremlægge viden om fritidsvejledningsforløbene, herunder varighed af forløb, rekrutteringsveje, støttebehov i forhold til barnets deltagelse, kontakt og samarbejde med aktivitetsansvarlig/frivillig i fritidsfællesskab, behov for opfølgning, aftaler mellem fritidsvejleder, familie og fritidsfællesskab og afslutning af forløb. De registrerede grundoplysninger muliggør desuden opgørelser vedrørende bl.a. alder og køn for de børn, der har modtaget fritidsvejledning i indsatsen.

6.4 Vurdering af indsatsens omkostninger i drift

Som led i evalueringen er der gennemført en analyse af indsatsens økonomiske aspekter. Der er her tale om en omkostningsvurdering på niveau 3, jf. Social- og Bolidstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser (Socialstyrelsen, 2021a). Omkostningsvurderingen gennemføres på niveau 3, idet der er tale om et udviklingsprojekt (modningsprojekt) i form af en ikke-afgrænset borgerrettet indsats, der indeholder implementering af en fasemodel, fem pejlemærker og organisatoriske forudsætninger, der ikke kan kvantificeres og opgøres entydigt.

Omkostningsvurderingen består i et kvalificeret skøn over, hvad det koster hhv. at opstarte og drifte indsatsen. Denne viden om det vurderede niveau af udgifter i en etablerings- og driftsfase, danner grundlag for besvarelse af spørgsmålet om, hvorvidt der kan siges at være et rimeligt forhold mellem ressourcer og forventede resultater ved implementering af indsatsen i en kommunal kontekst.

Til at besvare spørgsmålet har vi bedt de tre projektkommuner komme med deres bedste bud på omkostninger forbundet med hhv. opstart og drift af indsatsen. Etableringsomkostningerne omfatter de engangsudgifter, der er forbundet med opstart af indsatsen, fx tid og ressourcer brugt på rekruttering af medarbejdere til varetagelse af projektlederrolle og fritidsvejlederfunktion, løn til ledere og medarbejdere i relation til forankring af indsatsen, nedsættelse af styregruppe eller lignende. Der kan også være tale om udgifter til tilvejebringelse af eventuelle fysiske rammer for indsatsen. De driftsmæssige udgifter omfatter udgifter til løbende drift af indsatsen. Driftsudgifter kan således inkludere lønudgifter til de medarbejdere, der er involveret i indsatsen (fx fritidsvejleder og projektleder), udgifter til løbende kompetenceudvikling eller uddannelse, ressourcer til materialer eller afholdelse af aktiviteter mv.

De tre kommuners skøn over indsatsens omkostninger i hhv. etablerings- og drifts-fase er indsamlet gennem en proces, hvor VIVE udarbejdede et skema, hvori projektlederne kunne angive deres vurderinger af, hvilke omkostninger en ny sammenlignelig kommune vil få, hvis de skulle implementere indsatsen i 2026 og tre år frem. Skemaet blev gennemgået og kommenteret på et virtuelt projektledermøde, hvori VIVE deltog. Herefter besvarede projektlederne skemaet og fremsendte det til VIVE.

Kommunernes svar vurderes og formidles i afsnit 4.4 og suppleres med kommunernes bemærkninger i Bilag 1.

Tabel 6.1 Evalueringens metoder, datakilder og anvendelse

Metode og datakilde	Beskrivelse
Interview med fokus på udviklingsarbejde og erfaringer med indsatsen	Interview ved opstart, midtvejs og ved projektets afslutning med kommunale ledere Antal interview med... - ledere: 5 - projektledere: 13 - fritidsvejledere: 13 - aktivitetsansvarlige/frivillige i fritidsfællesskaber: 10 enkeltpersoninterview og et fokusgruppeinterview med 7 deltagere - forældre: 6 - børn/unge: 7
Registreringer af fritidsvejledningsforløb	Registreringer fra 252 fritidsvejledningsforløb foretaget af fritidsvejledere i de tre kommuner for forløb med børn og unge
Vurdering af indsatsens omkostninger	Projektkommunernes opgørelser og skønsmæssige vurderinger af omkostninger ved etablering og drift af indsatsen
Spørgeskema til 15 tilfældigt udvalgte kommuner	Spørgsmål om vurdering af behov for indsatsen og om kommunens umiddelbare interesse i på sigt at implementere indsatsen. 12 besvarelser fra kommuner i hele landet og af forskellig størrelse
Tværkommunale udviklingsmøder	4 møder med deltagelse af projektkommuner, SBST og VIVE afholdt ultimo 2022, ultimo 2023, medio 2024 og medio 2025
Deltagelse i møder	Projektledermøder med varierende tema med relevans for fx indsatsen som helhed, udvalgte dele eller data og dokumentation 3 videomøder afholdt medio 2023, 2024, 2025.

Litteratur

Bach Svendsen, A. M., Lund, H., Lind, S., & Bohnstedt, M. K. (2019). *At stå udenfor: Hvordan styrker vi positive fællesskaber blandt børn og unge?* Børns Vilkår og TrygFonden.

Det Centrale Handicapråd. (2024a). *Flere med handicap skal være en del af fritidslivets fællesskaber: 10 anbefalinger til at styrke inklusion af personer med handicap i fritids- og foreningsliv.* Det Centrale Handicapråd.

Det Centrale Handicapråd. (2024b). *Fritidsfællesskaber og handicap.*
<https://dch.dk/fritidsfaellesskaber-handicap>

DGI. (2019). *Sådan kan foreningen hjælpe børn til at få fritidspas.*
<https://www.dgi.dk/foreningsledelse/artikler/saadan-kan-din-forening-hjaelpe-boern-til-et-fritidspas>

Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed. (2023). *Andel elever i segregeret specialundervisning.* Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed.

Kissow, A.-M. (2013). *Idræt, handicap og social deltagelse. Ph.d.-afhandling.* Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet.

Midtsundstad, A. (2022). *Fritid med bistand: En metode for å støtte sosial inkludering* (2. udgave). Fagbokforlaget.

Nielsen, J. C., Sørensen, N. U., & Osmec, M. N. (2010). *Når det er svært at være ung i DK: Unges trivsel og mistrivsel i tal.* Center for Ungdomsforskning.

Social- og Boligstyrelsen. (2025a). *Fritidsklar - Guide til individuel fritidsvejledning: Inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber.* Social- og Boligstyrelsen.

Social- og Boligstyrelsen. (2025b). *Fritidsklar - Guide til internt og eksternt samarbejde.* Social- og Boligstyrelsen.

Social.dk. (n.d.). *Køn og ADHD.* Retrieved December 10, 2025, from <https://www.social.dk/boern-og-unge/adhd-og-opmaerksomhedsforstyrrelser/viden-og-temaer/koen-og-adhd>

- Socialstyrelsen. (2021a). *Økonomiske analyser af sociale indsatser: Socialstyrelsens retningslinjer*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2021b). *Vidensopsamling om fritidspas: Erfaringer og inspiration fra kommuner med fritidspasordninger og tidligere fritidspasinitiativer*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2022). *Drejebog for Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats (SUSI 2.0) Revideret udgave*. Socialstyrelsen.
- SUMH. (2025). *Alle materialer*. <https://sumh.dk/vi-goer/alle-materialer/>
- Trivselskommissionen. (2025). *Et dansk svar på en vestlig udfordring. Trivselskommissionens afrapportering*. Trivselskommissionen.
- Videnscenter om handicap. (2024). *Faktaark Fritidsliv*. Videnscenter om handicap.
- Videnscenter om handicap. (2025a). *Stor bevilling skal gøre fritidsfællesskaber mere inkluderende for mennesker med usynlige handicap*. <https://videnomhandicap.dk/nyhed/stor-bevilling-skal-goere-fritidsfaellesskaber-mere-inkluderende-for-mennesker-med-usynlige-handicap/>
- Videnscenter om handicap. (2025b). *Videoer om deltagelse*. <https://videnomhandicap.dk/home/alt-om-deltagelse/videoer-om-deltagelse/>
- Winther, H., Kissow, A.-M., & Sandahl, C. (2019). Når bevægelse bevæger: Hvordan kan inkluderende løbeaktiviteter skabe positive kropsoplevelser og livsforandrende fællesskaber for mennesker med svære bevægelseshandicaps? *Idrottsforum.Org*, 1–21.

Bilag 1 Uddybning af omkostningsvurderinger

Bilagstabel 1.1 Allerød Kommunes kommentarer til omkostningsvurderingerne

Allerød	Kommentarer
Løn	
Leder	Vil indgå som led i den almindelige ledelsesopgave.
Projektleder	15 timer om ugen det første år. 10 timer om ugen det andet år. Der er ikke behov for projektledelse det tredje år og fremadrettet. Ledelsesrollen vil overgå til den personaleleder, der er leder for fritidsvejlederne.
Fritidsvejleder 1	Timefordeling tager afsæt i Allerød Kommunes model, hvor fritidsvejlederne er ansat i en kombineret jobfunktion. Modellen kan skales op til større kommuner, der ønsker at placere indsatsen i en lignende organisering. I Allerød er der ca. 26.000 borgere. Heraf ca. 4.000 børn og unge i grundskolealderen. Den specifikke målgruppe for indsatsen kan være svær at finde specifikke tal for. I Allerød har det vist sig, at indsatsen er driftssikker med et team af 4 medarbejdere, der håndterer fritidsvejlederfunktionen i kombination med øvrig jobfunktion. De 4 medarbejdere deler timer svarende til et årsværk. Her er det opdelt på 3 medarbejdere på 10 timer om ugen og en på 7 timer om ugen.
Fritidsvejleder 2	
Fritidsvejleder 3	
Fritidsvejleder 4	
Administrativ medarbejder	Vil indgå som led i den almindelige driftsopgave.
Øvrige	
Lokaler	I Allerød har vi implementeret en model, der ikke betyder, at der skal findes nye lokaler, men at fritidsvejlederne, får en "kontorplads" i allerede eksisterende lokaler. I Allerød er det en kombineret jobfunktion, hvor medarbejderne har tilhørsforhold til de lokale klubber, der ligger i forbindelse med folkeskolerne samtidig med, at der er etableret en kontorplads på rådhuset, i et storrumskontor, hvor alle medarbejdere i forvaltningen, der arbejder på børneområdet (myndighed, sundhedspleje og øvrige børnefaglige medarbejdere, der understøtter driften i kommunens skoler og dagtilbud) sidder. Dette sikrer den interne koordinering samt rekruttering af børn og unge til indsatsen.
Materialer o.l. i forbindelse med samarbejde	Der er udviklet en henvendelsesblanket på kommunens hjemmeside, opsat en sikker postkasse samt afholdt møder løbende med medarbejdere på tværs af fagområder både i forvaltningen samt på skoler og i udførerenhed. Der er udarbejdet en præsentation i PowerPoint samt postkort.
Materialer o.l. i forbindelse med fritidsvejledning	Der er udarbejdet postkort til forældrene. Derudover er der lavet t-shirt med logo og løbende købt et par poser bolsjer til uddeling på den årlige foreningsdag i kommunen. Der er behov for at kompensere fritidsvejlederne for kørsel i egen bil, når de holder møder med børn og forældre i eget hjem og indimellem transporterer et barn til og fra en aktivitet i forbindelse med fritidsvejledningen.
Materialer	Evt. udvikling af LOGO og design, så indsatsen får en visuel identitet. Udarbejdelse af film, plakater/roll up, postkort samt indhold til infoskærme i kommunale bygninger (idrætshaller etc.)
Timeforbrug i forbindelse med deltagelse i kompetenceudvikling	Løbende kompetenceudvikling ift. målgruppen og sparring med andre på området vil være en fordel. Fx deltagelse i konferencer, netværk eller lign. Dette har taget afsæt i, at 4 fritidsvejledere med et lønniveau på 220 kr. i timen pr. person, deltager i 37 timers kompetenceudvikling det første år (svarende til 5 hele arbejdsdage) og efterfølgende 21 timer pr. år (svarende til 3 hele arbejdsdage).
Transport i forbindelse med kompetenceudvikling	Beregningsen tager afsæt i to transportmuligheder (bil eller tog), samt at kompetenceudviklingen foregår i København.

Andre udgifter i forbindelse med kompetenceudvikling (fx kursusafgifter)	Der vil løbende være behov for relevant kompetenceudvikling af fritidsvejlederne ift. målgruppen. Det kunne fx være kurser som dem, der udbydes på kursuscenter Sputnik. Her er der et grundkursus og et fortsætterkursus i autisme. Dette kursus er et eksempel på kompetenceudvikling, der er relevant for fritidsvejlederne at tage, særligt hvis de ikke i forvejen har viden om målgruppen. Link: https://kursuscentersputnik.dk/autisme-adhd-kurser/fortsaetterkursus-i-autisme
Øvrige omkostninger fx telefoner, IT-udstyr o.l. specifikt til projektet	Fritidsvejlederne har behov for PC og mobiltelefon inkl. udstyr og licenser.

Bilagstabel 1.2 Brønderslev Kommunes kommentarer til omkostningsvurderingerne

Brønderslev Kommune	Kommentarer
Løn	
Leder	Styregruppemøder, ansættelser, løbende sparring.
Projektleder	25 timer ugentligt 1. år og derefter 15 timer ugentligt.
Fritidsvejleder 1	15 timer ugentligt
Fritidsvejleder 2	10 timer ugentligt
Fritidsvejleder 3	5 timer ugentligt
Administrativ medarbejder	Til grafisk arbejde
Øvrige	
Materialer o.l. i forbindelse med fritidsvejledning	Print af flyers m.m.
Materialer	Informationsfilm + lign. materiale
Timeforbrug i forbindelse med deltagelse i kompetenceudvikling	2 dage på kompetenceværksted for 3 fritidsvejledere + projektleder + 2 dages opfølgning
Skriv hvilke: IT-udstyr	Computere, iPads
Skriv hvilke: Foreningshonorar:	Foreningsdag og møder

Bilagstabel 1.3 Varde Kommunes kommentarer til omkostningsvurderingerne

Varde Kommune	Kommentarer
Løn	
Leder	Timerne her er tænkt til primær leder i indsatsen. Der skal afsættes ekstra ledelsestid i år 2026 til etableringsfasen – herunder både den etablering, der vedrører nye medarbejdere (personaleledelse) såvel som faglige møder ang. nye arbejds-gange/opgaver/strukturer relateret til indsatsen.
Leder - hvis flere	Timerne her er til ledelsestid for andre ledere end den, der er primær i indsatsen. Dvs. de relevante involverede tværfaglige ledere, der bruger tid på at sætte sig ind i indsatsen og have tværgående møder på chefniveau ift. at sikre kvalitet i driften såvel som løbende møder med koordinerende fritidsvejleder ift. fortløbende opsporingsaktiviteter m.m.
Fritidsvejleder 1 og 2	I stedet for en, der har titel af projektleder, vil vi anbefale en, der har titel: fritidsvejleder med koordinatorfunktion.

Varde Kommune	Kommentarer
Fritidsvejleder 3	Opstartes i år 2, da det vurderes, at det kan tage tid at opbygge samarbejde ift. rekruttering og opsporing, så en ekstra fritidsvejleder kan komme på, når det organisatoriske fundament er etableret, og der er brug for flere arbejdstimer til driften.
Administrativ medarbejder	Timer til administrativ medarbejder og/eller økonomikonsulent.
Øvrige	
Materialer o.l. i forbindelse med fritidsvejledning	3 x fritidsluppen fra Sammenslutningen For Unge Med Handicap (SUMH) x 3 til brug for fritidsvejledere ifm. fritidsvejledning.
Materialer	Beløb til udarbejdelse af flyers, video, visitkort o.l. der kan bruges til synlighed af fritidsvejledere/fritidsvejledningsindsats og aktiviteter forbundet hermed.
Timeforbrug i forbindelse med deltagelse i kompetenceudvikling	*I 2026 kunne det være introduktion til Fritidsluppen og bagvedliggende "teori" fra SUMH i De Danske Handicaporganisationers Hus i Høje Taastrup.
Transport i forbindelse med kompetenceudvikling	*I 2027 kunne det være 1 x heldagskurser i et emne som fritidsvejledere føler behov for opkvalificering i (kan være meget forskelligt afhængigt af fritidsvejleders faglige profil) fx målgruppens udfordringer, forståelse for frivillighed og samarbejdet med fritidstilbud, e.l. og/eller deltagelse i netværksfora for fritidsvejledere.
Computer	Til fritidsvejleder (med koordinatorfunktion). Øvrige fritidsvejledere har formentlig computer som led i deres primære arbejdsfunktion.
Telefon	Til fritidsvejleder (med koordinatorfunktion). Øvrige fritidsvejledere har formentlig computer som led i deres primære arbejdsfunktion.
Støttemuligheder i fritidsvejledningsforløb	Midler til at nedbryde barrierer i fritidsvejledningsforløbene som fx midler til transport, tolk og udstyr. I 2026 er beløbet sat lavere, da der i året for etablerings- og opstartsfasen ikke forventes brugt så meget som de næstkommende år, hvor indsatsen i højere grad driftes. I Varde Kommune er der en fritidspasordning, hvor der kan søges om kontingentstøtte. Hvis en ny kommune ikke har sådan en ordning, så vil det være relevant med midler til dette også.
Introduktion af fritidstilbud til målgruppe	Til aktiviteter, der kan introducere målgruppen for fritidsmuligheder fx Foreningernes Dag-arrangement for specialklasser (til honorar/forplejning til de frivillige, materialeudgifter for de frivillige, transport m.m.) og til Fritidsforløb i Skoletid, hvor en frivillig fra et fritidstilbud introducerer deres aktivitet i skoletiden over en periode.
Understøtte fritidstilbud med interesse for målgruppen	Understøtte fritidstilbud med interesse for målgruppen ift. opkvalificering, oprettelse af specialhold, netværks-/temamøder m.m.

